

LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTO
Kauppatieteellinen tiedekunta
Yritysjuridiikka

Pekka Pursiainen

**PIKAVIPIT – KULUTTAJIEN RIISTOA VAI TIUKAN VALVONNAN
ALLA OLEVAA LIKETOIMINTAA?**

Työn ohjaaja/tarkastaja: Professori Matti Niemi
2. tarkastaja: Tutkijatohtori Helena Sjögrén

TIIVISTELMÄ

Tekijä:	Pekka Pursiainen
Tutkielman nimi:	Pikavipit – Kuluttajien riistoa vai tiukan valvonnan alla olevaa liiketoimintaa?
Tiedekunta:	Kauppätieteellinen tiedekunta
Pääaine:	Yritysjuridiikka
Vuosi:	2012
Pro gradu – tutkielma:	Lappeenrannan teknillinen yliopisto 99 sivua
Tarkastajat:	Prof. Matti I. Niemi Tutkijatohtori Helena Sjögrén
Hakusanat:	Pikavippi, lainsäädäntö, koronkiskonta

Pikavippi on nykyäskityksen mukaan vakuudeton, lyhytaikainen, euromääräisesti pienehkö luotto, joka hankitaan yleensä joko tekstiviestillä tai Internetissä täytettävällä hakemuksella. Luotto maksetaan hakijan tilille asiakkaan suostuttua luotontarjoajan ehtoihin luottotietojen tarkistuksen jälkeen.

Tutkielmassa on selvitetty millainen oli lainsäädännöllinen lähtötilanne, kun pikavipit tulivat markkinoille. Lisäksi halusin selvittää lainsäätäjän toimia alaa kohtaan, sekä selvittää ovatko pikaluotot koronkiskontaa tai ovatko ne sitä joskus olleet. Tutkielma toteutettiin lainopillista ja de lege ferenda – menetelmiä käyttäen.

Lainsäätjä on tehnyt kaksi merkittävää lainmuutospakettia pikaluottoja kohtaan erityisesti kuluttajansuojan parantamiseksi. Pikaluotot eivät ole täyttäneet missään vaiheessa koronkiskontaa tunnusmerkistöä. Jos maksamattomat luotot päätyvät oikeuteen perittäviksi niin perintäkulut muodostuvat lain asettamien taulukkohintojen mukaisesti, vaikka kuluttajasta saattaa tuntua kohtuuttomalta maksaa suuria perintäkuluja. Mikäli pikaluotot kielletään, siirtyvät lyhytaikaisten pienluottojen markkinat ainakin osittain pimeille markkinoille tai tarjolle tulee lakia kiertäviä korvaavia lainatuotteita.

ABSTRACT

Author: Pekka Pursiainen
Title: Instant loans – Consumer exploitation or heavily monitored business by society?
Faculty: Lappeenranta University of Technology, School of Business
Major: Business law
Year: 2012
Master's thesis: Lappeenrannan teknillinen yliopisto
99 pages
Examiners: Prof. Matti I. Niemi
Post-doctoral Researcher Helena Sjögrén
Keywords: Instant loan, legislation, loan sharking

Instant loans are loans that are unsecured, short term and small amounts of money. Instant loans are applied via SMS message or Internet application. Instant loans are paid to the bank account after the customer has accepted the agreement and the credit score has evaluated.

The aim of this study was to clarify the baseline of Finnish legislation when these instant loans came to the market. In addition I wanted to research the acts against instant loan companies. I also want to detect whether instant loan companies were loan sharks or not. The research methods were legal and de lege ferenda.

Two significant amendments have been made by Finnish parliament due to secure debtors' rights. Instant loans have never been any stage of usury. If customer doesn't pay loan on time, the next step is debt collection process. Costs of encashment can be many times higher than the original loan but these expenses are regulated by law. If the instant loans were prohibited, could some customers apply loans from the black market, where there are no guarantees on consumer rights.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkielman taustaa	1
1.2. Tutkimusongelma, -metodologia ja aineisto.....	5
1.3. Tutkimuksen rakenne	6
2. PIKALUOTTO, PIKALUOTTOILMIÖN LYHYT HISTORIA JA KÄYTTÄJÄKUNTA.....	9
2.1. Mikä on pikaluotto ja mitä sillä on aiemmin tarkoitettu?	9
2.2. Pikaluoton käyttäjät, käyttökohteet ja seuraukset	10
3. PIKAVIPPEIHIN VAIKUTTAVAN LAINSÄÄDÄNNÖN LÄHTÖTILANNE	15
3.1. Tilanne luottojen tullessa markkinoille	15
3.1.1. Laki luottolaitostoiminnasta	15
3.1.2. Kuluttajansuojalaki ja sen vaikutukset	16
3.1.3. Markkinointia rajoittava lainsäädäntö	17
3.1.4. Etämyyntiä koskeva lainsäädäntö	18
3.1.5. Peruuttamista ja takaisinmaksuaikaa koskeva lainsäädäntö.....	19
3.2. Muiden viranomaisten pikaluottoja koskeva ohjeistus	20
3.2.1. Kuluttaja-asiamies ja Kuluttajavirasto.....	20
3.2.2. Taloudenhallinnan neuvottelukunta	21
3.2.3. Tietosuojavaltuutettu	22
3.3. Alan itsesääntely	23
4. KORONKISKONTA JA PERINTÄ	25
4.1. Kiskonnasta.....	25
4.1.1. KRP:n tutkimus koronkiskonnasta rikoslain avulla	25
4.1.2. Rata:n, professori Ari Saarnilehdon ja Tilastokeskuksen lausunnot KRP:n avuksi.....	26
4.1.3. Luoton vakuudettomuus	29
4.1.4. Valvonnan alla oleva korko vs. huomattavasti korkeampi korko – loppulausumat KRP ja Ari Saarnilehto	29
4.2. Perintä	32
4.2.1. Esimerkkitapaus perinnästä – Lappeenrannan käräjäoikeus 2006	34
5. LAINSÄÄTÄJÄN TEKEMÄT LAINMUUTOKSET PIKALUOTTOJA KOHTAAN VUOSINA 2009 JA 2010.....	37
5.1. Ensimmäinen lainmuutosprosessi (HE 64/2009).....	37
5.1.1. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:7	37

5.1.2.	Hallituksen esityksen 64/2009 käsittely eduskunnassa	39
5.1.3.	Muutokset kuluttajansuojalakiin, rikoslakiin ja korkolakiin	41
5.2.	Toinen lainmuutosprosessi (HE 24/2010)	44
5.2.1.	Oikeusministeriön työryhmämietintö 2009:15 ja direktiivi 2008/48/EY ..	44
5.2.2.	Hallituksen esityksen 24/2010 käsittely eduskunnassa	48
5.2.3.	Keskeiset muutokset kuluttajansuojakin, rikoslakiin, luottotietolakiin, sekä uusi laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä	48
5.2.4.	Valtioneuvoston asetus ennen luottosopimuksen tekemistä annettavista sekä luottosopimuksessa mainittavista tiedoista.....	52
5.2.5.	Muihin luottotapoihin vaikuttavat lainmuutokset	53
5.3.	Miten Lappeenrannan kärjäoikeuden koronkiskonta tapausta arvioitaisiin lainmuutosten jälkeen	53
6.	DIALOGI PERUSTUEN OIKEUSTIETEELLISISSÄ JULKAISUISSA VUONNA 2010 JULKAISTUIHIN ARTIKKELEIHIN	56
6.1.	Säätelyn tarpeesta ja sen muutoksista.....	57
6.2.	Tunnistaminen ja yökielto	62
6.3.	Koronkiskonnasta ja korkokatosta	64
6.4.	Allekirjoittaneen de lege ferenda -näkökulma.....	72
7.	VIRANOMAISTEN TOIMET 1.2.2010 JÄLKEEN JA KANNANOTTOJA EDUSKUNNASTA	75
7.1.	Kuluttajaviraston ja tietosuojavaltuutetun toimet alaa kohtaan	75
7.2.	Eduskunnassa 1.12.2010 jälkeen tapahtunutta	79
8.	PIKAVIPPIALAN UUDET TRENDIT SEKÄ KATSAUS SÄÄNTELYYN JA ALAN TULEVAISUUTEEN	85
8.1.	Uudet pikavippituotteet	85
8.2.	Tapahtuneet toimenpiteet luotonhakijan oikeusturvan parantamiseksi vippimarkkinoilla ja niiden vastaanotto	88
8.3.	Nykyinen tilanne, tulevaisuuden ennuste ja toive jatkosta	92
8.3.1.	Nykyisyys.....	92
8.3.2.	Lakialoitteet ja Oikeusministeriön työryhmämietintö 2012 :17 sekä epävarma tulevaisuus	94
8.3.3.	Toive tulevasta	97
	LÄHDELUETTELO.....	100

Lyhenteet

EV = Eduskunnan vastaus

Dnro = Diaarinumero

Fiva = Finanssivalvonta

HE = Hallituksen esitys

KK = Kirjallinen kysymys

KKO = Korkein oikeus

KRP = Keskusrikospoliisi

KSL = Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38

KSL 1986 = Vuoden 1986 kuluttajansuojalaki muutosten jälkeen

KSL 1993 = Vuoden 1993 kuluttajansuojalaki muutosten jälkeen

KSL 2009 = Vuoden 2009 kuluttajansuojalaki ennen lainmuutoksia

KTM = Kauppa- ja teollisuusministeriö

LA = Lakialoite

LaVL = Lakivaliokunnan lausunto

KäO = Käräjäoikeus

MAO = Markkinaoikeus

MT = Markkinatuomioistuin (1.3.2002 alkaen markkinaoikeus)

Optula = Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

OYL = Osakeyhtiölaki

Rata = Rahoitustarkastus

RL = Rikoslaki

TaVM = Talousvaliokunnan mietintö

TEM = Työ- ja elinkeinoministeriö

(muodostettu 1.1.2008. kaupp- ja teollisuusministeriöstä sekä työministeriöstä)

TPA = Toimenpidealoite

TRM = Työryhmämietintö

1. JOHDANTO

1.1. Tutkielman taustaa

Tutkimuksen aiheena ovat pikavipit ja niitä koskeva Suomen kansallinen sekä Euroopan unionin lainsäädäntö. Pikaluotot ovat erittäin ajankohtainen aihe, sillä alalle on tullut uusia rajoituksia lainsäätäjän toimesta¹ ². Kiinnostustani aihetta kohtaan lisää se, että erään tutkimuksen perusteella voisin olla kyseisten luottojen ongelmakäyttäjä³. Viime vuosina pikaluotot ovat olleet usein esillä eri medioissa⁴. Lainsäätäjän toimesta astui voimaan uusia sääntöjä, joilla toivottiin saavan muutosta alan toimintaan. Aiemmin säädettyjä lakeja päivitettiin ja uusia luotiin⁵ ⁶. Osa näistä muutoksista oli kotimaista alkuperää, sillä poliitikot olivat huolissaan nuorisosta ja heidän kasvaneista maksuhäiriöistään. Osa lainsäätäjän toimenpiteistä puolestaan perustui Euroopan unionin direktiiviin, jolla pyrittiin yhtenäistämään unionin alueen kuluttajaluottoja niin paljon kuin mahdollista. Kuitenkin paikallisiin erikoisuuksiin tai käytäntöihin ei direktiivissä otettu kantaa.⁷

Toisin kuin pankkilainassa, asiakas ja luotontarjoaja eivät ole samassa paikassa pikalainaa haettaessa. Pikaluottoja haetaan niitä tarjoavilta palveluntarjoajilta jotain etämyyntimenetelmää käyttäen. Asiakas voi soittaa, lähettää tekstiviestin tai hakea luottoa Internetin kautta. Asiakkuudelle on kuitenkin omat ehtonsa. Nykyään hakijan on rekisteröidyttävä luotontarjoajalle ja oltava tietyn ikäinen.⁸ Pikavippien kysyntä on kasvanut voimakkaasti niiden saavuttua markkinoille.

¹ HE 64/2009 vp

² HE 24/2010 vp

³ Valkama E. & Mutttilainen V. 2008 s.47-48. -tutkimuksen mukaan mies; 20-29 v. on tyypillisin pikaluottovelallinen.

⁴ Muun muassa vuonna 2008 Helsingin Sanomien mielipidesivustolla keskusteltiin pikavipeistä ja niiden ominaisuuksista yhteensä 13 eri kirjoituksessa.

Lähde:[<http://www.hs.fi/arkisto/haku?pageNumber=1&free=pikavippi&date=year2008&depa=Mielipide&advancedSearch=>]

⁵ HE 64/2009 vp

⁶ HE 24/2010 vp

⁷ Direktiivi 2008/48/EY

⁸ Vippi.fi 2012 Hae lainaa. Vippi.fi -sivustolta saa luottoa Internet-hakemuksella, soittamalla tai tekstiviestitse, sitten kun asiakas on tunnustautunut palveluntarjoajalle. Hakijan on oltava 18 vuotta täyttänyt henkilö.

Vuosi 2011 oli ennätysmäinen pikaluotoille. Vippejä myönnettiin yli 1,4 miljoonaa kappaletta⁹. Ymmärrän täysin syyn luottojen suosioon, sillä asiakas saa rahat tilille suhteellisen nopeasti ja niistä maksettava korvaus saattaa olla pienempi kuin esimerkiksi matkustaminen lähimmälle Otto-automaatille¹⁰.

Pikaluottojen tullessa markkinoille pidettiin niitä julkisessa keskustelussa vain nuorien ongelmana, mutta nykyään on myös kertomuksia siitä, että näiden pikavippien takia ovat ahdinkoon joutuneet myös eläkeläiset¹¹. Suomen evankelisluterilainen kirkko ja puolustusvoimat ovat ottaneet omilla tahoillaan kantaa pikaluottoja koskevaan keskusteluun^{12 13}. Huolimatta alan kokemasta huomattavasta sääntelyn lisäämisestä, kuuluu edelleen myös ääniä joissa näitä luottoja vaaditaan kiellettäväksi tai alalle esitetään lisättävän rajoituksia^{14 15}. Tämä on hiukan paradoksaalista, sillä nyt haluttaisiin lakialoitteiden kautta rajoittaa yksilön mahdollisuuksia ottaa luottoa, vaikka uutistulvan perusteella valtaosa euromaista elää velanotolla. Eurokriisistä johtuen uskon, että taantumien tai laman jatkuessa, on näille pikaluotoille ennätysmäärin kysyntää Suomessa ja jopa niin paljon, että Tilastokeskus voi raportoida jälleen uusista ennätyksistä myönnettyjen pikaluottojen saralla¹⁶.

Ilmeisesti ensimmäinen moderni etäviestintämenetelmällä hankittu pikavippi myönnettiin Suomessa 18.3.2005¹⁷. Seuraavana vuonna Lappeenrannan käräjäoikeudessa käsiteltiin tapaus, jossa otettiin kantaa luottokiskontaan nykymuotoisten pikavippien aikakautena¹⁸. Tutkielman tavoitteena onkin selvittää miten pikavippejä koskevat lait ovat aikojen saatossa muuttuneet ja voidaanko pikavippiliiketoiminnan väittää olevan laillinen tapa harjoittaa koronkiskontaa.

⁹ Tilastokeskus 2012 s. 6

¹⁰ Matkahuollon taksahinnaston mukaan jo 20 km matka maksaa 5,20 € suunta (Matkahuolto 2012). Vertailun vuoksi Vippi.fi tarjoaa 50 € luottoa 7vrk:n maksuajalla, jolloin asiakas maksaa vain 60 €. (Vippi.fi 2012 Hinnasto)

¹¹ Kuittinen T. 2009

¹² Paakkanen M. 2008

¹³ Hiilamo H. 2006

¹⁴ LA 58/2011 vp

¹⁵ LA 59/2011 vp

¹⁶ Tilastokeskus 2012 s.8 Tilaston mukaan pikaluottoyhtiöiden luottokanta on kasvanut vuosittain.

¹⁷ Markola M. 2010

¹⁸ Lappeenrannan KäO 06/425

Pikavippejä on tutkittu varsin vähän ja tämä vaikutti aihevalintaani. Vuonna 2006 Kauppa- ja teollisuusministeriö julkaisi tutkimuksen nuorten pikavippien käyttökohteista¹⁹. Ensimmäisiä tärkeitä tutkimuksia oli myös Keskusrikospoliisin koronkiskontaa käsittelevä tutkimus. Vuoden 2007 lopussa valmistunut esitutkinta antoi vapauttavan lausunnon pikavippiyhtiölle, mutta tutkimuksessa korostettiin että koronkiskonnan arviointi täytyy tehdä aina tapauskohtaisesti. Kyseisessä tutkimuksessa KRP laski annettujen tietojen perusteella esimerkkinä olleen pikaluottoyrityksen käyttökattteen, jonka perusteella päästiin siihen tulokseen, että pikavipit eivät olleet tuolloin kiskontaa.²⁰

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos puolestaan on kustantanut vuonna 2008 julkaistun tutkimuksen nuorten maksuhäiriöistä pikaluottomarkkinoilla²¹. Tässä tutkimuksessa keskityttiin pelkästään nuorisoon, mutta uusimpien tietojen mukaan maksuongelmat eivät koske pelkästään nuoria kansalaisia, koska myös eläkeläiset ja keski-ikäiset ovat joutuneet maksuvaikeuksiin^{22 23}. Näiden kirjoitusten yhteydessä on jatkettu kansalaiskeskustelua eri medioiden kautta keskittyen edelleen koronkiskontaan ja vastuuttomaan liiketoimintaan²⁴.

Vasta vuoden 2010 helmikuussa lainmuutokset astuivat voimaan²⁵. Tällöin myös muutettiin koronkiskonnan tunnusmerkistöä, vaikka pikaluottoliiketoimintaa oli kuitenkin harjoitettu jo useamman vuoden ajan²⁶. Koronkiskonnan tunnusmerkistön muuttaminen ja pikaluottoalan kasvu johtivat myös juridisissa julkaisuissa pikavippejä käsittelevien artikkeleiden julkaisemiseen. Artikkeleissa on tarkasteltu pikaluottoalaa, sen kehitystä ja siihen liittyviä ongelmakohtia kuten koronkiskontaa²⁷.

Nykymuotoinen pikaluotto ei ole kuitenkaan täysin uusi keksintö, sillä pienluottoja on myönnetty ennenkin. Erityisesti Yhdysvalloissa on aikaisemmin harjoitettu pientuloisille tai muuten akuutissa rahapulassa oleville henkilöille

¹⁹ Kaartinen R. & Lähteenmaa J. 2006

²⁰ KRP 2008 s.8-13

²¹ Valkama E. & Muttilainen V. 2008

²² Kuittinen T. 2009

²³ Studio55.fi 2011

²⁴ Esimerkiksi Määttä J. 2011

²⁵ HE 64/2009 Seuranta

²⁶ Markkola M. 2010

²⁷ Katso luku 6.

tarkoitettuja *pay day loan* -tyyisiä luottoja. Niissä kuluttaja kirjoittaa luoton myöntäjälle shekin tulevaisuuteen esimerkiksi summalle 80 dollaria, saaden itse käteistä 50 dollaria. Shekkiin merkittynä eräpäivänä velallinen voi

- a) hakea shekin pois 80 dollarilla
- b) maksaa vain kulut, eli 30 dollaria
- c) olla tekemättä mitään, jolloin luotonmyöntäjä lunastaa shekin.²⁸

Tämä on kuitenkin edellyttänyt sitä, että tuleva velallinen on ollut samanaikaisesti fyysisesti läsnä luotonhakutilanteessa luotonmyöntäjän kanssa. Täten nämä lainat eivät ole suoraan verrannollisia nyt käsittelyn kohteena oleviin pikaluottoihin.

Aina pikaluotto ei ole kuitenkaan tarkoittanut sen nykyistä määritelmää²⁹. Aiemmin vallitsevan käsityksen mukaan pikaluottona pidettiin postimyyntiluettelosta tai kioskista kupongilla anottavaa sekä kaupan kassalta haettavaa luottoa. Vielä vuonna 2004 Kuluttajavirasto linjasi, että pikaluotto tarkoittaa postimyyntiluettelosta tilattavaa lainaa tai myymälässä hyödykkeen ostoon otettavaa velkaa³⁰. Oikeustapauksissakin pikaluotto tarkoitti kupongilla anottavaa luottoa. 1990-luvulla markkinatuomioistuimeen pääsi tapaus, missä pikaluottoa sai R-kioskilla täytettävällä lomakkeella³¹. 1980-luvulla rahoitusmarkkinoita vapautettiin ja kulutusluotot ilmaantuivat markkinoille. Kuluttajansuojalain 7. luku kirjoitettiin vuonna 1986, jolloin kulutusluotot huomioitiin laissa³². Mikäli halutaan mennä luotonannossa vielä pidemmälle, niin Suomeen perustettiin osuuskunta luottokunta vuonna 1965, jonka tarkoituksena oli tehdä maksamisesta sujuvampaa³³.

²⁸ Rekonen S. 2007 s.10-11

²⁹ HE 64/2009 vp s.4. Nykyään pikaluotolla tarkoitetaan alle 3 kuukauden mittaista, vakuudetonta etämyyntiluottoa..

³⁰ Kuluttajavirasto 2004

³¹ MT Dnro 33/91

³² KSL 1986

³³ Luottokunta 2012

1.2. Tutkimusongelma, -metodologia ja aineisto

Tutkimuksen tavoitteena on tätä taustaa vasten selvittää lainsäätäjän toimia pikavippitoimintaa kohtaan niin kansallisella tasolla kuin EU-direktiivin valossa. Tutkielmassa on myös tarkoitus pohtia pikaluottojen aiheuttamia ongelmia ja muita esiin nousevia kysymyksiä. Yleensä kansalaiskeskustelussa on kannettu huolta myös perimiskustannuksista. Noin 100 euron arvoinen velka saattaa helposti käräjäoikeuden päätöksen seurauksena nousta 500 euron suuruiseksi³⁴. Pyrin kertomaan tutkimuksessa kuinka tuo on mahdollista.

Aihetta lähestytään EU-direktiivin ja kansallisen lainsäädännön perusteella. Tutkielma on pääosin metodologialtaan lainoppia eli dogmatiikkaa, mutta siinä on myös de lege ferenda -näkökulma. Lainoppi on yksi oikeustieteen keskeisimpiä tutkimusaloja. Husa & et. al määrittelevät lainopin olevan keskeisiltä osiltaan voimassa olevaan oikeusjärjestykseen kuuluvien sääntöjen tutkimusta ja niiden sisällön selvittämistä.³⁵ Aivan näin jyrkästi en rajaisi metodologiaani ja syy tähän on erittäin yksinkertainen. Pikavippiala on nuori ja jotta pystyisin analysoimaan voimassa olevaa lainsäädäntöä, on minun ymmärrettävä lainsäädännön kehitys tältä nykymuotoisten pikaluottojen lyhyeltä vuonna 2005 alkaneelta ajanjaksolta, sekä ymmärrettävä pikavippien vaikutus voimassa olevaan lainsäädäntöön³⁶. Näin myös historiallinen kehitys tulee esille.

Tutkimuksen de lege ferenda -näkökulma tulee ilmi, kun haen vastausta siihen, millainen tilanne olisi, mikäli pikaluottoja tarjoavat yritykset kohtaisivat jälleen rajoituksia aina täyskieltoon asti ja kuinka velallisia voitaisiin parhaiten auttaa ylivelkaantumista vastaan. De lege ferenda -näkökulma on kirjoittajan oma mielipide siitä, millainen kyseessä olevan oikeussäännön tulisi olla tulevaisuudessa.

³⁴ Katso esimerkiksi luku 4.2.1

³⁵ Husa et. al. 2008 s.20

³⁶ Markkola M. 2010

Tutkielma pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaista on pikavippitoimintaan vaikuttava lainsäädäntö, sekä viranomaistoiminta, millaista se on ollut ja millaista sen pitäisi kirjoittajan mielestä olla?
2. Ovatko paljon parjatut pikaluotot koronkiskontaa ja ovatko ne sitä joskus olleet, sekä miten on mahdollista että perintäkulut saattavat olla usein suurempia kuin varsinainen pikavippi?

Aineistona käytän viranomaislähteitä kuten työryhmämietintöjä, hallituksen esityksiä, eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjoja, Euroopan unionin direktiiviä, mutta myös lehtileikkeitä ja yleisönosastokirjoituksia vuosien varrelta. Näiden viimeksi mainittujen tehtävänä on tuoda esille ajan henkeä ja kuinka suhtautuminen on muuttunut nyt käsiteltävään tuotteeseen. Lisäksi käyn läpi oikeustieteellisissä julkaisuissa esitettyjä kannanottoja lainsäätäjän toimenpiteisiin. Pikaluottoja koskevan keskustelun sekä lainvalmisteluprosessin seuranta päättyi osaltani 30.4.2012.

1.3. Tutkimuksen rakenne

Tutkielma koostuu kahdeksasta pääkappaleesta, joista ensimmäinen on johdanto eli tämä luku. Johdannossa esitellään tutkimuksen tausta, tutkimusongelma, tutkimusmetodologia, sekä tutkimusaineisto ja kerrotaan tutkimuksen rakenne. Toisessa luvussa esitellään pikavippi ja sen lyhyt historia. Kerron myös tuotteen saatavuudesta eri maissa, sekä esittelen pikavippifirmojen asiakaskunnan käyttökohteineen.

Kolmannessa luvussa lähdän liikkeelle siitä, millainen oli suomalainen lainsäädäntö kun pikaluotot tulivat markkinoille. Vaikka lakeja muutettiin myöhemmin, niin erinäisten viranomaisten toimista johtuen, pystyttiin alaa säätelemään jo tuolloin osittain. Tässä luvussa esittelen kuluttaja-asiamiehen ja tietosuojavaltuutetun toimia alaa kohtaan ennen lainmuutoksia, sekä kerron alan itsesääntelystä.

Neljännessä luvussa keskityn kiskontaan ja perintään. Pikaluottoja on syytetty julkisuudessa lailliseksi tavaksi harjoittaa koronkiskontaa³⁷. Tässä luvussa käsitellään kiskontaa sellaisenaan kuin se oli kirjattu rikoslakiin vuonna 2008 eli ennen lainsäätäjän muutoksia. Esittelen kiskonnan vastapainona perinnän. Koen perinnän esittelemisen tärkeäksi, sillä valitettavasti osa luotoista, niin isoista kuin pienistä, menee perintään. Pikaluottoalan yhteydessä onkin puhuttu kalliista perintäkuluista, joten avaan perinnän kulurakennetta³⁸. Pikaluottojen vuosikorot voivat olla jopa useita satoja prosenttiyksiköitä. Jo tämän perusteella voisi luulla, että kyseessä olisi koronkiskonta ja jopa törkeä sellainen. Samaisessa luvussa esittelen oikeustapauksen Lappeenrannan käräjäoikeudesta. Oikeus joutui ottamaan kantaa perintäkulujen suuruuteen, mahdolliseen koronkiskontaan ja siihen, kuinka oli mahdollista saada tilattua vippi kaverin tilille. Tuosta tapauksesta saa hyvän kuvan siitä, kuinka tuomioistuin joutui toimimaan osittain vieraalla maaperällä ja miten oli mahdollista, että velan takaisinmaksusta kieltäytyminen johti monikertaiseen takaisinmaksettavaan summaan kuin mitä alkuperäinen velka oli.

Viidennessä luvussa esittelen lainsäätäjän muutoksia alaa kohtaan. Tässä kappaleessa keskeisinä kohteina ovat kaksi eri hallituksen esitystä, jotka ovat jo toteutuneet. Kummassakin esityksessä muutettiin useita eri lakeja ja lisäksi alalle asetettiin sellaisia rajoituksia, jotka oli tehty vain tätä pikavippiiliketoimintaa kohtaan. Jälkimmäisen esityksen pohjalta luotiin vielä pelkästään alaa koskeva laki. Ensimmäinen hallituksen esitys oli kotimainen voimannäyttö pikaluottojen aiheuttamien ongelmien kitkemiseksi³⁹, mutta jo hyväksymisprosessin ollessa kesken, asetettiin osittain samoista henkilöistä koostuva uusi työryhmä miettimään keinoja Euroopan unionin kuluttajaluottoja koskevan direktiivin asettamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä.⁴⁰ Luvun lopuksi esittelen edellisessä luvussa käsitellyn Lappeenrannan käräjäoikeuden tapauksen uusien lakien valossa. Kerron oman näkemykseni tuomiosta, jos tapaus olisi tapahtunut molempien lain uudistamisprosessien jälkeen. Toivottavasti tapauksen teoreettisen

³⁷ Muun muassa Isohookana M. 2011

³⁸ Anttila P. 2012

³⁹ TRM 2008:7 saate

⁴⁰ TRM 2009:15 s.8-9

analysoinnin jälkeen lukijalle selviää se, kuinka paljon ala on joutunut kokemaan sääntelyä.

Vuonna 2010 oikeustieteellisissä julkaisuissa oli paljon keskustelua uusista laeista ja vanhojen tulkinnoista. Kuudennessa luvussa keskitytään oikeustieteellisissä julkaisuissa esitettyihin kannanottoihin ja havaintoihin koskien pikavippien sääntelyä. Luvun pääosassa ovat neljä artikkelia oikeudellisista julkaisuista, joissa on otettu kantaa tai esitelty lainsäätäjän toimia pikaluottoja kohtaan. Havaitsin sen, että kaikkia alaan liittyviä seikkoja ei mielestäni huomioitu artikkeleita kirjoitettaessa. Lisäksi jatkan luvussa kiskonnan tutkimusta ja käytän esimerkkipohjana Keskusrikospoliisin tutkimusta koronkiskonnasta. Tutkin pitivätkö KRP:n laskelmat myyntikatteesta paikkaansa ja millainen luottoyhtiöiden hinnoittelun pitäisi olla jos huomioidaan luottotappiovaraus, sekä hylätyistä hakemuksista aiheutuvat kulut. Edelleen pohdiskelen myös alan sääntelyä ja sen tarvetta, sekä esitän oman mielipiteeni siihen, millaisia uudistuksia lainsäätäjän olisi pitänyt tehdä kun alalle säädettiin uusia lakeja.

Seitsemännessä luvussa kerrotaan viranomaistoiminnasta aikaisemmin esiteltyjen lainmuutosten jälkeen. Lisäksi tässä luvussa kerrotaan mitä eduskunnassa on ajateltu alaa kohtaan tehtävän ja kommentoin näitä ehdotettuja toimenpiteitä.

Viimeisessä luvussa on vuorossa lyhyt yhteenveto alan kohtaamista muutoksista. Aivan ensiksi kuitenkin kerron alalla olevista uusista pikavippeihin verrattavista tuotteista. Lisäksi esitän kappaleessa vuoden 2012 huhtikuussa julkaistun oikeusministeriön työryhmämietinnön, jonka hyväksymisen seurauksena saattaa ainakin nykyisen kaltainen pikavippitoiminta hiipua⁴¹. Lopuksi esitän viimeiset toiveeni siitä, miten eduskunnan pitäisi mielestäni toimia, jotta kuluttajan etu toteutuisi parhaiten luottomahdollisuuksista puhuttaessa.

⁴¹ TRM 2012:17 s.5. Korkokaton asettaminen tasolle, joka ei vastaa luottotappion todennäköisyyttä, vaan olisi pienempi kuin luottotappioiden todennäköisyys. Tällöin vippitoiminta täytyy lopettaa kannattamattomana.

2. PIKALUOTTO, PIKALUOTTOILMIÖN LYHYT HISTORIA JA KÄYTTÄJÄKUNTA

2.1. Mikä on pikaluotto ja mitä sillä on aiemmin tarkoitettu?

Päivämäärä 18.5.2005 jäi pysyvästi luottohistoriaan, sillä silloin myönnettiin Suomessa ensimmäinen tekstiviestillä tilattu pikaluotto⁴². Kyseisen vuoden varmistavat myös ensimmäiset merkinnät viranomaislähteistä, sillä samana vuonna eduskunnassa esitettiin Vanhasen I hallituksen oikeusministeri Leena Luhtaselle kysymyksiä pikalainojen markkinoinnista⁴³.

Yksi tyypillinen piirre pikavipeille on se, että niiden takaisinmaksuajat ovat erittäin lyhyet. Lyhyt laina-aika aiheuttaa sen, että luottojen vuosikorko on korkea. Tämä puolestaan johtaa siihen, että näitä luottoja pidetään kuluttajille epäsuotuisina. Virallisen määritelmän sanan pikavippi johdannaisineen (Internetlaina, pikalaina, pikaluotto, tekstiviestilaina, tekstiviestivippi) sai, kun hallituksen esityksessä vuonna 2009 kyseinen tuote määriteltiin tällä nimellä. Pikavippi on hallituksen esityksen mukaan alle kolmen kuukauden pituinen laina, jossa asiakas hakee luottoa muutamasta kymmenestä eurosta aina satoihin euroihin. Hakija saa luoton ilman vakuuksia tai takaajia.⁴⁴ Pikavippiä voidaan siis pitää lainpuitteissa elinkeinoharjoittajan kuluttajalle myöntämänä pienisummaisena kertaluottona, jossa ei ole vakuutta. Kehittyneen tekniikan ansiosta luotonottaja ja -antaja eivät ole fyysisesti läsnä samassa tilassa. Tämän takia on huomioitava, että toimintaan liittyy myös etämyyntisääntely. Nykyään lainaa voi palveluntarjoajasta riippuen hakea tekstiviestillä, Internetin välityksellä tai soittamalla yrityksen palvelunumeroon ja luotto myönnetään luottotietojen tarkistuksen jälkeen, mikäli asiakas vielä niin haluaa.⁴⁵

Erityispiirre pikavipeillä on se, että niitä ei myydä minkään hyödykkeen sidonnaisena tai keinona hankkia niitä. Näin ollen ne ovat hyödykesidonnottomia rahoituskeinoja, toisin kuin esimerkiksi huonekalu- tai kodinkoneliikkeiden

⁴² Markkola M. 2010

⁴³ KK 921/2005 vp

⁴⁴ HE 64/2009 vp s.4

⁴⁵ Vippi.fi 2012 Hae lainaa

tarjoamat kulutusluotot. Näissä viimeksi mainituissa paikoissa hyväksytyt luottopäätös tarkoittaa sitä, että asiakas sitoutuu ostamaan ostoksensa luotolla.

Poikkeuksen pikaluottomarkkinoille tekee uudenlainen niin sanottu osahyödykevippi. Nykyään on mahdollista tilata pikavippi tilille ja pizzeria kotiin samalla hakemuksella. Valittuaan pizzan, saa asiakas sen kotiovelle toimitettuna, sekä alkuperäisen vipin ja tilatun pizzan hinnanerotuksen tililleen.⁴⁶ Perinteisempi vaihtoehto olisi tilata niin luotto kuin pizzakin erikseen. Tästä uudesta ilmiöstä kerron enemmän luvussa kahdeksan.

Pikavipit eivät ole pelkästään suomalainen ilmiö, sillä Rahoitustarkastus (nykyään Finanssivalvonta) oli tehnyt jo vuonna 2006 selvityksen muiden EU ja ETA maiden tilanteesta koskien kuluttajille tarkoitettuja lyhyen aikavälin rahoitusmuotoja. Tutkimus toi ilmi sen, että tuolloin vain muutamassa maassa tarjottiin kuluttajille tekstiviestin välityksellä saatavia pikaluottoja (kolme maata: Tšekki, Viro, Ruotsi). Internetistä rahaa pikaluottojen muodossa sai seitsemässä eri maassa⁴⁷. Nykyään tarjonta on myös tässä suhteessa kasvanut, sillä eräs Suomessa toimiva yritys mainostaa toimivansa yhteensä 18 eri maassa, joista EU-maita on yhteensä 15⁴⁸.

2.2. Pikaluoton käyttäjät, käyttökohteet ja seuraukset

Nykymuotoista, etämyyntiin perustuvaa vippitoimintaa on harjoitettu vuodesta 2005 alkaen. Melkein saman tien kun ammattimainen vippaustoiminta alkoi, myös eri yhteiskunnan tahojen toimesta alkoi kuulua vaatimuksia toiminnan rajoittamiseksi. Huolensa ovat esittäneet niin Puolustusvoimat kuin luterilainen kirkkokin⁴⁹ ⁵⁰. Eri tahot ovat tutkineet pikaluottojen ominaisuuksia, sekä käyttäjäkuntaa. Tilastokeskus on tehnyt tilastoja myönnytetyistä luotoista ja niiden mukaan kysyntä on ollut koko ajan kasvava. Vuonna 2008 Suomessa

⁴⁶ Pizzaraha 2012. Katso tarkemmin luku 8.

⁴⁷ Rahoitustarkastus 2006

⁴⁸ Ferratum 2012

⁴⁹ Hiilamo H. 2006

⁵⁰ Paakkanen M. 2008

myönnettiin jo yli miljoona myönteistä lainapäätöstä keskimääräisen lainasumman ollessa noin 200 €⁵¹. Viimeisimmän tilaston mukaan viimeinen vuosineljännes vuonna 2011 oli alalla ennätysmäinen. Keskimääräinen lainasumma oli jo noussut 243 euroon ja hyväksytyjä hakemuksia tehtiin yli 370 000 kappaletta nostaen kyseisen vuoden vuosikysynnän yli 1,4 miljoonaan hakemukseen. Samanaikaisesti alalla toimivien yritysten määrä on kasvanut voimakkaasti. Tilastokeskus tilastoi yhteensä 80 yritystä vuoden 2011 lopussa⁵². Myöhemmin esiteltävässä luotonantajan rekisteröintipakosta johtuen, on kyseiseen luotonantajarekisteriin rekisteröitynyt vuoden 2012 huhtikuun puoleenväliin mennessä 85 yritystä. Kuitenkin näistä osa keskittyy pelkästään esimerkiksi autorahoituksen tarjoamiseen⁵³. Yleensä uusi ilmiö voi johtaa myös ongelmatilanteisiin, eivätkä pikalainat ole poikkeus. Käräjäoikeudet ovat täyttyneet yhtiöiden haastehakemuksista sitä mukaan, kun maksuvaikeudet ovat kasvaneet⁵⁴.

Kauppa- ja teollisuusministeriö (KTM) (nykyään Työ- ja elinkeinoministeriö; TEM) selvitti vuonna 2006 nuorten kulutusluottojen käyttöä ja käyttökohteita. Tutkimustulosten mukaan tyypillinen velallinen olisi nuori (19 v.), ilman parisuhdetta elävä henkilö, joka ei työskentele kokopäiväisesti ja ansaitsee kuukaudessa alle 1 000 €⁵⁵. Tuon tutkimuksen tulos tarkoittaa sitä, että luottojen käyttäjät ovat epäsuotuisessa asemassa työmarkkinoilla, työttöminä tai pienituloisia. KTM:n tutkimuksen mukaan vipppiä otetaan, kun tarvitaan nopeasti rahaa. Riippuen ihmisen ennakkoluuloista, tutkimus joko vahvistaa tai hälventää lukijan ennakkoluuloja siitä, että vippejä otetaan humalatilassa baarissa tarkoituksena jatkaa päihtymistä. Kyseisen tutkimuksen mukaan nimittäin joka kolmannes velallisista on ollut joskus päihtyneenä tehdessään pikavippihakemusta⁵⁶. Kuitenkin suurin syy vippien ottamiseen on eläminen, mukaan lukien juhliminen ja nautintoaineet. Vipeillä turvataan isommat ostokset

⁵¹ Yle 2009

⁵² Tilastokeskus 2012 s.2,6,8

⁵³ Luotonantajarekisteri 2012

⁵⁴ TRM 2012:17 s.15-17

⁵⁵ Kaartinen R. & Lähteenmaa J. 2006 s.13-16

⁵⁶ Kaartinen R. & Lähteenmaa J. 2006 s.28

tai peruseläminen; ruoka, vuokra, muut velat ja laskut⁵⁷. Tutkimuksen mukaan ei voida vetää sellaista johtopäätöstä, että pikavippejä tilataan puhtaasti päihtymistarkoitukseen tai että ne ovat pelkästään ainut keino turvata peruselämän edellytykset. Vippien käyttökohteet kun ovat molempien ääripäiden välillä. Tietysti käyttäjiin kuuluu myös ongelmakäyttäjiä kuten pelihimosta kärsiviä, jotka käyttävät luoton uhkapeleihin⁵⁸. Tämä on pikavippien ongelma. Luotonantaja ei tiedä vipin käyttökohdetta, toisin kuin vaikkapa autolainassa tai asuntolainassa. Luotonantaja ei voi mitenkään kontrolloida käyttäjää ja suositella käyttökohteita.

Vippiä otetaan nopeaan rahantarpeeseen, ja vielä kun pikaluotto on tyypillinen lyhyen ajan rahoitusmuoto, on tilanne kestävätkin kun tarkastellaan toistuvasti vippiä tilanneitten toimeentulon mahdollisuutta pitkällä aikavälillä. Tarkasteltaessa tekemisen toistuvuutta, tilanne saattaa kuulostaa huolestuttavalta, sillä alle viidesosa on jättänyt vipinhaun yhteen kertaan⁵⁹. Tällöin vaarana on se, että osa vippiveloista yritetään kuitata uusilla vipeillä. Valtaosa KTM:n tutkimuksen nuorista ei pitänyt mielekkäänä sitä, että todellinen vuosikorko pitäisi ilmoittaa mainoksissa tai luottoa haettaessa⁶⁰. Toisessa nuorisotutkimuksessa taas kysyttiin nuorilta mitä korko tarkoittaa ja osa nuorista ei tiennyt vastausta⁶¹. Tässä valossa KTM:n tutkimuksen tulosta korkokysymyksen osalta ei voi pitää kovin hyödyllisenä, sillä osa tutkimuksen kohteena olleista nuorista ei varmaankaan ymmärtänyt kysymystä. Tilanne on nyt kuitenkin muuttunut niin, että todellinen vuosikorko pitää aina ilmoittaa mainonnassa ja ehdoissa⁶².

Aiemmin vippien ottamista pidettiin vain nuorten ongelmana, mutta viimeisten parin vuoden aikana on myös kantautunut tietoja siitä, että eläkeläiset ja keski-ikäiset ovat joutuneet vaikeuksiin^{63 64}. Yhteistä näissä tapauksissa on se, että ongelmista syytetään pikavippejä. Mikäli elämistä on rahoitettu lähinnä eri yhtiöiden tarjoamalla pikavipeillä, on ne maksettava takaisin. Muuten pikaluotot päätyvät viime kädessä ulosottoon. Mikäli velallinen ei pysty suoriutumaan

⁵⁷ Kaartinen R. & Lähteenmaa J. 2006 s.32-36,40

⁵⁸ Kaartinen R. & Lähteenmaa J. s.37

⁵⁹ Kaartinen R. & Lähteenmaa J. s.42

⁶⁰ Kaartinen R. & Lähteenmaa J. s.23

⁶¹ Oksanen A. 2008

⁶² KSL 7:8

⁶³ Kuittinen T. 2009

⁶⁴ Studio55.fi 2011

velvoitteistaan, seuraavat myös takaisinmaksun ongelmat liian optimistisesti elämiseen suhtautuneita. Näitä ongelmia näyttää olevan kaikissa ikäryhmissä. Pikavippejä ei siis enää voida pitää vain ja ainoastaan nuorten ongelmana.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos on myös tutkinut pikaluottoilmiöstä aiheutuneita maksuvaikeuksia Suomessa. Optulan tutkimuksessa on verrattu pikaluottoalan kasvua Ruotsin ja Suomen välillä, ja sitä miten tämä on näkynyt velkomustuomioiden kasvussa. Tutkimuksen mukaan Ruotsin kruununvouti on kohdannut myös alan kasvun. Syyskuussa vuonna 2006 kruununvoudille saapui ulosmittaukseen 390 kappaletta pikaluottoasioita koskevaa tapausta, kun vuoden 2007 kesäkuussa tapauksia oli jo 4 600. Kun vuosi 2007 loppui, niitä oli kertynyt peräti 20 400 kappaletta.⁶⁵ Tutkimuksessa Suomen tilanne saatiin Suomen Asiakastieto Oy:n rekisteristä. Näiden tilastojen perusteella Suomen tilanne velkomustuomioiden osalta oli samansuuntainen Ruotsin viranomaisten kanssa. Tarkasteltaessa alle 300 euron saatavia, niin vuonna 2005 velkomistapauksia oli 2 982 kappaletta nousten vuoden 2007 lopussa 25 295 tuomioon. Kaikki kyseiset tapaukset eivät kuitenkaan olleet aiheutuneet matkapuhelimella tai Internetistä tilatuista pikavipeistä, vaan tilastossa on myös muilla tavoin hankittuja kulutusluottotuomioita. Syy tähän on se, että Suomen Asiakastieto Oy:n tilastoissa ilmoitetaan vain luoton suurus, ei tapaa millä luotto-ongelmat on hankittu⁶⁶. Tilastoista voidaan myös päätellä, että valtaosa velkomusasioista kasautuu nuorille (20–24 v.), sillä väestöryhmän osuus kaikista tuomioista vuonna 2007 oli hieman alle 40 %⁶⁷. Merkittävimmäksi huomioksi nostan kuitenkin tutkimuksen kohdan, jossa tarkastellaan ulosottorekisteriä. Tällöin tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että lähes kaikilla vippiongelmiensa kanssa painivilla oli tai oli ollut aiemminkin velkoja ulosotossa. Kolmella neljästä aikaisemminkin ulosoton kanssa asioineella oli tutkimuksen tekohetkellä avoimia asioita ulosottorekisterissä. Tarkempi tarkastelu paljasti, että näistä veloista pääosa oli muita velkoja kuin pikaluottoja.⁶⁸ Tutkimuksen johtopäätöksenä olikin, että vakavia ongelmia pikaluotoista aiheutui hieman iäkkäämmille henkilöille, sillä

⁶⁵ Valkama E. & Mutilainen V. 2008 s.20-22

⁶⁶ Valkama E. & Mutilainen V. 2008 s.36

⁶⁷ Valkama E. & Mutilainen V. 2008 s.39-40

⁶⁸ Valkama E. & Mutilainen V. 2008 s.52-54

heillä oli ulosottorekisterissä enemmän merkintöjä kuin nuorilla. Alaa kohtaan Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tekijät toivoivat yhteissäätelyä (joka sitten toteutui), mutta he muistuttivat, että se ei saa rajoittaa liiaksi tuottavaa liiketoimintaa.⁶⁹ Lisäksi itse muistutan, että tutkimuksen valossa jo tuolloin valtaosa ulosoton kanssa asioivista oli pääsääntöisesti velkaa muille tahoille kuin pikaluottoyrityksille, joten pikavippi ei ollut suurin velkojen aiheuttaja.

⁶⁹ Valkama E. & Mutilainen V. 2008 s.68

3. PIKAVIPPEIHIN VAIKUTTAVAN LAINSÄÄDÄNNÖN LÄHTÖTILANNE

3.1. Tilanne luottojen tullessa markkinoille

Pikaluotoille ei ollut omaa lainsäädäntöä, vaan kyseisiä luottoja jouduttiin arvioimaan eri lakeja tulkiten, jotka oli rajattu käsittelemään muita tuotteita. Yleinen mielipide oli sellainen, että luotot nähtiin esimerkiksi laillisena tapana harjoittaa koronkiskontaa. Tämän takia esitän tilanteen sellaisena kun se oli pikaluottojen tullessa markkinoille. Hallituksen esitykset vuosina 2009 ja 2010 muuttivat alaa asettamalla sille uusia ehtoja⁷⁰. Ensimmäinen hallituksen esitys korjasi muun muassa luottokiskonnan määritelmää⁷¹. Käyn nämä hallituksen esityksien hyväksymisestä seuranneet lainmuutokset ja uudistukset läpi myöhemmissä luvuissa. Koska lainsäädäntöprosessi on hidas, teknologian kehittyminen luo uusia ongelmia ja ongelmaryhmiä, joita lainsäädäntö ei tunne jättäen lainkäyttäjän oman harkintakykynsä varaan⁷². Tästä syystä on hyvä tietää pikaluottoalan lainsäädännön historiaa ja sovellettavia lakeja, jotta voidaan arvioida nykytilaa. Nykyään pikaluottojen merkittävin sääntely on kuluttajansuojalaissa, mutta riippuen oikeudellisesta ongelmasta tai kysymyksestä, myös rikoslaki, henkilötietolaki ja korkolaki asettavat omat vaatimukset alan toimintamalleihin.

3.1.1. Laki luottolaitostoiminnasta

Kun puhutaan pikavipeistä, on kyseessä ilmiselvästi luotonanto. Tämän takia olisi ollut luontevaa, että siihen olisi sovellettu lakia luottolaitostoiminnasta. Syy kyseisen lain soveltamatta jättämisestä löytyy luottolaitoslain 4 §:stä, joka edellyttää vastaanotettavia varoja. Rahoitustarkastuksen tekemän selvityksen mukaan pikavippiyritykset eivät käyttäneet elinkeinotoiminnan harjoittamiseen yleisöltä kerättyjä varoja⁷³. Tämä vaikutti myös yritysten käyttämiin sopimusehtoihin, sillä lain kohta 126:2 vaati toimittamaan Rahoitustarkastukselle (nykyään Finanssivalvonnalle) vakioehtoiset sopimusehdot. Näin ei tapahtunut,

⁷⁰ HE 64/2009 vp ja HE 24/2010 vp

⁷¹ HE 64/2009 vp s. 38

⁷² Kurkela M. 2009 s.462

⁷³ Rahoitustarkastus 2006

sillä yleisöltä ei otettu varoja vastaan etukäteen, joten sopimusehtoja ei tarkastanut etukäteen mikään taho.

Ilman Ratan valvontaa, pikaluottoliiketoimintaa harjoittaneet yritykset eivät tarvinneet tuolloin toimilupaa yritystoiminnan aloittamiseen, vaan käytännössä kuka vaan pystyi perustamaan pikaluottoyrityksen. Mitään nykyisen kaltaista rekisteröintiä ei tarvinnut tehdä. Pikaluottoja valvoviksi viranomaistahoiksi jäivät tuolloin ainoastaan Kuluttajavirasto ja kuluttaja-asiamies kuluttajasuojalain mukaisesti⁷⁴.

3.1.2 Kuluttajansuojalaki ja sen vaikutukset

Kuluttajansuojalaki (KSL) vaikutti ennen lainuudistuksia eniten pikavippiinliiketoimintaan. Pikavipissä on siis kyse kuluttajan ja elinkeinoharjoittajan välisestä sopimuksesta, joten sopimukset ovat kuluttajaoikeuden alaisia. Tällöin kuluttajien etuja puolustaa kuluttaja-asiamies.⁷⁵ Keskeisimmäksi ongelmaksi ennen lainuudistuksia muodostui silloinen kuluttajansuojalain kohta 7:4. Siinä määriteltiin, että kuluttajansuojalain seitsemännestä luvusta jätetään soveltamatta useita pykäläitä, mikäli luottoaika on enintään kolme kuukautta.

Pikavippien ominaisuus on kuitenkin huomattavan lyhyt maksuaika, joten se asetti rajan edellä mainitun pykälän soveltamiselle. Aikaisemmin, kun kuluttajansuojalain seitsemäs luku säädettiin, soveltamisen raja oli kaksi kuukautta, mutta se muutettiin kolmeen kuukauteen kun Suomi liittyi Euroopan talousalueeseen⁷⁶. Voidaan siis sanoa, että kuluttajan oikeusturva pienluottoasioissa oli ennen liittymistä Euroopan unioniin parempi ja tämä oli ennen kuin näitä nykyisen muotoisia etäviestivälineitä käyttäen tilattavia pikaluottoja oli edes keksitty. Toinen, keskeinen ongelma oli 1 000 markan raja (168,19 €)⁷⁷. Pienimmät pikaluotot olivat arvoltaan ennen lainmuutoksia noin 50 euron arvoisia, joten osa myönnettyistä luotoista ei myöskään kohdannut asetettua säädöstä⁷⁸. Kuluttajansuojalaissa vaadittiin esittämään silloisen laskentakaavan

⁷⁴ KSL 2009 7:24

⁷⁵ Nykyään HE 24/2010 KSL 7:1 mukaan puhutaan kuluttajaluotoista, ei kulutusluotoista.

⁷⁶ KSL 1993

⁷⁷ KSL 2009 7:4:3

⁷⁸ Taloussanomien 2009

mukainen todellinen vuosikorko, mutta juuri KSL:n 7:4.1 johdosta näin ei kuitenkaan tarvinnut tehdä.

3.1.3. Markkinointia rajoittava lainsäädäntö

Pikaluottojen markkinointi on erittäin runsasta. Jokainen meistä on varmasti nähnyt niitä bussipysäkeillä, joukkoliikennevälineissä, mainostauluissa ja verkkomainoksina. KSL:n 7:5-9 § koskivat markkinointia, mutta KSL:n 7:4.1 mukaisesti kulutusluottoihin ei sovellettu seitsemännen luvun 6, 7, ja 9 §. Näin jäljelle jäi vain seitsemännen luvun 5, 8, 11a ja b § sekä 12.2-4. Kuitenkaan 7:5 ja 7:8 ei voitu soveltaa, sillä pikaluottoliiketoiminta ei perustu osana kulutushyödykemarkkinointiin. Jäljelle jäivät vain lainkohdat 11a ja b, sekä 12.2-4. Syntyi siis eriskummallinen tilanne:

- Lain mukaan kuluttajalle ei olisi tuolloin tarvinnut ilmoittaa todellista vuosikorkoa⁷⁹.
- Lisäksi luotonantajan ei olisi tarvinnut ilmoittaa sopimusehtoja eikä antaa asiakkaalle tilaisuutta tutustua ehtoihin⁸⁰.
- Kuluttaja-asiakkaalle ei olisi tarvinnut antaa omaa kappaletta sopimuksesta⁸¹.
- Korko saattoi olla luotoantajan mielivaltaisesti valitsema ja kuluttajalta voitiin vaatia maksuja, joista ei oltu sovittu⁸².
- Kuluttajalla ei olisi ollut oikeutta maksaa luottoa ennen eräpäivää⁸³.

Edellisen pohjalta voisi luulla, ettei pikaluottojen markkinointia ja muita sopimusehtoja olisi ollut mitenkään mahdollista säädellä ennen lainmuutoksia, mutta kuluttajansuojalaista löytyikin markkinointia koskevat yleissäädökset luvusta 2. KSL 2:1 mukaan markkinointi ei saanut olla hyvän tavan vastaista eikä siinä saanut käyttää kuluttajan kannalta sopimatonta menettelyä. Lisäksi KSL 2:7 astuttua voimaan 1.9.2008, oli selvää, että luotoista oli ilmoitettava kaikki kulut ja kustannukset jotka tulevat asiakkaan maksettavaksi. Voidaan sitten kysyä täytyikö ilmoittaa maksettava vippi todellisine vuosikorkoineen, kuten taloudenhallinnan

⁷⁹ KSL 2009 7:6-7

⁸⁰ KSL 2009 7:9 ja KSL 7:11

⁸¹ KSL 2009 7:10

⁸² KSL 2009 7:10

⁸³ KSL 2009 7:12.1

neuvottelukunta oli vaatinut⁸⁴, vai riittikö mainos, jossa todettiin, että ”satasen lainasta maksat 30 päivän kuluttua 125 €”? Kuluttajasuojalain mukaan todellista vuosikorkoa ei tarvinnut ilmoittaa, toisin kuin taloudenhallinnan neuvottelukunnan mielestä. Mikäli olisin tuolloin toiminut pikaluottoyrittäjänä, olisin ilmoittanut mainoksessa sekä todellisen vuosikoron että takaisinmaksettavan summan. Päädyin tähän tulkintaan, kun katsoin markkinaoikeuden ratkaisua vuodelta 2004. Kyseessä ei ollut pikaluottoyrittäjä, mutta yrityksen luottoehdoissa oli ollut epäselvyyttä. Päätöksessään markkinaoikeus nimenomaisesti korostaa kulujen ja koron esittämistavan ymmärrettävyyttä.⁸⁵

3.1.4. Etämyyntiä koskeva lainsäädäntö

Etämyyntäviin pikavippeihin soveltuivat myös kuluttajasuojalain aikaisemmat pykälät. Lain luku 6a koski rahoituspalveluiden ja rahoitusvälineiden etämyyntiä. Luottihakemukset tehtiin silloin joko tekstiviestillä tai Internetissä, joten on selvää, että tämä täytti KSL 6a:1 esitetyn määritelmän. Nykyään luottoja saa tilattua puhelimella soittamalla, tekstiviestillä tai täyttämällä verkkohakemuksen Internetissä ja kaikissa näissä tapauksissa on kyse etämyynnistä⁸⁶. KSL 6a luvun vahvuus oli informaatio sääntely. KSL 6a:5-9 § asetti tuolloin luotonmyöntäjälle ehtoja, joiden mukaan kuluttajalle oli kerrottava riittävät ennakkotiedot hyvissä ajoin yrityksestä, luotosta, sopimuksesta ja oikeussuojakeinoista. Nämä tiedot täytyi antaa sopivalla tavalla. Tästä voidaan vetää johtopäätös, että luotonehdot olisi tuolloin täytynyt toimittaa asiakkaalle, eikä asiakkaan olisi itse pitänyt etsiä niitä luotonmyöntäjien kotisivuilta.

Luottoehdot sisältävät runsaasti informaatiota, joten mikäli ehdot olisi toimitettu tekstiviestillä, niin tekstiviestin merkkiraja olisi tullut nopeasti vastaan. Tämän takia luotonottajalle olisi tullut kymmeniä viestejä, jos hän olisi saanut luottoehdot täydellisenä. Tällöin tilanne olisi ollut kestämaton lainantarjoajalle ja nämä viestit olisivat nostaneet todennäköisesti luoton hintaa. KSL:n 6a:11 kohta antoi kuitenkin mahdollisuuden toimittaa ehdot sopimuksen teon jälkeen, mikäli niitä ei voida etäviestintävälineestä johtuen toimittaa. Pykälä mahdollisti erittäin

⁸⁴ Kauppa- ja teollisuusministeriö 2006 Tiedote 256/2006

⁸⁵ MAO Dnro 178/02/M2

⁸⁶ Vippi.fi 2012 Hae Lainaa

mielenkiintoisen ja kansalaisen oikeustajun vastaisen tilanteen: asiakas näkee luottomainoksen ja päättää tilata luottoa tekstiviestillä. Hän on tällöin aktiivinen osapuoli, mutta lainaehdot ei voida toimittaa niiden pituudesta johtuen samalla tavalla tekstiviestillä. Elinkeinonharjoittajalle olisi ainoaksi keinoksi jäänyt lähettää lainaehdot tavallisen postin välityksellä vasta sen jälkeen kun asiakas oli saanut rahat tililleen ja hyväksynyt sopimuksen. Asiakas olisi siis saanut rahat tililleen ja sopimus olisi syntynyt ennen kuin lainaehdoista olisi ollut täydellistä tietoa. Mielestäni tämä toiminta ei rikkonut lakia, mikäli oli onnistuttu pysymään KSL:n toisen luvun säännösten rajoissa.

3.1.5. Peruuttamista ja takaisinmaksuaikaa koskeva lainsäädäntö

Kuluttajansuojalain 7:11a mukaan asiakkaalla oli kuitenkin jo ennen lainuudistuksia oikeus peruuttaa tilaamansa pikaluotto, vaikka tätä oikeutta en bussipysäkillä mainostettavissa luotoissa tuolloin nähnytkään. Ongelmaksi muodostui jälleen luottojen lyhyt takaisinmaksuaika. Kyseisen pykälän ensimmäisen momentin mukaan kuluttajalla oli 14 päivän ajan mahdollisuus peruuttaa luottosopimus sen tekohetkestä tai myöhäisemmästä ajankohdasta alkaen. Jälleen kerran saattoi syntyä mielenkiintoinen tilanne. Tekstiviestivippiä tilatessaan asiakas ei ollut yleensä saanut paluuviestissä sopimusehtoja, joten huolimatta, että kuluttaja olisi tutustunut niihin yhtiön kotisivuilla, ei näitä ehtoja ole hänelle toimitettu postitse. Lisäksi täytyi huomioda, että osa luotoista oli alle 14 vrk mittaisia lainoja. Oman tulkintani mukaan tuolloinen KSL 7:11a.1 ei soveltunut täydellisesti pikaluottoihin. Sitä voitiin soveltaa ainoastaan silloin kun asiakkaalle toimitettiin sopimusehdot, ellei niitä annettu sopimushetkellä ja luoton täytyi olla yli 14 vrk mittainen. Täten peruuttaminen oli vippiasiakkaille ongelmallinen tapahtuma, jonka lopputulokseen vaikutti niin luoton kesto kuin luottoyhtiön toiminta.

KSL 7:11a.3 käsitteli todellista vuosikorkoa. Sen mukaan kuluttaja joutui myös maksamaan todellisen vuosikoron luotonmyöntäjälle siltä ajalta, jolloin vippi on ollut kuluttajan hallussa. Yleensä pikaluottoja markkinoitiin bussipysäkkien mainoksissa tyylin ”100 €:n laina, maksat takaisin 125 € 30 vrk kuluttua”. Tulkitsemalla pykälää 7:11.b, pystyi syntymään tilanne, että kuluttajan ei tarvinnut maksaa todellista vuosikorkoa vipilleen peruuttaessaan luoton, vaan

hänen velvollisuutensa oli vain palauttaa varat 30 päivän kuluessa peruuttamisen raukeamisen uhalla. Siis, kun vuosikorkoa ei yleensä tuolloin ilmoitettu, myöskään kuluttajan ei sitä silloin olisi tarvinnut maksaa luotonantajalle peruuttaessaan luoton. Vuoden 2009 alaa koskevassa hallituksen esityksessä tämä asia kuitenkin huomioidaan muistuttamalla, että rahavelalle on maksettava korkolain mukaista viivästyskorkoa. Kuitenkin kulutusluotoissa on pysyttävä KorkoL 4.1 mukaisessa korkotasossa ja pikalainojen käsittely- sekä kiinteinä ilmoitettuja kuluja ei voida vaihtaa juoksukoroksi.⁸⁷

3.2. Muiden viranomaisten pikaluottoja koskeva ohjeistus

3.2.1 Kuluttaja-asiamies ja Kuluttajavirasto

Kuluttaja-asiamies on ponnekkaasti yrittänyt muokata alan toimintatapoja. Varsin nopeasti luottojen ilmaantumisen jälkeen julkaistiin vuoden 2006 elokuussa ”Perussäännöt kulutusluottojen etämyynnissä”⁸⁸ ja puoli vuotta myöhemmin ”Yrittäjä & Tekstiviestilainojen pelisäännöt”⁸⁹ -oppaat. Ensimmäinen opas oli luonteeltaan yleinen ja siinä ohjeistettiin luottoalan toimijoita kuluttajansuojalain mukaisesti⁹⁰. Viimeksi mainittu oli suunnattu suoraan pikaluottoyrityksille. Vaatimuksina oppaassa mainitaan muun muassa kuluttajan oikeudesta saada riittävät tiedot niin luotonantajasta kuin luotostakin. Vaatimusten mukaan luottoa ei saa markkinoida helppona tapana hoitaa raha-asioita, sillä vaarana on tietämätön ylivelkaantuminen. Suurta huolta kannettiin myös mahdollisuudesta peruuttaa tilattu luotto, vaikka se olisi jo takaisinmaksettu luottoyhtiölle. Tätä lakisäätelistä oikeutta ei voitu poistaa sopimusehdoilla. Lisäksi virasto muistutti luotonantajien velvollisuudesta tunnistaa hakija luotettavasti ja vaati myös sopimusehtojen henkilökohtaista toimitamista asiakkaille ja kertoi toimenpide-ehdotuksia elinkeinoharjoittajille.⁹¹

Kuitenkin osa yrityksistä ei muuttanut toimintatapojaan ohjeistuksen mukaiseksi. Vuonna 2008 kuluttaja-asiamies katsoi, että Oy Atlas Invest Ab ei jättänyt

⁸⁷ HE 64/2009 vp s.7

⁸⁸ Kuluttajavirasto 2006

⁸⁹ Kuluttajavirasto 2007

⁹⁰ Kuluttajavirasto 2006

⁹¹ Kuluttajavirasto 2007 s.2-5

viranomaiselle muuta vaihtoehtoa kuin viedä asia markkinaoikeuteen. Kyse oli tuolloin sallitusta ympärivuorokautisesta luotonannosta, sekä mainonnasta jonka väitettiin houkuttelevan holtittomaan luotonottoon. Kyseisen yrityksen mainoksissa luvattiin muun muassa *rahat tilille minuutissa*. Juridisempi ongelma olivat sopimusehdot. Niitä kun ei toimitettu asiakkaalle niin, että hänellä olisi ollut mahdollisuus tutustua ehtoihin. Toisin sanoen yrityksen asiakkaat saattoivat sitoutua sopimukseen, josta he eivät ymmärtäneet tai tienneet mitään.⁹² Markkinaoikeus tuli tapauksessa kuluttajaviranomaisen kannalle. Yritystä kiellettiin käyttämästä holtittomaan luotonantoon yllyttävää mainontaa, sekä käskettiin muuttaa toimintatapojaan niin, että sopimusehdot toimitetaan asiakkaalle.^{93 94} Tämä oli suuri erävoitto Kuluttajavirastolle, joka oli joutunut valvomaan alaa lähes itseksensä usean vuoden ajan. Tosin yökiellon osalta oli selvää, että yöllinen luotonanto sellaisenaan ei tulisi jatkumaan, joten näitä markkinaoikeuden tuomioita ei voida pitää kovinkaan erikoisina. Ennen tuomiota oli oikeusministeriössä perustettu työryhmä, jossa alaa kohti oli suunniteltu uusia rajoitteita ja ehdotukset olivat tulleet jo julkisuuteen mukaan lukien esitys yöllisen luotonannon kiellosta⁹⁵.

3.2.2. Taloudenhallinnan neuvottelukunta

Nykyisin TEM:n alaisuuteen kuuluva taloudenhallinnan neuvottelukunta otti ensimmäisenä kantaa todellisen vuosikoron ilmoittamiseen. Marraskuun 23. päivänä vuonna 2006 se julkaisi tiedotteita, joissa suositeltiin todellisen vuosikoron mainitsemisesta sellaisissa tapauksissa, joissa laki ei sitä edellytä. Internetissä markkinoitavissa luotoissa on parempi mahdollisuus kertoa luotosta laajemmin lisätietoja ja taloudenhallinnan neuvottelukunnan mukaan tätä mahdollisuutta olisi pitänyt käyttää.^{96 97} Samalla se ilmoitti, että Vanhasen I hallituksen ministerit Mauri Pekkarinen ja Ulla-Maj Wideroos tukivat Kuluttajaviraston ja tietosuojavaltuutetun toimenpiteitä.⁹⁸ Vuoden 2007 maaliskuussa taloudenhallinnan neuvottelukunta aloitti nuorille suunnatun

⁹² Kuluttajavirasto 2009 Que vadis pikaluotto

⁹³ Kuluttajavirasto 2009 Tiedote 2.6.2009 ja

⁹⁴ MAO Dnro 36/08/M2

⁹⁵ TRM 2008:7 Kuvailulehti

⁹⁶ Kauppa- ja teollisuusministeriö 2006 Tiedote 256/2006

⁹⁷ Kauppa- ja teollisuusministeriö 2006 Tiedote 257/2006

⁹⁸ Kauppa- ja teollisuusministeriö 2006 Tiedote 258/2006

kampanjan *Kalliit kulissit*, jonka tarkoituksena on tiedottaa minkälaisia seurauksia holtiton lainanotto tuo tullessaan⁹⁹. Sivusto ei ole pelkästään suunnattu nuorille, sieltä löytyy muun muassa opettajille tarkoitettua materiaalia¹⁰⁰.

3.2.3. Tietosuojavaltuutettu

Valitettavasti pikavippejä on tilattu myös toisten nimissä, joten on tietysti selvää, että sellaista mitä ei ole tilannut, ei pitäisi maksaa¹⁰¹. Tämä oli pikavippilainojen eräs ongelma: miten varmistetaan, että lainanhakija hakee rahaa omalle tililleen omalla puhelimellaan? Tietosuojavaltuutettu teki selvityksen vuonna 2006, jossa tutkittiin tekstiviestihakemuksilla pikaluottoa myöntävien yritysten henkilötietojen käsittelyä. Saamiensa vastausten perusteella hän tuli siihen tulokseen, että silloinen käytäntö, jossa verrattiin lainanhakijan tietoja liittymän haltijan tietoihin, ei ollut riittävä. Tietosuojavaltuutettu vei yhden tapauksen käsiteltäväksi tietosuojalautakuntaan, jossa Tammi-Rahoitus Oy:n väitettiin toimivan puutteellisesti asiakkaiden tunnistamisessa. Yhtiö väitti, että se on pikemminkin uhri, sillä kaikkia toimijoita pitäisi kohdella tasapuolisesti ja he ovat kuitenkin selvittäneet vahvan tunnistamismenetelmän käyttöönottoa. Yksi pankki oli kuitenkin kieltäytynyt antamasta palveluita vippiyhtiölle. Mikäli yritys olisi ryhtynyt käyttämään verkkopankkitunnistamista, siitä olisi aiheutunut tilanne, että yhtiön asiakkaat olisivat eriarvoisessa asemassa, sillä kaikki sen asiakkaat eivät ole tilinomistajia samassa pankissa. Yritys myös väitti, ettei sellaista menetelmää ole keksitty, joka olisi täysin aukoton tietoturvariskin osalta. Tietosuojalautakunta tuli saamaan lopputulokseen tietosuojavaltuutetun kanssa ja totesi 22.1.2008, että kun yritys käyttää automatisoitua päätöksentekoa elinkeinotoiminnassaan niin henkilötietolain 31 §:n mukaan sillä on velvollisuus huolehtia rekisteröidyn yksilön oikeuksista. Ei siis saa syntyä tilannetta, jossa vipin hakijaksi rekisteröityy ihminen, joka ei luottoa hae. Yrityksen tulisi tunnistaa asiakkaansa luotettavasti käyttämällä esimerkiksi HST tai Tupas-tunnuksia^{102, 103}.

⁹⁹ Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007 Tiedote 044/2007

¹⁰⁰ Kalliitkulissit.fi 2007. Sivusto on edelleen käytössä.

¹⁰¹ HE 64/2009 vp s.14

¹⁰² Tupas on Finanssialan Keskusliiton tapa määrittää asiakas. Se tapahtuu pankkien verkkopankkitunnuksilla, joiden avulla palveluita käyttävä henkilö tunnistetaan. Katso Finanssialan Keskusliitto 2011 s.4

¹⁰³ Tietosuojalautakunta Dnro 1/933/2007

3.3. Alan itsesääntely

Suomen Pienlainayhdistys perustettiin 27.1.2007¹⁰⁴. Yhdistys kertoo tehtäväkseen edistää tietämystä pienlainoista, sekä ajaa alalle tiukempaa valvontaa ja selvempiä sääntöjä. Tavoitteena on nostaa alalle tulon kynnyistä ja toimia kuluttajan edun mukaisesti. Yhdistykseen kuuluu nyt vain 12 alan toimijaa, mutta nämä toimijat muodostavat noin 70 % alan liikevaihdosta.¹⁰⁵ Yhdistyksen edustaja oli mukana lainsäädäntöneuvos Katri Kummoisen työryhmässä kehittämässä lainsäädäntöä, joka johti hallituksen vuoden 2009 esitykseen. Tosin pikavippialan edustaja jätti loppulausuntoon eriävän mielipiteensä. Mielestäni tässä oli tärkeintä, että pikavippialan edustajan ääni saatiin kuuluviin¹⁰⁶.

Yhdistys laati perustamiskokouksensa yhteydessä omat eettiset sääntönsä¹⁰⁷. Vuoden 2008 aikana näissä säännöissä oli jo yöaikaisen luottoliiketoiminnan rajoitus. Luottoja ei saanut myöntää kello 0.00-6.00 välisenä aikana. Lisäksi vaadittiin ilmoitusta todellisesta vuosikorosta, sekä luotettavien ja saatavilla olevien keinojen käyttämistä luotonhakijan henkilöllisyyden varmistamiseksi. Yhdistyksen mukaan sääntöjä tulisi soveltaa joustavasti ottaen huomioon kunkin yksittäistapauksen erityispiirteet ja pienlainatoiminnan luonne. Eettisten sääntöjen tarkoituksena ei ollut toimia lainsäädännön lisänä tai korvata sitä. Yhdistykseen kuulumattomat tahot eivät voineet eettisten sääntöjen mukaan esittää vaatimuksia Suomen Pienlainayhdistyksen jäseniä kohtaan, vaan rikkomisesta aiheutuvat seuraamukset olivat vain sen hallituksen päätettävissä.¹⁰⁸

Lisäksi yhdistys on osallistunut kansalaiskeskusteluun olemalla aktiivinen varsinkin vuoden 2011 lopussa. Tuolloin yhdistys oli julkisuudessa käyden vuoropuhelua pikavippien täyskieltoa haluavien kanssa¹⁰⁹. Muun ohella yhdistys on toimittanut julkisuuteen omia laskelmiaan ja puolustanut pikaluottojen hintatasoa verraten niitä vekseliluottoihin kumoten väitteitä pikaluottojen

¹⁰⁴ Suomen Pienlainayhdistys 2007 Perustamiskokous

¹⁰⁵ Suomen Pienlainayhdistys 2012 Etusivu

¹⁰⁶ TRM 2008:7 s.56–57

¹⁰⁷ Suomen Pienlainayhdistys 2007 Perustamiskokous

¹⁰⁸ TRM 2008:7 s.18

¹⁰⁹ Ylex 2011

kalleudesta¹¹⁰. Yhdistys on toivonut jo pitkään pääsevänsä Finanssivalvonnan viranomaisten suorittaman valvonnan alaisuuteen, jolloin kaikkia luottomarkkinoilla toimivia toimijoita valvoisi sama taho¹¹¹.

¹¹⁰ Suomen Pienlainayhdistys 2011

¹¹¹ TRM 2008:7 s.56 -Tuolloin valvovan viranomaisen nimi oli Rahoitustarkastus

4. KORONKISKONTA JA PERINTÄ

4.1. Kiskonnasta

Pikalainojen myöntäjiä on syytetty eri medioissa koronkiskureiksi ja syytetään edelleen. Keskustelua on käyty muun muassa sanomalehtien yleisönosastoilla. Keskeinen sanoma näissä kirjoituksissa on ollut se, että nämä luotot pitäisi kieltää. Pikaluottoja tarjoavat yritykset nähdään rosvoina, jotka käyttävät toisten heikkoa ymmärrystä ja taloudellista asemaa häikäilemättömästi hyväkseen¹¹². Kyseiset väitteet ovat edelleen muodissa, siitä huolimatta, että rikoslaissa on uudistettu kiskonnan tunnusmerkistöä¹¹³ ¹¹⁴. Näissä koko alaa koskevilla kieltovaatimuksissa ollaan edelleen tosissaan, viimeisimpänä esimerkkinä on Kokoomuksen kansanedustajan lakiehdotus, jossa vaaditaan pikaluottojen täyskieltoa¹¹⁵.

4.1.1. KRP:n tutkimus koronkiskonnasta rikoslain avulla

Keskusrikospoliisi on jo kertaalleen tutkinut pikaluottoja koronkiskonnan kannalta. Tuolloin lähtölaukauksen tutkintaan antoi toimittaja Tiina Salumäki, kun hän jätti valtakunnansyyttäjävirstolle tutkintapyynnön koskien pikavippejä ja epäiltyä koronkiskontaa¹¹⁶. Ensin pyrittiin saamaan vastaus siihen, mitä tai mikä *pikaluotto* on. KRP löysi vastauksen oikeusministeriön lainvalmisteluosaston muistiosta¹¹⁷. Määritelmä on sama kuin hallituksen esityksessä¹¹⁸. Tämän jälkeen tutkinnassa tarkasteltiin aineistona muun muassa Taloussanomien pikavippivertailua ja sen perusteella voitiin sanoa, että pikavippien todellinen vuosikorko vaihteli tuolloisen kuluttajasuojalaissa esitetyn todellisen vuosikoron laskentakaavan mukaisesti 245 %:n ja 1168 %:n välillä¹¹⁹. Lisäksi

¹¹² Esimerkiksi haku HS.fi -arkistosta hakusanalla *koronkiskonta* tuo kahdeksan mielipidekirjoitusta esille vuosilta 2011–2008, joissa otetaan kantaa pikaluottoyrityksiin ja koronkiskontaan
Lähde:[<http://www.hs.fi/arkisto/haku?pageNumber=1&free=koronkiskonta&date=1990&depa=Mielipide&advancedSearch=>]

¹¹³ Isohookana M. 2011

¹¹⁴ HE 64/2009 vp Seuranta. Kiskonnan uusi tunnusmerkistö tuli voimaan 1.2.2010

¹¹⁵ LA 58/2011 vp

¹¹⁶ KRP 2008 s.2

¹¹⁷ KRP 2008 s.2

¹¹⁸ TRM 2007:8 s.4 ja HE 64/2009 vp s.4

¹¹⁹ KRP 2008 s.4

Keskusrikospoliisissa verrattiin eri rahoitusmuotojen kuten pantin, kulutusluottojen, sekä vekselin korkoja ja kustannuksia pikaluottoihin. Huomattavaa tässä vertailussa oli se, että mukaan huomioitiin todellisen vuosikoron lisäksi nimelliskorko, euromääräiset kulut yhteensä, sekä lainatun euron hinta.¹²⁰ Koronkiskonnan tunnusmerkistö löytyi tuolloin rikoslain 36:6. §:stä ja törkeä koronkiskonta 7§:stä.

KRP kuitenkin totesi, että RL 36. luvun 6 §:n 1. momentti ei sovellu pikalainayrityksiin. Lainan hakeminen tapahtuu joko tekstiviestillä tai Internetissä, jolloin luotonantaja ei ole kunnolla tietoinen hakijan taloudellisesta tilanteesta kun hänelle myönnetään pikavippi. Kielteinen luottopäätös perustuu nimenomaisesti asiakkaan taloudellisiin ongelmiin, eli asiakkaalla on aikaisempi vippi maksamatta tai muita merkintöjä, jotka käyvät ilmi Suomen Asiakastieto Oy:n rekisteristä. Näin ollen momentti ei sovellu kiskonnan tunnusmerkistön arvioimiseen. Tästä johtuen ainoaksi sovellettavaksi kohdaksi jää vain 6 § 2. momentti, jota KRP tulkitsi niin, että kiskontasäännös ei tarvinnut aiemman momentin täyttymistä.¹²¹

Lisäksi KRP arvioi mitä *korko* tai *etu* tarkoittaa. Edelleen kiskontasäädöksestä saatiin selville, että kiskonta vaatii tietyn suuruisen hyvityksen saamista. Pikaluotoissa tämä hyvitys voi olla kokonaan tai osittain korkoa, eli pääoman käytöstä maksettavaa hyvitystä. Kuitenkin luoton myöntämiseen liittyy tiettyjä välttämättömiä ja välittömiä kustannuksia, joita ovat muun muassa luottotietojen tarkistus, käsittely-, laskutus ja postituskulut. Niinpä Keskusrikospoliisi huomauttaakin, että oikeuskirjallisuudessa ja -käytännössä kyseisten kustannusten ei katsota sisältyvän kiskonnankäsitteessä tarkoitettuun korkoon.¹²²

4.1.2. Rata:n, professori Ari Saarnilehdon ja Tilastokeskuksen lausunnot KRP:n avuksi

Rahoitustarkastus oli tehnyt lausunnon, jonka mukaan todellista vuosikorkoa ei ole perusteltua käyttää pienlainoissa, sillä lainamäärät ja laina-ajat ovat näissä lainoissa poikkeavia. Se käy ainoastaan suuntaa antavana tunnuslukuna.

¹²⁰ KRP 2008 s. 5-6

¹²¹ KRP 2008 s. 7

¹²² KRP 2008 s.8

Laskettaessa todellista vuosikorkoa, muodostuu se sitä korkeammaksi mitä pienempi laina ja mitä lyhyempi laina-aika on kyseessä. Tämä johtuu siitä, että lainamäärältään pienissä sekä ajallisesti lyhytaikaisissa luotoissa, luoton myöntämiseen liittyy aina tietynsuuruisia käsittelykuluja. Kulujen vaikutus on edellä mainituissa lainoissa suurempi kuin arvoltaan suuremmissa ja pitempiaikaisissa luotoissa. Kun luottoyhtiö perii kaikissa luotoissa hakijalta hakemukseen liittyvät kulut, ei lyhyempiaikaisten ja pieniarvoisten luottojen korkeampi todellinen vuosikorko tarkoita sitä, että luoton hinta olisi kohtuuton.¹²³

Suomen Pienlainayhdistys pyysi Turun yliopiston professoria Ari Saarnilehtoa antamaan lausunnon vuosikoron sopivuudesta koronkiskonnan arviointiin. Hän ilmoitti havainneensa, että mikäli asiakas ottaa tietyltä yritykseltä tyypillisen 100 €:n lainan ja maksaa sen takaisin kahden viikon kuluttua, tulee hinnaksi 118,50 €. Mikäli lainasumma olisi hallussa vuoden, tulisi korko silloisen lainmukaisen viivästyskoron mukaan vain 11,50 €:n suuruiseksi. Jos sovitulta kahdelta viikolta maksetaan vain toimituskulut, eikä huomioida viivästyskorkoa niin korkojen ja muiden kulujen summaksi tulisi vuodessa 30 € eli korkoprosentti olisi 30 % suuruinen. Tämän esimerkin valossa Saarnilehto totesi, että todellinen vuosikorko ei sovellu mittaamaan sitä syyllistyykö luotonmyöntäjä koronkiskontaan, sillä todellinen vuosikorko on vain laskennallinen suure¹²⁴. Vuosikoron epäpätevyydestä on myös Tilastokeskus kertonut omassa artikkelissaan ja tullut sellaiseen johtopäätökseen, että todellinen vuosikorko ei sovellu lyhyiden laina-aikojen ja kulujen vuoksi kertomaan suoraan missä menee koronkiskonnan raja¹²⁵. Näiden lausumien perusteella Keskusrikospoliisi tuli siihen tulokseen, että vuosikorosta ei löydy kohtaa, jonka reilusti ylittämällä voitaisiin osoittaa syyllistyneen suoraan koronkiskontaan¹²⁶.

Ari Saarnilehto on myös aikaisemmin ottanut kantaa pikalainamarkkinoihin. Artikkelissaan hän on kummastellut sitä, että ala on tuomittu julkisuudessa laillistetuksi keinoksi harjoittaa koronkiskontaa. Hän tutki ja vertasi sekä pikavippiyritysten todellisia vuosikorkoja että kulutusluottojen vuosikorkoja

¹²³ KRP 2008 s.8

¹²⁴ KRP 2008 s.8

¹²⁵ Kannas O. 2008

¹²⁶ KRP 2008 s.9

keskenään. Vaikka kulutusluoton vuosikorko on pienempi kuin pikavipin, niin pankki perii pienistä luotoista myös usean kymmenen euron käsittelymaksun. Pikavippiyritykset perivät myös muutaman euron toimitusmaksun palveluistaan¹²⁷. Saarnilehto muistuttaa, että yritysten liikevoittoa pienentää aina mahdollisuus kohdata luottotappio. Sen takia on täysin normaalia, että pikavippiyritysten kulut kasvavat laina-ajan pidentyessä. Suurin huoli Saarnilehdolla on kuitenkin palvelun turvattuus. Kuinka voidaan varmistaa se, että laillista liiketoimintaa ei tulla lainsäätäjän toimesta tekemään mahdottomaksi tai kannattomaksi harjoittaa? Hänen mielestään pitäisi erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että kuka antaa uusia ehdotuksia lainsäädäntöön. Ovatko asialla kilpailevan toimialan lobbarit vai onko kyseessä yhteiskunnan havaitsema ongelma, joka poistetaan lainsäädännöllä?¹²⁸ Olen Saarnilehdon kanssa samaa mieltä siitä, että lainmuutosten yhteydessä pitäisi aina muistaa se, kenen hyväksi muutokset ovat.

Ainoaksi mahdollisuudeksi Keskusrikospoliisille jäi löytää vastaavanlaisia tuotteita ja verrata niitä syytettyinä oleviin pikavippeihin. Rahoitustarkastuksen mukaan markkinoilla ei ole täysin vastaavaa palvelua, sillä kortti- ja kulutusluotot eivät sinällään ole täysin vertailukelpoisia pikavippien kanssa. Syynä tähän on se, että tyypiltään kulutus- tai korttiluotot ovat voimassa toistaiseksi ja niiden hintaluokka on n. 1 000 €, kun taas pikaluotto on kertakäyttöinen ja sen summat vaihtelevat muutamasta kymmistä muutamaan sataan euroon. KRP otti kannakseen sen, että vakuudettomia luottoja tarjoavilla on suurempi todennäköisyys kohdata luottotappio kuin yrityksillä, jotka saavat takauksen tai pantin, sillä pikaluotoissa ei ole vakuuksia tai takaajia. Pikalainoja myöntävät yritykset eivät kuuluneet Rahoitustarkastuksen valvonnan piiriin, kun taas pankit ovat valvonnan piirissä. Rata:n valvonnan kohteina olevien yritysten luotoissa oli vakuutena yleensä pantti tai takaus. Tämä kaikki tarkoitti sitä, että markkinoilta ei löytynyt substituuttia pikalainoille.¹²⁹

¹²⁷ Tosin on olemassa yritys, joka tarjoaa ensimmäisen luoton ilman kuluja. Katso Vivus.fi 2012

¹²⁸ Saarnilehto A. 2008 s. 312-314

¹²⁹ KRP 2008 s.9

4.1.3. Luoton vakuudettomuus

KRP lähti arvioimaan sitä, paljonko voidaan laittaa arvoa vakuudettomuudelle, sillä se vaikuttaa perittävän koron määrään. Rata:n lausunnon mukaan on täysin luonnollista, että luottoyrityksen todennäköisyys kohdata luottotappio kasvaa vakuuden puuttuessa. Yrityksen näkökulmasta on täysin samantekevää peritäänkö kustannukset kiinteinä vai ilmoitetaanko kustannukset koron muodossa. Rata toteaaakin, että luottotappion mallintaminen on teoriassa helppoa, mutta käytännössä vaikeaa sillä jokainen asiakas on ennen kaikkea ihminen. Ihmisen aikaisempi moitteeton maksukäyttäytyminen ei ole missään nimessä tae siitä, että hän tällä kertaa maksaisi luoton takaisin. Rata esitti KRP:lle laskelman, että jos 10 % asiakkaista ei maksa ottamaansa 100 euron luottoa takaisin, täytyisi yrityksen saada noin 11 €:n korvaus per asiakas, jotta tappiota ei syntyisi ($0,1 \times 0 \text{ €} + 0,9 \times 111 \text{ €} \approx 1\,000 \text{ €}$). Lisäksi Rata perustelee talousteorian mukaisesti ihmisen olevan luonteeltaan riskinkaihtaja, joten edellä mainittu 11 €:n korvaus olisi ehdoton alaraja.¹³⁰

Suomen Pienlainayhdistys oli toimittanut KRP:lle vuoden 2008 ensimmäisen neljänneksen luottotilastot kolmen suurimman toimijan osalta. Niistä käy ilmi, että kyseiset yritykset myönsivät reilut 83 000 kpl luottoja. Tilastokeskuksen tilastot kaikilta toimijoilta kertovat, että pikaluottoja myönnettiin yli neljännesmiljoona. Luottotappion todennäköisyys 90 vrk eräpäivästä oli 10,96 % ja 180 vrk eräpäivästä 8,34 %. Luottotappiovaraus olisi KRP:n laskelmien mukaan 13,70 € yhtä 100 €:n vippiä kohden. Näiden laskelmien mukaan KRP toteaa, että luoton vakuudettomuus ja riski kohdata luottotappio nostaa hyväksyttävästi luotosta maksettavaa korkoa.¹³¹

4.1.4. Valvonnan alla oleva korko vs. huomattavasti korkeampi korko – loppulausumat KRP ja Ari Saarnilehto

Kiskontasäännös koskee pääoman käyttöoikeudesta maksettua hyvitystä ja kuten KRP oli aikaisemmin todennut, niin pääoman käytöstä ei lasketa myöntämiseen liittyviä välittömiä kustannuksia ja tappiovarauksia. Edellä mainitut erät täytyy vähentää kuluista, jotta saadaan lukema jota verrataan julkisen valvonnan alla olevan laitoksen korkoon jonka se asettaisi vastaavanlaisessa tilanteessa. Vasta

¹³⁰ KRP 2008 s. 9-10

¹³¹ KRP 2008 s. 10

tämän jälkeen voidaan arvioida koronkiskontaa. Ensin pikavipistä vähennetään tappiovaraus ja muut kustannukset (esimerkiksi luottotietojen hankinta), tämän jälkeen jäljelle jäänyttä summaa verrataan vaikka pankin myöntämään velkaan ja tutkitaan niiden korkotasoa keskenään. Ongelmaksi tässä KRP:n mielestä jää se, että voidaanko liiketoiminnan kiinteät kulut vähentää asiakkaan maksettavaksi tulevasta korosta vai ei.¹³²

Kun vippaustoiminta oli laillista, niin KRP:n mielestä tapauksen tutkimiseen tulisi soveltaa laillisen liiketoiminnan yhteydessä tapahtuneiden tekojen käsittelyssä käytettyä nettohyötyperiaatetta. Kyseinen periaate huomioi kaikki bruttohyötyyn kohdistuvat lailliset kustannukset rikoksella hyödyn määrää vähentävänä tai määrittävänä tekijänä. Tämän lisäksi KRP totesi, että syntynyttä tilannetta voidaan arvioida myös lisähyötyperiaatteen mukaisesti eli tutkittavana olevan liiketoiminnan nettoperusteista kokonaistuottoa verrataan siihen tuottoon, jonka valvonnan alainen yritys olisi tuottanut. Tämän periaatteen mukaan ”kiskurikoroistakin” löytyy osa, jonka julkisen valvonnan alainen yritys olisi perinyt vastaavassa tilanteessa. Mikäli korko olisi huomattavasti tätä laillista osaa korkeampi, olisi kyseessä koronkiskonta.¹³³

KRP ilmoitti, että kiskonta tutkittiin seuraavasti:

”Korosta tai edusta vähennettiin

- a) luottoon liittyvät välittömät kustannukset ja mahdollisesti laillisen liiketoiminnan muut kulut
- b) luottotappiovarausten määrä
- c) julkisen valvonnan alaisen luottolaitoksen koron määrä
- d) julkisen valvonnan alaisen luottolaitoksen koron määrä ylimenevältä osalta siihen määrää, jossa korko alkaa huomattavasti tai räikeästi ylittää julkisen valvonnan alaisen laitoksen perimän koron ylimenevä osa on koronkiskontaa ja rikoksella saatua hyötyä. Saadun hyödyn määrä tulisi ansionomistajalle korvattavaksi tai toissijaisesti valtiolle menetettäväksi mikäli korvausvaatimusta ei esitetä.” (KRP (2008) s.12)

¹³² KRP 2008 s.10-11

¹³³ KRP 2008 s.11-12

Suomen Pienlainayhdistys toimitti tuottoesimerkin jonka mukaan laskettiin, onko yritysten käyttämä korko koronkiskontaa

- myönnetty laina 100 €, palkkio 25 €
- keskimääräinen maksuaika 34,82 vuorokautta
- myöntökulut 6,40 €
- luottotappio 90 vrk: $(10,96/100) \times (100+25) = 13,70$ €
- myyntikate: $25 \text{ €} - (6,40 \text{ €} + 13,70 \text{ €}) = 4,90 \text{ €}$ (19,6%)

Lähde: KRP 2008 s.12

Kyseisen laskelman mukaan myyntikateprosentiksi tuli 19,6 % summan ollessa 4,90 €. Jokaisesta 100 €: n luotosta yhtiölle jää katetta 19,6 % eli 4,90 €. Euromäärät muuttuvat tietenkin erisuuruisten pikavippien ja niistä aiheutuvien kustannusten mukaan, mutta prosentuaalinen muutos on hyvin pieni.¹³⁴

Keskusrikospoliisi tutki saatua myyntikatetta vielä tarkemmin. Vanhan kirjanpitolain mukaan myyntikatteella tarkoitettiin myyntituotoista vähennettyjä myynnin oikaisueriä, jolloin saadaan liikevaihto. Tästä kun vähennetään vielä muuttuvat kustannukset, saadaan myyntikate. Vaikka termi onkin vanhentunut, perustuvat pikavippiyritysten myyntituotot luotoista perittäviin palkkioihin ja muuttuvat kustannukset puolestaan liittyvät luoton myöntämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Luottotietojen-, osoitteen-, sekä puhelinnumeron tarkistuskustannukset ja mahdollisen Tupas-tunnistuksen aiheuttamat kulut, sekä laskutuskulut ovat esimerkkejä yhtiön kohtaamista muuttuvista kustannuksista. Lisäksi KRP jatkaa, että liiketoiminnassa myyntikatteella katetaan myös yhtiön kiinteät kustannukset eli palkat, vuokrat ja leasingkustannukset. Lisäksi kiinteisiin kustannuksiin on esitetty hylättyjen lainahakemusten tarkistuskustannukset (1-2 €/kpl). Hylättyjä hakemuksia on yhdistyksen mukaan noin 50 % hakemuksista. Mainittuun 4,90 €:n kateeseen sisältyy hyvitys pääoman käyttöoikeudesta eli yhtiölle jäävä korko. Liikevoittoa voidaan kasvattaa kun sama raha voidaan lainata aina uudestaan yhtiön asiakkaille. Yksittäisen pikalainan kokonaiskustannuksista vähennettävän nettoperiaatteen mukaisesti ei KRP voinut

¹³⁴ KRP 2008 s.12

pitää lainasta perittyä korkoa näin ollen kohtuuttomana¹³⁵. Omassa tutkimuksessaan KRP tuli siis jo vuonna 2008 siihen johtopäätökseen, että pikaluottoliiketoiminnassa ei ollut kyse koronkiskonnasta.¹³⁶ Samaan lopputulokseen tuli myös Ari Saarnilehto. Hän päätyi sellaiseen tulemaan, että koron kohtuuttomuus arvioidaan aina tapauskohtaisesti, joten mitään nyrkkisääntöä ei ole. Tilanteeseen vaikuttaa luoton suuruus, maksuaika ja erityisesti vakuudettomuus. Pikavipit ovat lyhytaikaisia vakuudettomia luottoja. Tällöin niiden antajat kantavat luottoriskin, joten on ymmärrettävää että varsinkin lyhyeksi aikaa tehtyjen pienten luottojen vuosikorko saattaa nousta korkeaksi. Saarnilehto muistuttaakin, että koronkiskonta koskee kuitenkin todellisten maksujen perimistä, ei laskennallista suuretta.¹³⁷

4.2. Perintä

Usein kuulee puhuttavan perinnästä osana pikavippien ongelmaa. Kun maksua velalliselta ei tule ajallaan, niin sekä riidattomat että riidalliset saatavat menevät paikallisen käräjäoikeuteen, josta edetään mahdollisesti ulosottoon. Tämä toimintaketju tarkoittaa velalliselle suurta laskua, kun sitä verrataan otettuun luottoon. Kuitenkin on syytä muistaa, että huolimatta saatavan tyypistä (esimerkiksi parkkisakko tai pikavippi) perintäkuluja ei voida vapaasti määrittää, sillä perintäkuluja säätelee niistä erikseen säädetty laki. Tämän lain nimi on laki saatavien perinnästä ja se on vuodelta 1999 (myöhemmin tässä työssä puhutaan myös perintälakista, tarkoittaen samaa lakia). Lainsäädäntö rajattiin koskemaan tiettyjä perintätehtäviä ja esimerkiksi veroja tai tv-lupamaksuja perintätoimistot eivät voi periä¹³⁸. Toukokuussa 2005 perintälakia muutettiin. Velalliselta vaadittaville perintäkuiluille asetettiin katto¹³⁹.

¹³⁵ KRP 2008 s.12-13

¹³⁶ KRP 2008 s.13

¹³⁷ Saarnilehto A. 2008 s.312-313

¹³⁸ Laki saatavien perinnästä astui voimaan 1.9.1999. Pykälä 9 rajoittaa valtion saatavien perintää

¹³⁹ HE 21/2004 vp

Perintälain mukaan perintä tarkoittaa kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla pyritään siihen, että velallinen suorittaa vapaaehtoisesti erääntyneet velkojan saatavat (1 §). Tämä laki koskee nimenomaisesti pikaluottojen maksuviivästymisiä, sillä ne ovat lain tarkoittamia kuluttajasaatavia. Mikäli on kyse julkishallinnolle laiminlyödyistä veroista ja maksuista, täytyy niihin soveltaa lakia verojen ja maksujen täytäntöönpanosta (vuoden 2007 loppuun asti laki verojen ja maksujen periminen ulosottoimin)¹⁴⁰. Laki saatavien perinnästä määrittelee muun muassa sen, että itse perintäprosessi on velalliselle niin mieluinen kuin vain olla voi. Perinnässä on noudatettava hyvää perintätapaa (4 §). Tämä tarkoittaa sitä, että laiminlyötyjen maksujen seurauksista on kerrottava totuudenmukaisesti. Lisäksi velallisen yksityisyys turvataan, eikä hänelle saisi aiheuttaa kohtuutonta haittaa. Velallisella on lain mukaan myös muita oikeuksia. Perintälain pykälän 4a mukaan hänellä on oikeus kerran vuodessa maksuttomaan raporttiin velkojen kokonaisuudesta, jossa on eritelty maksamattomat ja maksetut velat, sekä niiden korot.

Puhuttaessa erääntyneistä luotoista on luotonmyöntäjällä erilaisia mahdollisuuksia perinnän suhteen. Perintäprosessi voidaan hoitaa itse yrityksen sisällä tai saatava voidaan myydä perintätoimistolle. Perintäprosessi ei velalliselle muutu mitenkään riippumatta siitä, onko perintää hoitamassa perintätoimisto vai luotonantaja. Luotonmyöntäjä näkee vain moitteettoman maksuhistorian luotonmyöntämisen ajankohtana. Luotonantaja ei kuitenkaan pysty selvittämään asiakkaan kokonaisvelkasummaa mikäli asiakas on ottanut esimerkiksi pikavippejä jo aikaisemmin toisista vippiyrityksistä. Luotonhakijan todellista luotonmaksukykyä ei siis testata. Mikäli luottoyritys haluaa myöntämästään luotostaan jotain heti takaisin, silloin kun velallisen suoritus on viivästynyt, voi se myydä luoton perintäyritykselle. Vaihtoehtona kun saattaa olla sellainen tilanne, että pitkän oikeusprosessin päätteeksi luotto päättyy velallisen maksettavaksi, mutta hänet on jo todettu varattomaksi. Pikaluottoyritys siis valitsee nopean korvauksen ja mahdollisen täydellisen luottotappion väliltä ja toimii sen mukaisesti. Mikään ei kuitenkaan estä luotonmyöntäjää itse hoitamasta perintäprosessia. Kun velallisen suoritus on myöhässä ja huolimatta siitä kuka perintää hoitaa, on lain mukaan

¹⁴⁰ Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta

ensin lähetettävä maksumuistutus. Seuraavana on vuorossa maksuvaatimus, jonka muoto on tarkasti säädelty. Vasta kun maksuvaatimuksessa ilmoitettu aikaraja on ylitetty, menee velkomusasia tuomioistuimeen käsiteltäväksi. Toisin sanoen, prosessi on pitkä ennen kuin pikaluotot päätyvät käräjäoikeuteen. Julkisuudessa on useasti väitetty pikavippien aiheuttavan velalliselle nopeasti ongelmia, sillä alkuperäinen luottovelka voi kasvaa moninkertaiseksi¹⁴¹. Velallisella on useita mahdollisuuksia hoitaa erääntynyt luotto ja kaiken lisäksi lain pykälät 10a, b ja c ilmoittavat perinnästä aiheutuneiden enimmäiskulujen veloituskaton. Perittävät summat riippuvat luoton kokonaiskustannuksista. Tämä on ihan ymmärrettävää ja samalla kuluttajan oikeusturva on taattu.

Perintämarkkinoilla on kuitenkin ollut myös epämiellyttäviä toimijoita. Yksi tällainen perintätoimisto oli Jimmy Cash. Yrityksen mainonta oli liian rajua, sillä yrityksen Internet-sivuilla se ilmoitti ”ettei yritys lähetele kirjeitä, vaan he kaivavat velallisen esiin” ja ”toimivat face-to-face -pohjalta”. Myös perintää hoiti rikollistaustan omaava henkilö. Velallisten kokema perintä johti ainakin kahteen ilmoitukseen Etelä-Suomen aluehallintovirastolle ja toimilupa peruttiin.¹⁴²

4.2.1. Esimerkkitapaus perinnästä – Lappeenrannan käräjäoikeus 2006

Oikeustapauksena käyn lävitse Lappeenrannan KäO:ssa kirjallisessa menettelyssä käsiteltyä tapausta vuodelta 2006. Tässä kyseisessä tapauksessa yhdistyvät monet pikavippi-alan ongelmat: tilaaminen, korkokysymys ja perintä. Maamme käräjäoikeudet ovat nykyään huomattavasti työllistettyjä velkomustuomioiden osalta, joten tapaus on edelleen ajankohtainen¹⁴³.

Kantajana oli vippiyhtiön puolesta perintätoimisto ja vastaajana luonnollinen henkilö. Kantaja oli vaatinut, että vastaaja maksaa

- 1) pääomaa 120 € korkolain 4 § 1. momentin mukaisine viivästyskorkeineen 20.9.2005 lukien.
- 2) perimiskustannuksista 5,00 € korkolain 4 § 1. momentin mukaisine viivästyskorkeineen kuukauden kuluttua ratkaisupäivästä lukien.
- 3) oikeudenkäyntikuista 275 € korkolain 4 § 1. momentin mukaisine viivästyskorkeineen kuukauden kuluttua ratkaisupäivästä lukien.

¹⁴¹ Anttila P. 2012

¹⁴² Iltalehti 2010

¹⁴³ TRM 2012:17 s.15-17

- 4) perimiskustannuksista 59 € korkolain 4 § 1. momentin mukaisine viivästyskorkeineen kuukauden kuluttua ratkaisupäivästä lukien.¹⁴⁴

Vastaaja oli tilannut vippiyhtiöltä tekstiviestin välityksellä 100 €:n luoton. Luotosta perittiin 14 päivän jälkeen toimitus- ja käsittelykuluja 20 €. Lisäksi hakijalle tuli maksettavaksi tekstiviestiveloitukset 2,15 €. Kahden viikon vippi, jonka arvo oli 100 €, tuli maksamaan hakijalle 122,15 €. Vastaaja oli tilannut kantajayhtiöltä 23.8.2005 kyseisen 100 €:n vipin ja hyväksynyt sen 30 min kuluessa lähettämällä *KYLLÄ* -vastausviestin. Vastaaja oli yrittänyt hakea edellisenä päivänä kolme kertaa vippiä toisen henkilön nimissä olleella matkapuhelimella. Luotonantaja oli hylännyt hakemukset, koska numero ei täsmännyt henkilötietoihin. Seuraavana päivänä vippihakemus onnistui kun hakemus tuli henkilölle rekisteröidystä liittymästä, mutta tilin jolle lainasumma maksettiin, omisti toinen luonnollinen henkilö. Kantajayhtiö ilmoitti, että he maksavat vipin aina hakijan haluamalle pankkitilille eli myös jollekin muulle kuin hakijan pankkitilille. Luotonantaja ei vastannut siitä, että tilille johon luotto on toimitettu, ei asiakkaalla ollut mahdollista nostaa tilaamaansa vippiä joko kokonaan tai osittain. Tätä perusteltiin sillä, että hakija on yhtiön mielestä hyväksynyt vahvistusviestissään ehdot. Yhtiö piti 22,15 €:n kulua kohtuullisena, sillä se koostui asiakkaan luotto- ja numerotietojen tarkastuksesta, varmennuksesta sekä käsittely-, laskutus- ja postitus yms. kuluista. Kantaja myös perusteli toimintaa eettisenä, sillä uutta vippiä ei saa ennen kuin vanha on maksettu. Lisäksi, mikäli jonkun henkilötietoja käytetään väärin ja se johtaa poliisin tutkimuksissa rikokseen, velkomisesta luovutaan uhrin osalta.¹⁴⁵

Vaatimuskohdat 2-4 selittyvät sillä, että 5 € on hinta maksumuistutuksesta, 275 €:n korvaus koostuu 190 €:n haastehakemuksesta ja 85 €:n arvoisen kirjallisen lausuman laatimisesta. Perintäkulut on myös eritelty ja 1. maksuvaatimus on arvoltaan 21 €, 2. ja 3. maksuvaatimuksen ollen 19 €/kpl.¹⁴⁶

Vastaaja vastusti kannetta ja ilmoitti, että ei aio maksaa vaadittuja summia. Perustellen kantaansa sillä, että vipin saaminen oli tehty liian helpoksi. Lisäksi

¹⁴⁴ Lappeenrannan KäO 2006 Tuomio 06/425

¹⁴⁵ Lappeenrannan KäO 2006 Tuomio 06/425

¹⁴⁶ Lappeenrannan KäO 2006 Tuomio 06/425

hän ihmetteli, miksi lainaa myönnetään henkilölle jolla ei ole tuloja, pankkitiliä, eikä edes asuntoa. Vastaajan mielestä vippiä ei ylipäättänsä pitäisi antaa jos hakemuksesta käy ilmi, että hakija ja tilinomistajan nimet ovat erilaiset.¹⁴⁷

Vastaajan perusteluista huolimatta oikeus katsoi, että vastaaja velvoitettiin maksamaan kantajalle kaikki mitä häneltä oli vaadittu. Sillä vastaaja oli myöntänyt, että hän oli tilannut tekstiviestin välityksellä kyseisen lainan ja hyväksynyt siitä aiheutuvat kulut sekä lainaehdot ja vippi oli maksettu hakemuksessa ilmoitetulle pankkitilille. Lainaehtojen mukaan vippi voidaan maksaa myös muulle kuin hakijan hallussa olevalle pankkitilille, joten sen osalta myös katsottiin, että kantaja oli tehnyt vain velvollisuutensa. Kustannusrakenteesta oikeus totesi, että se oli kohtuullinen.¹⁴⁸

¹⁴⁷ Lappeenrannan KäO 2006 Tuomio 06/425

¹⁴⁸ Lappeenrannan KäO 2006 Tuomio 06/425

5. LAINSÄÄTÄJÄN TEKEMÄT LAINMUUTOKSET PIKALUOTTOJA KOHTAAN VUOSINA 2009 JA 2010

5.1. Ensimmäinen lainmuutosprosessi (HE 64/2009)

Hallituksen esityksen pohjalta muutettiin kolmea eri lakia. Nämä olivat kuluttajansuojalaki, rikoslaki ja korkolaki. Suurimmat muutokset kohdistuivat kuluttajansuojalakiin, mutta myös rikoslain koronkiskonnan tunnusmerkistön uudistaminen oli erittäin merkittävä askel, sillä laki oli luotu aikakautena, jolloin nykyisiä etämyynnillä tilattavia pikaluottoja ei ollut markkinoilla.

5.1.1. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:7

Koko lainmuutosprosessi lähti liikkeelle, kun oikeusministeriö asetti 22.10.2007 työryhmän valmistelemaan pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön muuttamista. Ryhmässä oli edustettuna edustajia kolmesta eri ministeriöstä, sekä erilaisista yhdistyksistä ja laitoksista. Työryhmään kuului edustajia oikeusministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, valtionvarainministeriöstä, Kuluttajavirastosta, Rahoitustarkastuksesta, Finanssialan Keskusliitosta, Kuluttajaliitosta, Suomen Pienlainayhdistyksestä, sekä Velkaneuvonta -nimisestä yhdistyksestä. Vain ryhmän sihteeri, sekä Rahoitustarkastuksen edustaja vaihtuivat kesken prosessin. Ryhmä sai työnsä päätökseen jo 11 päivänä marraskuuta vuonna 2008, jolloin se luovutti mietintönsä oikeusministeriölle. Ryhmä ei kuitenkaan ollut yksimielinen, vaan kolme osapuolta jätti eriävän mielipiteen. Nämä olivat valtionvarainministeriö, Finanssialan Keskusliitto, sekä Suomen Pienlainayhdistys ry.¹⁴⁹ Tämän mietinnön pohjalta Matti Vanhasen II hallitus antoi eduskunnalle hallituksen esityksen (64/2009) 8.5.2009¹⁵⁰. Ennen kuin kerron esityksen varsinaisen sisällön, on mielestäni syytä esitellä poikkeavat työryhmän mielipiteet.

Finanssialan Keskusliitto ry vastusti kahta eri kohtaa työryhmämietinnössä. Ensimmäinen kohta oli korkolain viivästyskorkosäännöksen muuttaminen ja tätä

¹⁴⁹ TRM 2008:7 Kuvailulehti, saate, s.53-57

¹⁵⁰ HE 64/2009 Seuranta

vastusti myös valtionvarainministeriö¹⁵¹. Kyseessä oli KorkoL:n kohta 4.2. Uuden ehdotuksen mukaan luotonantajalla ei olisi luoton takaisinmaksun viivästyessä oikeutta periä lakisääteistä viivästyskorkoa korkeampaa korkoa silloinkaan, kun luottoajalta maksettava juoksukorko olisi suurempi kuin lakisääteinen viivästyskorko. Tämä tarkoittaa sitä, että kuluttaja voisi laiminlyödä sovitun luotonmaksun sovittuun takaisinmaksuhintaan. Tämä oli heidän mielestään vastoin oikeusjärjestelmän perusteita, jossa sovituista sopimuksista on pidettävä kiinni. Finanssialan Keskusliitto ry perusteli lisäksi kielteistä kantaansa muillakin argumenteilla. Ensimmäinen kuului, että ehdotettu säännös johtaisi yleisesti juoksukorkojen nostoon. Toinen syy oli se, että vastaavaa säännöstä ei tuolloin ollut missään muussa EU-valtiossa. Kolmas syy oli ehkä se kaikkein tärkein. Mikäli annetaan mahdollisuus alentaa sopimukseen perustuvaa korkoa luoton takaisinmaksua välttelemällä, antaisi se väärän kannustimen kuluttajille. Lisäksi liitto huomautti, että juoksukoron sovittaminen ei varsinaisesti koskisi pikaluottoja, sillä niissä suurin kustannusosa on käsittely- ja luotonjärjestelypalkkioita, eikä varsinainen juoksukorko muodosta suurta osaa luoton hinnasta. Tällöin väärinkäytökset kohdistuisivatkin luottokortteihin. Liiton mielestä ylivelkaantumisen estämiseen ja hallintaan oli olemassa jo tarpeeksi keinoja.¹⁵²

Suomen Pienlainayhdistys ry esitti kolme poikkeavaa näkökulmaa työryhmämietintöön. Ensimmäisenä se huomautti, että esityksen oleelliset kohdat tuotiin ryhmään jo valmiiksi käsiteltyinä, eikä näihin ryhmässä voinut vaikuttaa. Tästä syystä heidän keväällä 2008 kirjeitse esittelemiään parannusehdotuksia ei tuotu työryhmän käsiteltäväksi. Yhdistys esitti, että kaikki luottoa tarjoavat yritykset rekisteröitäisiin Rahoitustarkastukseen, sekä luotaisiin samanlainen rekisteri kuin Ruotsissa käytössä oleva niin sanottu positiivinen luottorekisteri. Lisäksi yhdistys näki vaaditussa tunnistamistavassa kilpailua rajoittavia tekijöitä, vaatien puolueetonta tahoja seuraamaan alan kehitystä. Yhdistys huomautti, että pelkissä Tupas -tunnistamismallissa pysyminen voisi olla kuluttajan kannalta haitallista, sillä tekniikka kehittyy. Viimeisenä kohtana yhdistys toi ilmi sen, että

¹⁵¹ TRM 2007:8 s.55

¹⁵² TRM 2007:8 s.54-53

mietinnössä ei käsitelty pankkivekseleitä. Näiden tuotteiden hintataso kun on korkeampi kuin nyt käsiteltyjen pienlainojen.¹⁵³

Positiivisella luottorekisterillä tarkoitetaan sitä, että luottorekisteriin merkittäisiin maksuhäiriöiden lisäksi lainojen kokonaismäärä ja käyttötarkoitukset. Suomessa toimintatapa on sellainen, että yritykset tarkistavat henkilön luottotiedot Suomen Asiakastieto Oy:n rekisteristä, joka kertoo vain maksuhäiriöhistorian. Positiivisen luottorekisterin perusteella saataisiin selkeä kokonaiskuva velallisen henkilön taloudellisesta tilanteesta ja osaamisesta. Henkilö jolla on yksi maksuhäiriömerkintä, ei välttämättä tarkoita sitä, että hän olisi hoitanut huonosti talouttaan vaan, että hän on voinut hoitaa hyvin useita suorituksiaan ja ettei hänellä ole enää velkoja maksettavana.¹⁵⁴ Toistaiseksi tätä positiivista luottorekisteriä ei ole vielä Suomeen luotu, mutta välillä tulee kannanottoja sen puolesta, sillä sen uskotaan vähentävän velkaantumista¹⁵⁵.

5.1.2. Hallituksen esityksen 64/2009 käsittely eduskunnassa

Työryhmän tekemään mietintöön tehtiin vain vähän muutoksia ennen kuin siitä tuli hallituksen esitys eduskunnalle. Rikoslain kohtaan 36:6.2 tuli lista asioista, jonka perusteella arvioidaan koronkiskontaa¹⁵⁶. Eduskunta lähetti hallituksen esityksen 19.5.2009 talousvaliokuntaan mietintöä ja lakivaliokuntaan lausuntoa varten. Talousvaliokunta käsitteli hallituksen esitystä kyseisen vuoden toukokuun lopusta aina lokakuun alkuun, yhdistäen siihen kaksi toimenpideoitetta ja lakialoitetta.¹⁵⁷ Valiokunta kuuli asiantuntijoina samoja henkilöitä, jotka olivat tekemässä kyseistä oikeusministeriön työryhmämietintöä¹⁵⁸. Esittelen esityksen sisällön kohdassa 5.1.3.

Talousvaliokunnassa hallituksen esitykseen yhdistettiin kansanedustajien Antti Kaikkosen ja Paavo Arhinmäen toimenpideoitteet¹⁵⁹ ¹⁶⁰. Edustaja Kaikkosen toimenpideoitteessa pyydettiin hallitusta tutkimaan alan toimintatapoja ja

¹⁵³ TRM 2007:8 s.56-57

¹⁵⁴ Pikavippi.org 2009

¹⁵⁵ Yle Häme 2012

¹⁵⁶ Vertaa TRM 2008:7 s.45 ja HE64/2009 vp s.32

¹⁵⁷ HE 64/2009 Seuranta

¹⁵⁸ TaVM 13/2009 vp

¹⁵⁹ TPA 17/2008 vp

¹⁶⁰ TPA 59/2007 vp

tarvittaessa muuttamaan lakeja¹⁶¹. Edustaja Arhinmäen aloitteessa ehdotettiin luottoja myöntävien yritysten valvonnan siirtämistä Rahoitustarkastuksen vastuulle ja lisäksi näille yrityksille tulisi rekisteröintipakko. Lisäksi edustaja Arhinmäki ehdotti luottojen myöntämiselle erinäistä aikarajaa toivoen kieltoa iltaja yöaikaan, mutta ennen kaikkea luotonantajille velvoitetta todentaa luotonhakija luotettavasti, jotta lainahakijaksi tulisi se henkilö joka luottoa todellisuudessa hakee. Arhinmäki toivoi myös erilaisia korko- ja kulukattoja, jotta luottojen kulut eivät olisi suuria¹⁶². Lisäksi talousvaliokunnassa yhdistettiin myös kaksi lakialoitetta hallituksen esitykseen. Kansanedustaja Miapetra Kumpula-Natri esitti omassa lakialoitteessaan, että pienluottoja myöntävät yritykset liitettäisiin Rahoitustarkastuksen piiriin ja kyseisten yritysten tulisi rekisteröityä¹⁶³. Ulla-Maj Wideroosin tekemän lakialoitteen tavoitteena oli puolestaan parantaa kuluttajan asemaa. Sen mukaan luottoyhtiön olisi pitänyt lähettää kulutusluoton toimittamisen yhteydessä erillinen asiakirja, josta kuluttaja olisi saanut lisätietoa tilaamastaan tuotteesta.¹⁶⁴ Talousvaliokunta teki ehdotuksen, että KSL:n kohdat 7:9a ja 7:24 muutetaan. Ehdotuksen mukaan lakiin piti kirjata, vahva tunnistamismenetelmä. Näin ollen tunnistaminen pitää tapahtua sillä keinoin mitä laissa on kerrottu ja Viestintävirasto voi antaa arvion siitä onko keino lain mukainen¹⁶⁵ ¹⁶⁶. Lakivaliokunnan käsittelyssä ei hallituksen esitykseen eri asiantuntijoiden kuulemisprosessin jälkeen tehty muutoksia vaan ehdotettiin, että hallituksen esitys hyväksytään sellaisenaan¹⁶⁷.

Hallituksen esitys pääsi ensimmäiseen käsittelyyn 13.10.2009 ja se päättyi seuraavana päivänä. Eduskunta hyväksyi talousvaliokunnan muutosehdotukset lakiin ja samalla eduskunta päätyi hylkäämään aiemmin mainitut lakialoitteet.

¹⁶¹ TPA 17/2008 vp

¹⁶² TPA 59/2007 vp

¹⁶³ LA 103/2007 vp

¹⁶⁴ LA 56/2007 vp

¹⁶⁵ TaVM 13/2009 vp

¹⁶⁶ *Tunnistaminen ja tunnistus: Missään laissa ei ole kyseisten sanojen tarkkaa määritelmää, mutta tunnistamisen määritelmä saadaan laista; laki vahvasta tunnistamisesta ja sähköisestä allekirjoituksesta. Lain 2 §:ssä määritellään termejä ja näiden pohjalta voidaan todeta tunnistamisen tarkoittavan sitä, että palveluntarjoajan on pystyttävä tunnistamaan asiakkaan henkilöllisyys, eli vastuu tunnistamisesta on palveluntarjoajalla. Tästä voidaan tehdä käänteinen johtopäätös tunnistuksen suhteen. Tunnistus tarkoittaa sitä, että asiakas tunnistuu palveluntarjoajalle itse.*

¹⁶⁷ LaVL 12/2009 vp

Toinen käsittely järjestettiin 20.10.2009 ja silloin eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen sekä yhtyi siihen, että aiemmin mainitut toimenpideoitteet hylätään ja että jo edellisessä käsittelyssä käsitellyt lakiehdotukset hylätään.¹⁶⁸ Nostaisin toisessa käsittelyssä hyväksytyn eduskunnan lauseلمان keskeiseksi kohdaksi pikavippeihin liittyvän sääntelyn kehityksessä.¹⁶⁹ Kyseisessä lausumassa eduskunta edellytti, että hallitus antaa vielä saman vaalikauden aikana hallituksen esityksen eduskunnalle, jossa kulutusluottoja myöntävät yritykset joutuisivat rekisteröitymään. Tuon rekisteröintipakon vaatimisen takana oli ajatus siitä, että tällöin viranomaiset pystyisivät paremmin seuraamaan luottoalaa ja poistamaan epäluotettavat toimijat.¹⁷⁰ Tasavallan presidentti vahvisti lait ja ne löytyvät Suomen säädöskokoelmasta numeroilla 844–846/2009. Voimaan ne tulivat helmikuun ensimmäisenä päivänä vuonna 2010¹⁷¹.

5.1.3. Muutokset kuluttajansuojalakiin, rikoslakiin ja korkolakiin

Kuluttajansuojalakeja uudistettiin eniten. Uudistukset koskivat lain seitsemättä lukua. Keskeisiä lainuudistuksia olivat todellisen vuosikoron ilmoittamisvelvollisuuden laajentaminen koskemaan myös lyhytaikaisia ja pieniä luottoja, lainahakijan henkilöllisyyden tunnistamisen ja todentamisen vaatiminen, sekä luottojen yöaikaisen myöntämisen kieltäminen. Todellisen vuosikoron ilmoitusvelvollisuus oli aikaisemmin koskenut vain yli 90 vuorokauden ja 1000 mk:n (168,17 €:n) arvoisia luottoja. Kuluttajansuojalain uudistuksen ansiosta todellisen vuosikoron ilmoitusvelvollisuus koskee pikavippien lisäksi myös hyödykesidonnaisia luottoja.¹⁷² Tämä on ymmärrettävää, sillä hyödykettä hankkiessaan kuluttajalla on vaihtoehtona hyödykesidonnaton pikavippi tai kaupan yhteydessä solmittu osamaksusopimus. Nyt kuluttajalla on mahdollisuus vertailla erilaisia luottoja ja valita niistä hänelle sopivin.

Suurin ongelma oli kuitenkin se, että kuinka todellinen vuosikorko lasketaan. Tuolloin oli pikaluottojen todellisen vuosikoron laskemiseksi olemassa kaksi eri tapaa. Ensimmäinen oli Taloudenhallinnan neuvottelukunnan suosituksen mukainen yksinkertaistettu kaava, joka sopi pieniin ja lyhytaikaisiin luottoihin ja

¹⁶⁸ HE 64/2009 Seuranta

¹⁶⁹ HE 64/2009 Seuranta

¹⁷⁰ HE 64/2009 Lausuma

¹⁷¹ HE 64/2009 Seuranta

¹⁷² HE 64/2009 vp s.16-18

toinen oli kuluttajansuojalaissa oleva EU-lainsäädäntöön perustuva laskentakaava. Oikeusministeriön työryhmä suositteli, että siirrytään käyttämään EU-lainsäädäntöön perustuvaa laskentakaavaa, sillä olisi perusteltua käyttää kaikissa luotoissa samaa laskentakaavaa. Myös se seikka, että Taloudenhallinnan neuvottelukunnan suosittelemalla tavalla saadaan erilaisia tuloksia, kuin kuluttajansuojalain esittämällä kaavalla, vaikutti heidän näkökantaansa. Yksinkertaistetun kaavan käyttäminen antoi pienissä ja lyhytaikaisissa lainoista edullisemman kuvan, kuin kuluttajansuojalain mukainen esitystapa. Vaikka työryhmä toivoi, että kaikki luottoyritykset alkaisivat käyttää Euroopan unionin lainsäädäntöön perustuvaa laskentatapaa, niin kuitenkin kuluttajansuojalakia ei muutettu niin, että tämä toive olisi ollut ehdoton vaatimus.¹⁷³

Lainanhakijan tunnistaminen ja todentaminen oli uusi säännös, joka asetettiin luotonantajalle. Ennen tätä oli luoton voinut tilata esimerkiksi kaverin tilille. Nyt luotonhakija täytyy tunnistaa luotettavasti. Esityksessä otetaan kantaa siihen, että eräs vahvan tunnistamisen keino on Tupas-varmenne. Käytännössä tämä tarkoittaa verkkopankkitunnuksia. Tämä vahva tunnistaminen on tapahduttava vähintään kerran. Kun asiakas on tunnistettu, voidaan jatkossa käyttää henkilökohtaista tunnistetta. Tämä tarkoittaa sitä, että asiakas rekisteröidään palveluntuottajalle ja jatkossa asiakas asioi luottolaitoksen kanssa käyttäjätunnuksellaan ja salasanallaan. Tupas otettiin keinoksi tunnistaa lainanhakija, sillä markkinoilla ei ollut vielä tarjolla sopivia mobiilivarmennoita. Kuitenkin on huomioitava, että tunnistamisvelvollisuus koskee kaikkia raha- ja hyödykesidonnaisia tililuottoja. Ulkopuolelle rajattiin hyödykesidonnaiset kertaluotot, joita ovat muun muassa postimyynnin yhteydessä myönnettyt luotot. Näitä kuponkiluottojen jättämistä ulkopuolelle perusteltiin sillä, että Kuluttajavirasto ei ollut saanut tietoonsa niihin liittyviä väärinkäytöksiä.¹⁷⁴ Näiden kuponkiluottojen ulos jättäminen oli mielestäni kuitenkin ymmärrettävää, koska niihin ei mitenkään olisi voinut ulottaa vahvaa tunnistamisvelvoitetta. Toisaalta jos sellainen pakko olisi säädetty myös koskemaan näitä luottoja, niin tämänkaltainen toiminta olisi mahdollisesti loppunut ja kuluttajalle se olisi tarkoittanut niukempia luotonhankkimisvaihtoehtoja.

¹⁷³ HE 64/2009 vp s. 16,30-31

¹⁷⁴ HE 64/2009 vp s. 17

Viimeiset kuluttajansuojalain uudistukset koskivat varojen luovuttamista ja asiakastietojen säilyttämistä. Luottoja ei saa myöntää kello 23–07 välillä, mutta niitä voidaan hakea. Rahat saa tilille vasta kello 07:00 jälkeen. Työryhmämietinnössä perustellaan luoton myöntämiskieltoa, sillä että luottopäätöksiä tehtiin ja varat myönnettiin sellaisena vuorokauden aikana, jolloin harkitsemattoman luotonoton riski oli suuri. Tämä kellonaika-asetus koskee vain varojen myöntämistä kuluttajalle. Se ei siis estä esimerkiksi verkkokaupassa asiointia ja luoton hankkimista kyseisellä aikavälillä. Poisjättämistä perusteltiin sillä, että etämyynnissä kuluttajalla on 14 vuorokauden mittainen palautusoikeus, jota käyttämällä luottosopimus peruuntuu automaattisesti. Myöskään tililuoton nostoa aikaraja ei koske. Tätä perusteltiin sillä, että jos esimerkiksi ollaan ulkomailla, on aikaerosta johtuen joskus tarpeen nostaa luottoa sellaiseen kellonaikaan joka osuisi asetetun kiellon piiriin. Lisäksi kuluttajansuojalain muutoksen mukaan luotontarjoaja veloitettiin säilyttämään dokumentit viiden vuoden ajan luoton erääntymisestä saakka koskien tapaa jolla luotonhakija on tunnistettu.¹⁷⁵ Tästä kellonaikarajoituksesta olen hieman ihmeissäni. KTM:n tutkimuksen mukaan yöllä tilattujen luottojen osuus oli ollut verrattain pieni ja joka kolmas luotonhakija oli joskus tilannut pikavipin päihtyneenä¹⁷⁶. Täten uskon, että ainakin osa näistä yöllisen luoton tilaajista siirsi luoton tilaamisen alkuiltaan, mikäli heidän tarkoituksenaan oli päihtyä myöhemmin.

Rikoslaisissa uudistettiin koronkiskonnan tunnusmerkistöä. Tämä tarkoitti käytännössä kohdan 36:6. muuttamista. Ennen muutosta kiskonnasta saattoi saada rangaistuksen, joka vaihteli sakosta aina kahden vuoden vankeuteen. Tämä rangaistusasteikko pysyi voimassa, sillä hallituksen esityksen pohjalta muutettiin vain pykälän toista momenttia. Uuden tunnusmerkistön mukaan kiskontaa ovat myös sellaiset tapaukset, joissa korko tai muu taloudellinen etu on *selvästi epäsuhteessa* luotonantajan suoritukseen. Tätä epäsuhtaa tarkastettaessa on kuitenkin huomioitava luoton määrä, luottoaika, sopimuksen muut ehdot, luottoriski, huolelliseen luotonantomenettelyyn kuuluvat kulut, luoton

¹⁷⁵ HE 64/2009 vp s.17-18

¹⁷⁶ Kaartinen R. & Lähteenmaa J. 2006 s. 28-29 ja 40-41. Yöllisen luotonhaun osuus oli vain 7 % kaikista luotoista.

rahoittamisesta aiheutuneet kulut, sekä luottotoiminnan tavanomaiset yleiskulut.

¹⁷⁷

Korkolaissa muutettiin vain lain kohtaa 4.2. Kyseessä oli kohta, jossa velallinen joutui maksamaan velasta viivästyskorkoa. Tuolloin velallisen oli maksettava viivästyskorkoa saman perusteen mukaan kuin ennen eräpäivää, mikäli viivästyskorko oli alempi kuin velalle eräpäivää edeltäneeltä ajalta maksettava korko. Tuo, silloin voimassa ollut sanamuoto tarkoitti sitä, että velallisen ei kannattanut laiminlyödä maksusuoritustaan silloinkaan, kun viivästyskorko oli matalampi kuin velan korko. Tällaisissa tapauksissa viivästyskoroksi muodostuikin edelleen sopimuksen mukainen korko¹⁷⁸. Uuden, eduskunnassa hyväksytyyn hallituksen esityksen mukaan KorkoL 4.2. jatkettiin niin, että kun kyseessä on kulutusluottosopimus tai vastaava, on tällöin viivästyskorkoa maksettava korkeintaan 180 vuorokautta siitä päivästä lukien jolloin sopimuksen mukainen velka on erääntynyt. Kyseisessä momentissa kerrotaan myös, että mikäli velka käsitellään tuomioistuimessa voi tuo aikajakso olla lyhempikin. Rajana tällöin on tuomionantopäivä.¹⁷⁹

5.2. Toinen lainmuutosprosessi (HE 24/2010)

5.2.1. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2009:15 ja direktiivi 2008/48/EY

Vuonna 2008 asetti oikeusministeriö työryhmän, jonka tarkoituksena oli valmistella ehdotus lainsäädännön muokkaamisesta kulutusluottodirektiivin edellyttämälle tasolle. Työryhmälle annettiin myös muita tehtäviä: heidän tuli miettiä, voidaanko vielä tarkoituksenmukaisemmin edistää erilaisia menettelytapoja vastuullisen luotonannon ja luottosuhteen aikana, sekä miettiä millä laajuudella on perusteltua säätää kulutusluottoja rekisteröintiä edellyttäväksi elinkeinonharjoittamiseksi. Työryhmää veti sama henkilö, joka johti myös aikaisemman pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön uudistamista. Ryhmässä oli

¹⁷⁷ HE 64/2009 vp s.38

¹⁷⁸ HE 64/2009 vp s.18-19

¹⁷⁹ HE 64/2009 vp s.33

mukana edustajia eri ministeriöistä, Finanssivalvonnasta, sekä eri etujärjestöistä. Huomioitavaa on se, että pikaluottoala jäi tällä kertaa ilman edustusta.¹⁸⁰

Työryhmän perustamisen lähtökohtana ei kuitenkaan ollut HE 64/2009 hyväksymisen yhteydessä ilmoitettu eduskunnan lausuma, vaan taustalla oli Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY kulutusluottosopimuksista, joka annettiin 28.4.2008. Direktiivillä kumottiin aiempi vuonna 1986 annettu neuvoston direktiivi 87/102/ETY. Jäsenvaltioille annettiin aikaa muokata kansalliset lait direktiivin edellyttämälle tasolle 11.6.2010 asti, jolloin säädöksiä täytyi soveltaa. Uusi direktiivi annettiin, koska kuluttajaluottoja koskevien toimien syntymistä unionin sisämarkkinoille pidettiin tärkeänä. Kuitenkin direktiivistä tehtiin tarkoituksella erittäin joustava, sillä uusia luottomuotoja syntyy jatkuvasti. Tuolla viittauksella tarkoitettaneen muun muassa näitä pikaluottoja, joita voi hakea joko tekstiviestillä tai Internetistä. Direktiivin joustavuus tarkoittaa sitä, että direktiiviä ei tarvitse soveltaa alle 200 euron tai yli 75 000 euron arvoisiin luottoihin. Mikäli direktiivi olisi implementoitu sellaisenaan, niin tämä olisi aiheuttanut sen, että osa pikavipeistä kuuluisi direktiivin sääntelyn piiriin ja osa ei.¹⁸¹ Direktiivissä otetaan kantaa useisiin luottoja koskeviin oikeudellisiin kysymyksiin eri artikloiden kautta. Näitä kysymyksiä ovat muun muassa mainonta, ennen luottosopimuksen solmimista annettavat tiedot, luotonantajan velvollisuus arvioida kuluttaja-asiakkaan luottotiedot, luottosopimuksessa mainittavat tiedot, tiedonantovelvollisuus sopimuksen voimassaoloaikana, sopimuksen päättäminen, liitännäiset luottosopimukset, oikeuksien siirto, todellisen vuosikoron laskeminen, sekä luotonantajia ja -välittäjiä koskeva sääntely. Lisäksi direktiivissä kerrotaan todellisen vuosikoron laskentakaava.¹⁸²

Direktiivin mainontaa koskevan neljännen artiklan mukaan luottomainonnassa on annettava vakiotiedot. Näitä vakiotietoja ovat luoton korko ja kokonaisuus, luoton todellinen vuosikorko, sekä sopimuksen kesto. Mikäli kyseessä on hyödykesidonnainen luotto, on lisäksi ilmoitettava hyödykkeen käteishinta ja

¹⁸⁰ TRM 2009:15 s.8-9

¹⁸¹ TRM 2009:15 s.16

¹⁸² Direktiivi 2008/48/EY s. 66-71,84

ennakkomaksujen määrä mikäli niitä on, sekä maksettavaksi tuleva kokonaismäärä ja maksuerien lukumäärä.¹⁸³

Mainoksen nähtyään kiinnittyy asiakkaan huomio yleensä ehtoihin ennen kuin hän solmii sopimuksen. Artikla viisi käsittelee ennen sopimuksen solmimista annettavia tietoja. Artiklan mukaan sopimusteksti on annettava kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla. Pikaluotoissa ei sopimustekstiä voida kirjallisesti toimittaa, joten muu pysyvä tapa tarkoittanee Suomen pikaluottomarkkinoilla käytännössä sitä, että tiedot voidaan lähettää asiakkaan sähköpostiosoitteeseen. Nämä kaikki annettavat tiedot on kirjattu direktiivin liitteeseen II, jonka nimi on vakiomuotoiset eurooppalaiset kulutusluottotiedot. Ennen luottosopimuksen solmimista on direktiivin perusteella annettava tiedot muun muassa luotonantajasta, luottotuotteesta, luoton kustannuksista ja kuluttajan oikeuksista. Lomakkeelta on löydyttävä tiedot tarjotun tuotteen ominaisuuksista ja niiden mahdollisista vaikutuksista kuluttajaan, sekä mahdollisen takaisinmaksun laiminlyönnin seurauksista. Kyseinen tuoteinformaatio-lomake on toimitettava kuluttaja-asiakkaalle välittömästi, vaikka asiakas on käyttänyt etäviestimisvälineitä luoton hankkimiseen.¹⁸⁴ Kaikesta huolimatta on asiakkaan vastuulla lukeeko hän nämä ehdot vai ei, joten siinä suhteessa direktiivi ei välttämättä toimi. Luotonmyöntäjää ei velvoiteta vahtimaan, että mahdollinen asiakas lukisi nämä tiedot.

Sopimuksessa mainittavat tiedot löytyvät puolestaan direktiivin artiklasta numero kymmenen. Kyseisen artiklan kohta kaksi kertoo 22-kohtaisen listan asioita, jotka on mainittava. Vaaditut tiedot koskevat pääsääntöisesti samoja asioita, kuin ennen sopimuksen solmimista kuluttajalle annettavat tiedot.¹⁸⁵ Artiklan 11 mukaan kuluttajalle on kerrottava luotonantajan oikeudesta muuttaa lainan korkoa ja kuinka tämä tulee vaikuttamaan velallisen suorituksiin¹⁸⁶. Tosin tietooni ei ole tullut, että pikavipeissä korko olisi vaihtunut kesken luottosopimuksen. Tämä johtunee yksinkertaisesti siitä syystä, että luottoaika on lyhyt.

¹⁸³ Direktiivi 2008/48/EY s. 73-74

¹⁸⁴ Direktiivi 2008/48/EY s.74-75, 86-89

¹⁸⁵ Direktiivi 2008/48/EY s.77-78

¹⁸⁶ Direktiivi 2008/48/EY s.78

Direktiivi ottaa kantaa myös sopimuksen päättämiseen. Artiklan 14 mukaan kuluttajalla on oikeus 14 päivän sisällä peruuttaa luotto ilman perusteluja. Tällöin maksettavaksi tulee luottopääoma ja sille kertynyt korko. Takaisinmaksu on suoritettava 30 päivän kuluessa irtisanomisilmoituksesta. Artiklassa ei kuitenkaan oteta mitään kantaa siihen, mitä tapahtuu käsittelykuluille kun kuluttaja irtisanoo luoton.¹⁸⁷ Korvaako luotonantaja ne vai onko hän oikeutettu pitämään ne korvauksena, mikäli asiakas peruu luoton? Kun huomioidaan se, että pikaluotoista löytyy esimerkiksi viikosta aina kuukausien mittaisia maksuaikoja, on tilanne hieman absurdi. Onko viikon mittaisen pikavipin ottanut asiakas vielä oikeutettu tulemaan katumapäälle siitäkin huolimatta, että on jo maksanut luoton? Tällöin asiakas maksaisi vain koron osuuden, mutta selvää käsitystä ei saa miten käy käsittelymaksuille. Osa pikaluoton hinnasta on näitä käsittelymaksuja, sillä luotonhakijan taloudellinen tilanne täytyy tarkistaa. Lisäksi luotonottajalla on toinen oikeus eli maksaa luotto pois etuajassa. Mikäli pikaluotoissa on käytetty kiinteää korkoa, on artiklan 16 mukaan luotonantajalla oikeus korvaukseen. Pikaluotoissa erot eräpäivän ja luottosuorituksen välillä ovat alle vuoden mittaisia. Tällöin luotonottaja joutuisi maksamaan korkeintaan 0,5 % suuruisen määrän ylimääräistä ennaikaisesti takaisin maksetusta luotosta. Tämän mukaan luottoa ei siis kannattaisi maksaa etukäteen. Direktiivi asettaa kansallisen kynnsarvon, jonka mukaan luotonantajalla on oikeus korvaukseen, mikäli luoton arvo on 12 kuukauden jaksolla enemmän kuin 10 000 euroa. Mikäli luotonantaja on kokenut ennaikaisesta maksusta kustannuksia, ja hänen vaatimansa korvaus ylittää todellisen tappion, niin luotonottajalla on puolestaan oikeus vaatia korvauksen alentamista.¹⁸⁸

Merkittävin muutos pikaluottomarkkinoita kohtaan ovat artikkelit 19 ja 20. Näistä ensimmäinen koskee todellisen vuosikoron laskemista, joka lasketaan direktiivin liitteessä I esitetyllä kaavalla. Tässä kaavassa huomioidaan kaikki kuluttajan maksettavaksi tulevat maksut, mukaan lukien myös sellaiset tapaukset joissa luoton saaminen edellyttää jonkinlaisen palvelusopimuksen tekoa¹⁸⁹. Artikla 20 puolestaan pakottaa jäsenvaltiot varmistamaan, että luotonantajia valvoo

¹⁸⁷ Direktiivi 2008/48/EY s.79-80

¹⁸⁸ Direktiivi 2008/48/EY s.80

¹⁸⁹ Direktiivi 2008/48/EY s.81,84

rahoituslaitoksista riippumaton taho tai viranomainen, tai että luotonantajien toimintaa säännellään.¹⁹⁰

Direktiivin pohjalta ehdotettiin Suomessa yhteensä seitsemän eri lain muuttamista, sekä uudeksi laiksi lakia eräiden luotonantajien rekisteröinnistä. Muutokset koskivat kuluttajansuojalakia, panttilainauslaitoksista annettua lakia, osamaksukaupasta annettua lakia, rikoslakia, luottotietolakia, kauppakaarta, sekä lakia rajat ylittävstä kieltomenettelystä.¹⁹¹

5.2.2. Hallituksen esityksen 24/2010 käsittely eduskunnassa

Työryhmämietintö oli valmis 19.11.2009. Työryhmän aikaansaama mietintö meni lähes sellaisenaan hallituksen esitykseksi. Matti Vanhasen II hallitus antoi eduskunnalle esityksen 30.3.2010. Eduskunnassa se pääsi lähetekeskusteluun 6.4.2010. Tämän keskustelun jälkeen hallituksen esitys siirrettiin talousvaliokuntaan.¹⁹² Valiokunnassa hallituksen esitystä korjailtiin niin, että KSL7:7 muutettiin ja lisäksi valiokunta teki oman lausumaehdotuksen. Talousvaliokunta käsitteli hallituksen esitystä vain reilun kuukauden verran, sillä jo 11.5.2010 valmistui talousvaliokunnan mietintö¹⁹³.

Hallituksen esitys pääsi ensimmäiseen käsittelyyn 26.5.2010 ja käsittely päättyi 1.6.2010. Samalla eduskunta hyväksyi esityksen mietinnön mukaisena. Toinen käsittely kesti 8.6.–9.6.2010 välisen ajan ja silloin eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä hyväksytyt lakiehdotukset, sekä mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen^{194 195}. Kyseisessä lausumassa eduskunta edellytti, että hallitus seuraa pikaluottoalaa ja ryhtyy tarvittaessa toimiin pikavipeistä johtuvien sosiaalisten ongelmien vähentämiseksi¹⁹⁶.

5.2.3. Keskeiset muutokset kuluttajansuojalain, rikoslakiin, luottotietolakiin, sekä uusi laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä

Kuluttajansuojalaki joutui kaikkein suurimman lainmuutosprosessin kohteeksi. KSL 6a luvun pykälää 12 muutettiin vain vähän, sillä pääpaino koski

¹⁹⁰ Direktiivi 2008/48/EY s.81

¹⁹¹ HE 24/2010 Seuranta

¹⁹² HE 24/2010 Seuranta

¹⁹³ Talousvaliokunta 2010

¹⁹⁴ HE 24/2010 Seuranta

¹⁹⁵ EV 89/2010 vp

¹⁹⁶ TaVM 10/2010 vp

kuluttajansuojalain 7. lukua. Enää ei puhuta *kulutustuotoista*, vaan *kuluttajatuotoista*. Direktiivin taustalla olleen lainsäädännön yhtenäistämisperiaatteen seurauksena kyseinen luku korvattiin käytännössä kokonaan uudella. Lukuun tuli yhteensä 51 pykälää, joissa muun muassa määritellään termistöä uudelleen.¹⁹⁷ Tästä syystä voidaan puhua täysin uudesta luvusta, eikä vain päivitetystä kuluttajansuojalain seitsemännestä luvusta.

Kuluttajansuojalain seitsemännen luvun alkupuolella esitellään erilaisia määritelmiä siitä millaisiin tuotteisiin kyseistä lukua sovelletaan ja määritellään termistö. Pykälä 6 kertoo miten todellinen vuosikorko lasketaan. Pykälän mukaan siitä säädetään oikeusministeriön asetuksella.

$$\sum_{k=1}^m C_k (1 + X) = \sum_{l=1}^{m'} D_l (1 + X)^{-s_l}$$

Yhtälössä

X = todellinen vuosikorko

m = viimeisen nostoerän järjestysnumero

k = nostoerän numero, joten $1 \leq k \leq m$

C_k = nostoerän k määrä

t_k = vuosina ja vuosien osina ilmaistu ensimmäisen nostoerän nostopäivän ja kunkin myöhemmän nostoerän nostopäivän välinen aika, joten $t_1 = 0$

m' = viimeisen takaisinmaksun tai maksun numero

l = takaisinmaksun tai maksun numero

D_l = takaisinmaksun tai maksun määrä

s_l = vuosina ja vuosien osina ilmaistu ensimmäisen nostoerän nostopäivän ja kunkin takaisinmaksun tai maksun maksupäivän välinen aika.

Todellisen vuosikoron laskentakaava

Lähde: [<http://www.finlex.fi/data/sdliite/liite/5846.pdf>]

Todellisen vuosikoron korkoprosentti saadaan, kun huomioidaan kaikki kuluttajalle maksettavaksi tulevat kulut ja maksut. Näitä voivat olla esimerkiksi tilinavauksesta tai luottotietojen tarkistuksesta perittävät maksut.¹⁹⁸ Kuluja asiakkaalle syntyy pikaluottoa hakiessa myös hänen lähettämästään hakemus- ja hyväksymisviestistä, takaisinmaksettavasta lainasta, sekä käsittelykuluista.

¹⁹⁷ HE 24/2010 vp s.1,62-75

¹⁹⁸ TEM 2011

KSL:n seitsemännen luvun pykälät 8–12 koskevat ennen luottosopimusta annettavia tietoja ja tiedonantovelvollisuutta. Lisäksi luottoalalle keskeisiksi uudistuksiksi nostaisin kuluttajansuojalain saman luvun pykälät 13 ja 14. Näistä ensimmäinen ilmoittaa hyvän luotonantotavan kriteerit. Näitä ovat asiallinen luottomarkkinointi, sekä riittävien tietojen antaminen ennen luottosopimuksen solmimista. Lisäksi pykälän 13 mukaan luotonantajan on informoitava luotonottajaa, kuinka velallisen täytyy toimia maksuviivästystilanteissa ja pykälä määrää velanantajaa suhtautumaan hyväksyvästi maksujärjestelyihin. Seuraava pykälä eli pykälä 14 taas edellyttää, että luotonhakijan luottokelpoisuus arvioidaan.¹⁹⁹ Pykälässä ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, että riittääkö luotonajalle pelkästään luottotietojen tarkistus vai pitäisikö luotonantajan selvittää asiakkaan tulot, varallisuus, sekä muut velat, jotta luottokelpoisuuden arviointi olisi toteutettu lain mukaan.

KSL:n 7:15–16 koskevat asiakkaan todentamista ja tietojen säilyttämistä, kun taas pykälät 17–25 koskevat sopimussuhdetta. Näissä viimeksi mainituissa pykälissä otetaan kantaa esimerkiksi sopimuksen tekemiseen ja peruttamisoikeuteen. Kantaa otetaan myös muihin vastuusäännöksiin, kuten esimerkiksi korvausvastuisiin tapauksissa, missä luottoa ei makseta ajallaan tai se maksetaan aikaisemmin kuin on sovittu²⁰⁰.

Mielenkiintoisimmaksi näistä kuluttajansuojalain seitsemännen luvun loppupuolen pykälistä nostan pykälän 34 § *Sosiaalinen suorituseste*. Kyseisen pykälän mukaan luotonantajalla ei ole oikeutta saattaa KSL 7:33:ssä ilmoitettuja kuluttajan sopimusrikkomuksen seurauksia voimaan, mikäli syy viivästymiseen on johtunut esimerkiksi sairaudesta, työttömyydestä tai muusta vastaavanlaisesta lainanottajasta riippumattomasta seikasta.²⁰¹ Oman tulkintani mukaan tuo tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että vain sellainen sairaus mikä oleellisesti vaikuttaa luoton takaisinmaksukykyyn olisi hyväksyttävä syy suorituksen viivästykselle. Kuitenkin minulla on sellainen tunne, että oli luotto hankittu mistä tahansa, niin lähtökohtaisesti luotonantajat eivät ole kiinnostuneet viivästysyistä, vaan enemmänkin luoton viivästymisestä. Heitä kiinnostaa pääsääntöisesti ainoastaan

¹⁹⁹ HE 24/2010 vp s.65-66

²⁰⁰ HE 24/2010 vp s.66-69

²⁰¹ HE 24/2010 vp s.70

luottosopimuksen täyttäminen. Lisäksi omasta mielestäni opiskelijat voitaisiin rinnastaa suoraan pykälässä ilmoitettavaan muuhun verrattavissa olevaan seikkaan, ainakin silloin kun he ovat pääsääntöisiä opiskelijoita. Ennakonpidätysten jälkeen opiskeluaikana saamani opintotuki tarkoittaa allekirjoittaneelle alle 500 euron kuukausituloja, joista on sitten maksettava koko eläminen. Mikäli tilaisin kesätöissä ollessani pikaluoton, mutta jos maksuajankohtana olen jo päätoiminen opiskelija, niin tuon pykälän perusteella voisin hyvinkin vedota sosiaaliseen suoritusesteeseen ja maksaisin luottoni vasta seuraavana kesänä. Tällöin taloudellinen tilanteeni on kesätöiden ansiosta parempi. Moni työtön tienaa enemmän kuin opiskelija, joten mikäli päätoiminen opiskelu olisi peruste sosiaaliseen suoritusesteeseen, saattaisi se johtaa jopa siihen, että opiskelijoille ei enää yksikään luottoyritys myöntäisi luottoa.

Rikoslaissa muutettiin vain 30. luvun 3 §, jossa aikaisemmin puhuttiin *kulutuluottorikoksesta*. Uudistuksen jälkeen sanamuoto vaihdettiin *kuluttajaluottorikokseksi*.²⁰² Luottotietolaissa muutettiin vain kohtaa 29.2. Uudistuksen mukaan rekisteröity luotonottaja voi saada ennakkotiedon siitä, että hänen tietojiaan käytetään nimeltä mainitusta rekisteristä. Mikäli luottihakemus joudutaan hylkäämään, on myös tästä tiedotettava lainanhakijalle ja kerrottava mitä tietolähdettä on tämän negatiivisen päätöksen tekemiseen käytetty.²⁰³

Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä on täysin uusi laki ja se jouduttiin säätämään direktiivin pohjalta. Sillä Euroopan unionin kanta on se, että ei saa olla olemassa sellaisia oikeushenkilöitä, jotka kyllä maksavat veronsa mutta joiden harjoittamaan luottokauppaa ei pystytä valvomaan. Tämän lain vuoksi kaikki ne, jotka halusivat jatkossakin myöntää pikaluottoja, joutuivat rekisteröitymään. Kyseinen laki ei koskenut sellaisia luotonantajia, jotka olivat jo Finanssivalvonnan valvonnan piirissä tai jotka myöntävät luottoja heiltä ostettavien hyödykkeiden hankintaan, eikä Suomen valtiota. Rekisteröinnin suoritti Etelä-Suomen aluehallintovirasto, johon piti ilmoittautua seuraavassa

²⁰² HE 24/2010 vp s.83

²⁰³ HE 24/2010 vp s.84

alaluvussa esiteltävän oikeusministeriön asetuksen mukaan.²⁰⁴ Huomionarvoista on se, että laki asettaa rajoituksia siihen kuka voi harjoittaa luottotoimintaa.

Lain eräiden luotonantajien rekisteröinnin viidennen pykälän mukaan luottotoimintaa voi harjoittaa niin luonnollinen kuin oikeushenkilökin. Kun kyseessä on luonnollinen henkilö, niin vankeusrangaistus tai sakkorangaistus tietyn aikajakson sisään estää luottojen tarjoamisen sekä ylemmän johdon tehtävät, koska rekisteröinnin luotettavuusehto ei täyty. Mikäli rekisteröitävä luotonantaja on oikeushenkilö, niin oikeushenkilönkin kohdalla täytyy ylemmän johdon olla myös luotettavaksi todettu ja sama vaatimus koskee yli 10 % osakekannasta omistavia. Lisävaatimuksena vaaditaan luottotoiminnan tuntemus (6 §). Rekisteriin merkitään käytännössä ne tiedot, jotka muutenkin ilmoitetaan kaupparekisteriin. Laki myös vaatii rekisteröityjä noudattamaan hyvää luotonantotapaa. Rekisteröintiä vastustavien nujertamiseksi annetaan valvovalle viranomaiselle hyvinkin voimakkaita keinoja. Ilman rekisteröintiä ei luottoja saa markkinoida ja aluehallintovirasto voi kieltää toiminnan. Itse rekisteröimisprosessin tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnistä voidaan asettaa korkeintaan kuuden kuukauden mittainen toimintakielto. Lisäksi kieltoa voidaan tehostaa uhkasakolla uhkasakkolain mukaisesti.²⁰⁵ Uhkasakkolaissa tai laissa eräiden luotonantajien rekisteröinnistä ei kuitenkaan kerrota euromääräistä summaa paljonko uhkasakon pitäisi olla, vaan uhkasakon suuruus ja sen pelotteellisuus on viranomaisten päätettävissä.

5.2.4. Valtioneuvoston asetus ennen luottosopimuksen tekemistä annettavista sekä luottosopimuksessa mainittavista tiedoista

Valtioneuvoston asetus koostuu kahdeksasta eri pykälästä ja myös asetus perustuu Euroopan unionin direktiiviin. Tiedonantovelvollisuus koskee niin tekstiviestillä, Internetissä tai puhelimella tehtäviä kuluttaja-asiakkaan luottosopimuksia. Neljä ensimmäistä pykälää koskevat ennen luottosopimuksen tekemistä annettavia tietoja. Tiedonantovelvollisuus vaihtelee riippuen siitä, millä tavalla luottoja myydään. Viides pykälä kertoo puolestaan 24:n eri kohdan listan huomioitavista seikoista, jotka on mainittava luottosopimuksessa. Kuudennessa pykälässä esitellään käyttelytiliin liittyvässä luottosopimuksessa mainittavia ehtoja ja

²⁰⁴ HE 24/2010 vp s.18,76-79

²⁰⁵ HE 24/2010 vp s.76-79

seitsemännessä ja kahdeksassa pykälässä käsitellään osamaksukaupasta kerrottavia ehtoja ja voimaantuloa.^{206 207} Nämä ehdot ovat samoja kuin direktiivi 2008/48/EY:ssä ilmoitettu asiakokonaisuus²⁰⁸.

5.2.5. Muihin luottotapoihin vaikuttavat lainmuutokset

Muutokset lakiin panttilainauslaitoksista olivat verrattain suuria. Ensimmäiseksi korostettiin sitä, että sopimusehdot jotka eivät ole kyseisen lain mukaisia, ovat mitättömiä. Muut lainmuutokset perustuvat direktiiviin. Pykälissä 14 ja 15 asetetaan panttilainan mainontaan, lainanantotapaan ja tiedonantovelvollisuuteen liittyviä säädöksiä.²⁰⁹ Lakia osamaksukaupasta muutettiin myös. Nyt lakia sovelletaan osamaksukauppasopimukseen, pois lukien tilanteet joissa myyjänä on elinkeinoharjoittaja ja ostajana on kuluttaja. Uudistuksessa korjattiin osamaksusopimuksen tekotapaa. Nykyään se on tehtävä tietyt kriteerit täyttävällä lomakkeella. Lisäksi korjattiin tilityksestä ja virka-avusta kertovia pykälää.²¹⁰ Muut, pienen korjauksen kohteeksi joutuneet lait olivat kauppakaaren 10:2 ja luottotietolain 29 §. Kauppakaaren kirjoitettiin huomautus pantin myymisestä, jolloin on otettava huomioon myös pantin omistajan etu. Luottotietolaissa taas asetettiin luotonantajalle ilmoitusvelvollisuus, mikäli luotonhakijan hakemus hylätään. Tällöin on ilmoitettava se, mistä rekisteristä tiedot ovat peräsin. Lisäksi muutettiin lakia rajat ylittävstä kieltomenettelystä.²¹¹

5.3. Miten Lappeenrannan käräjäoikeuden koronkiskonta tapausta arvioitaisiin lainmuutosten jälkeen

Vuonna 2006 oikeus otti sen kannan, että se ei suojellut kuluttajaa vaan käski hänen kantaa vastuunsa. Mikäli vippi olisi tilattu heinäkuussa 2011, niin tulos olisi mielestäni täydellisesti erilainen. Ensimmäinen edellytys olisi se, että luotonantaja löytyisi Etelä-Suomen aluehallintoviraston luotonantajarekisteristä ja

²⁰⁶ Valtioneuvosto 2011 Valtioneuvoston asetus luottosopimuksesta kuluttajalle annettavista tiedoista

²⁰⁷ Valtioneuvosto 2011 Oikeusministeriön asetus luottosopimuksesta kuluttajalle annetuista tiedoista. Liitteet 1 ja 2

²⁰⁸ Direktiivi 2008/48/EY artiklat 5,6,10, liite II; s.74-76,86-89

²⁰⁹ HE 24/2010 vp s.80

²¹⁰ HE 24/2010 vp s.81-82

²¹¹ HE 24/2010 vp s.84-87

yritys on toimittanut kaikki tiedot henkilöistä, joilla on yhtiössä merkittävä asema tai osakkuus. Nämä henkilöt eivät missään nimessä saa olla epäluotettavia ja tämä epäluotettavuuden määritelmä löytyy laista eräiden luotonantajien rekisteröinnistä. Yrityksen tietojen täytyy löytyä viranomaisten luotonantajarekisteristä. Seuraavaksi huomio kiinnittyy mainontaan. Vuoden 2006 tapahtumat johtuivat siitä, että vastaaja oli nähnyt vippiyrityksen mainoksen lehdessä. Lainmuutokset eivät estä edelleenkaan mainostamista. Uudistuksen mukaan mainonnasta on kuitenkin käytävä ilmi muun muassa luoton todellinen vuosikorko tietyllä tavalla laskettuna, joka ottaa huomioon myös luoton hakemisesta aiheutuneet kulut. Lisäksi mainoksessa on myös ilmoitettava se summa, jonka velallinen maksaa kokonaisuudestaan ajallaan takaisinmaksetusta luotosta. Luottomainoksissa ei kuitenkaan saa esiintyä mitään hyvän tavan vastaisuuksia. Näitä voisi olla esimerkiksi päihtyneet ihmiset, alkoholi tai uhkapelit. Näiden voidaan katsoa yllyttävän nopeaan ja harkitsemattomaan velkaantumiseen.

Yleensä pikaluottomainoksissa on kerrottu myös mainostajan Internet-sivuston osoite, jossa rekisteröityminen tapahtuu. Kun asiakas asioi palveluntarjoajan sivustolla, on hänen ensin rekisteröityvä asiakkaaksi. Tämä rekisteröityminen tapahtuu vahvaa tunnistamismenetelmää käyttäen. Pikaluottoyhtiön kohdalla se tarkoittaa verkkopankkitunnuksia tai mobiilivarmennetta²¹². Sähköisellä henkilökortilla pystyy asioimaan omien havaintojeni mukaan vain viranomaisten sivustoilla, ei luottopalvelutarjoajien sivuilla. Rekisteröitymisessä on vielä noudatettava henkilötietolakia. Asiakas saa halutessaan tiedon siitä, mitä kaikkea hänestä on kirjattu vippiyhtiön tietokantaan. Rekisteröityminen tarvitsee tehdä vain kerran. Tämän jälkeen asiakas saa käyttäjätunnuksen ja salasanan palveluntarjoajan toimesta. Itse luoton hakeminen voi tapahtua vippiyhtiöstä jopa kolmella tavalla; soittamalla, tekstiviestihakemuksella tai Internet-hakemuksella. Kuitenkin hakemisen yhteydessä luotonhakijalle on kerrottava taas lainan ehdoista ja annettava riittävästi aikaa harkinnalle. Tosin nämä lainanehdot ovat melko pitkälle samanlaiset kuin mainonnassa annettavat tiedot luoton ominaisuuksista. Lainaehdot ei kuitenkaan tarvitse tilaustavasta johtuen toimittaa enää kirjallisena

²¹² Mobiilivarmenne on kännykkäoperaattorin SIM-korttiin kytkettävä palvelu. Kortin haltija pystyy tunnistumaan palveluihin henkilökohtaisella tunnusluvulla. Mobiilivarmenne 2012

paperiversiona asiakkaalle, vaan riittää, että ehdot on toimitettu pysyvällä tavalla luotonsaajalle. Tämä tarkoittaa sitä, että luottoehdot toimitetaan asiakkaan sähköpostiin ja hänelle annetaan reilusti aikaa tutustua niihin. Yhtiön tekemän hyväksytyt luottopäätöksen ja kuluttajalta tuleva myönteisen vastausviestin lähettämisen välillä olevan ajan täytyy olla tarpeeksi pitkä, jotta luoton tilaus on tehty harkiten.

Nykyään, mikäli luoton suuruutta arvioitaisiin koronkiskontana, olisi ainut esimerkki koronkiskonnasta hallituksen esityksessä esitetty arvio luoton hinnoittelusta jota voitaisiin pitää koronkiskonta. Lisäksi lainmuutokset takaavat kuluttajalle sellaisia oikeuksia, joita ei vuonna 2006 tunnettu. Asiakkaalla on oikeus perua tilaamansa luotto 14 päivän ajan tilauksesta, jolloin hänen on maksettava takaisin luotto ja siitä aiheutuvat kulut, sekä korko tuohon katumispäivään asti. Asiakkaalla on myös oikeus maksaa luotto aikaisemmin kuin on sovittu. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että asiakas säästäisi takaisinmaksussa. Sillä luotonantajalla on aiemmin mainitun direktiivin mukaan oikeus korvaukseen taloudellisesta tappiosta, mutta etukäteen maksetun luoton oikeutta ei voida kuluttajalta kieltää.

Uudistusten perusteella ei enää ole siis mahdollista olla vastaavanlaista tilannetta oikeudessa kuin kuusi vuotta aikaisemmin. Luottoa ei saisi enää tilattua kuin omalle, tunnistuksen yhteydessä rekisteröidylle tilille. Mikäli yritys on edelleen toiminut lain mukaan, voitaisi se jälleen tapauksen. Oikeustapauksen onnistuisi mielestäni vastaajana oleva kuluttaja-asiakas voittamaan vain, mikäli luoton korkotaso olisi niin korkea, että ei ole täysin perusteltua vedota luottoriskiin tai yhtiö on rikkonut tiedonantovelvollisuuttaan luoton ominaisuuksista kertoessaan.

6. DIALOGI PERUSTUEN OIKEUSTIETEELLISISSÄ JULKAISUISSA VUONNA 2010 JULKAISTUIHIN ARTIKKELEIHIN

Tässä työssä on jo aiemmin todettu, että pikaluotot ovat herättäneet koko lyhyen olemassa olon aikana erittäin paljon mielipiteitä puolesta ja vastaan. Tämä sama mielipiteiden esittäminen koskee myös oikeustieteellisiä julkaisuja. Pikaluotot aiheuttivat erityisesti keskustelua oikeustieteellisissä julkaisuissa vuonna 2010. Näissä kannanotoissa otetaan lähinnä kantaa hallituksen esityksistä HE 64/2009 ja HE 24/2010 aiheutuneisiin lainmuutoksiin. Päänäyttämöt olivat Lakimies ja Defensor Legis -julkaisut. Lakimieheissä julkaistiin vuoden 2010 aikana kolme kirjoitusta pikaluotoista ja Defensor Legis -julkaisussa yksi. Nämä kirjoitukset ovat kuitenkin käytännössä ainoat tekstit pikavipeistä, jotka on julkaistu oikeustieteellisissä julkaisuissa. Niiden julkaiseminen tapahtui samana vuonna 2010, kun hallituksen esitykset alaa koskien astuivat voimaan (1.2.2010 ja 1.12.2010)^{213 214}. Kaikissa teksteissä otettiin kantaa tässäkin teoksessa jo esitettyihin juridisiin ongelmiin; sääntelyyn ja sen tarpeeseen tai tarpeettomuuteen, sekä koronkiskontaan. Myös näissä kirjoituksissa on nähtävissä se tosiseikka, että kyseiset tuotteet herättävät tunteita puolesta ja vastaan. Olen tähän lukuun ottanut käsiteltäväksi nämä kirjoitukset, sekä kirjoittajien näkökannat.^{215 216 217 218}

Kirjoittajat Lakimies -lehteen olivat Kalle Määttä, Jussi Tapani, sekä Pekka Länsineva. Ville Pöngän ja Eeva-Leena Parkkalin artikkeli julkaistiin Defensor Legis -aikakausikirjassa. Tämä luku etenee niin, että ensin on keskustelua sääntelyn tarpeesta ja sääntelyn muutoksista. Kohdassa 6.2. otetaan kantaa tunnistamiseen ja yökieltoon. Näistä edellä mainituista henkilöistä Jussi Tapani keskittyi omassa artikkelissaan pikaluottoihin liittyvissä kysymyksissä lähinnä luottokiskontaan. Tästä ja hänen näkökulmistaan enemmän tässä työssä kohdassa

²¹³ HE 64/2009 Seuranta

²¹⁴ HE 24/2010 Seuranta

²¹⁵ Määttä K. 2010

²¹⁶ Tapani J. 2010

²¹⁷ Länsineva P. 2010

²¹⁸ Pönkä V. & Parkkali E-L. 2010

6.3. Kyseiseen lukuun olen ottanut myös muidenkin kirjoittajien kantoja koronkiskonnasta. Viimeiseksi esittelen oman näkemykseni lainsäädännöntasosta ja siitä millaista lainsäädännön pitäisi olla allekirjoittaneen mielestä.

6.1. Sääntelyn tarpeesta ja sen muutoksista

Ensimmäisen pikaluottoja käsittelevän oikeustieteellisen artikkelin kirjoitti Kalle Määttä. Hänen tekstinsä ”Pikaluottojen sääntely oikeustaloustieteellisestä näkökulmasta” keskittyi esittelemään kolmea eri asiakokonaisuutta; todellisen vuosikoron ilmoitusvelvollisuutta, koronkiskontaa, sekä hakijan henkilöllisyyden todentamista²¹⁹. Ennen kuin varsinaisiin ongelmiin päästään käsiksi, keskittyy Määttä pohtimaan epäsymmetrisen informaation pohjalta sääntelyn tarvetta. Määttä toteaa artikkelissaan, että kuluttajalla on aina vähemmän tietoa kohteesta kuin myyjällä ja tällöin sääntely on perusteltua²²⁰. Olen samaa mieltä hänen kanssaan. Lainsäätäjän asettaman sääntelyn sijaan vaihtoehtona olisi ainoastaan alan vapaaehtoinen itsesääntely. Myyjäosapuolet sopisivat tällöin säännöistä joiden puitteissa alalla toimittaisiin. Todennäköisesti vaarana olisivat kuitenkin kartellimalliset toimet niin hinnoittelun kuin ehtojenkin osalta. Täten viranomaisten asettama sääntely on selvästikin perusteltua kuluttajan edun kannalta.

Määttä oli myös huomannut sen, että alalla on ollut omaehtoista valvontaa Suomen Pienlainayhdistyksen kautta jo vuodesta 2007 lähtien²²¹. Kuitenkin hänen mielestään Pienlainayhdistyksen eettisten sääntöjen puitteissa ei alan ongelmia ratkaistaisi, sillä Suomen Pienlainayhdistykseen kuului tuolloin vain muutama jäsen. Vähäisestä jäsenmäärästä johtuen ongelmat markkinoilta eivät poistuisi.²²² En jaa täysin hänen ajatustaan, sillä siitä tosiasista huolimatta, että jäseniä on vain muutama, ovat he kuitenkin alan merkittäviä vaikuttajia. Yhdistyksen mukaan sillä on alalta vielä yli 70 %:n markkinaosuus²²³. Mikäli valvontaa ei olisi

²¹⁹ Määttä K. 2010 s.265

²²⁰ Määttä K. 2010 s. 265-266

²²¹ Suomen Pienlainayhdistys 2007 Perustamiskokous

²²² Määttä K. 2010 s.267-268

²²³ Suomen Pienlainayhdistys 2012 Etusivu

viranomaisten toimesta, niin mielestäni asiakkaat valitsisivat empiiristen kokemustensa perusteella sellaisia yrityksiä, jotka toimivat tiettyjen hyväksytyjen standardien mukaan eli yhdistyksen eettisten ohjeiden mukaisesti. Toki muutoskausi kestäisi alalla kauan ja uskon, että tuolle pitkälle aikavälille mahtuisi myös kuluttajien oikeuksista vähemmän välittäviä yrittäjiä. Kuluttajalle tämä siirtymäaika olisi tämän vuoksi ainakin jossain määrin vahingollista. Asiakkaat valitsisivat lopulta kuitenkin yrityksen, joka sopisi heille parhaiten. Asiakkaiden oikeuksista heikommin välittävät luottoyhtiöt joutuisivat valitsemaan toimintatapojen muutoksen ja markkinoilta poistumisen väliltä. Mielestäni siis Suomen Pienlainayhdistyksen eettisten sääntöjen avulla pystytään puuttumaan alan toimintatapoihin ainakin osittain. Huolimatta siitä, että jäsenyrityksiä on vain muutama, he kuitenkin kohtelevat asiakkaita kunnioittavasti.

Pöngän ja Parkkalin artikkelissa kerrataan myös pikaluottoihin liittyvää lainsäädäntöä, pääpainon ollessa kuitenkin pikavippeihin liittyvien oikeudellisten kysymyksien arvioimisessa. Säästin artikkelin koronkiskontaa käsittelevän osan kohtaan 6.3. Lähteenä he ovat myös käyttäneet aiemmin esiteltyä Optulan tutkimusta pikaluottomarkkinoista ja maksuvaikeuksista. Mielestäni keskeisin asia tässä heidän artikkelissaan on ylivelkaantuminen. Erityisesti kaksikko käsittelee ylivelkaantumisen syitä, mutta eivät oireita. Kuten jo sanottu, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimus ei kerro millä tavalla maksuvaikeudet on hankittu, eli mukana voi olla muun muassa parkkisakkoja. Velkomusasioiden kasvuun on löydetty paljon muitakin syitä kuin pikavipit. Sama maksuhäiriöiden kasvu on käynyt ilmi Suomen Asiakastieto Oy:n luottorekisteriin tallennettujen maksuhäiriömerkintöjen kautta. Näitä ongelmatilanteita ei laiteta pikavippien syyksi, vaikka ne mahdollistavat velkaantumisen helpommin kuin aikaisemmin. Uutena ilmiönä on verkkokaupasta johtuvien velkomustuomioiden nopea kasvu, kun taas pikaluotot ovat Asiakastieto Oy:n johtaja Koivulan mukaan mainettaan parempia. Hänen mukaansa niiden kieltäminen ei ratkaisisi yksityishenkilöiden velkaantumista.²²⁴

²²⁴ Arola H. 2012

Kirjoittajien Pöngän ja Parkkalin mielestä suurin syy ylivelkaantumiseen oli jo vuonna 2010 kulutustottumusten ja velkaantumiseen suhtautumisen muutokset²²⁵. Tämä on erittäin tärkeä havainto, kun mietitään mahdollista pikaluottoalalle esitettyä täyskieltoa samoin kuin Asiakastieto Oy:n johtajan kommenttia. On syytä pohtia sitä, että kielletäänkö pikaluotot vain siksi, että jotkut eivät osaa ottaa vastuuta itsestään. Ainakin asennemuutosta on yritetty. Matti Vanhasen II hallitus yritti jo vuosia sitten valistaa nuorisoa Kalliitkulussit.fi -verkkokampanjoinnilla²²⁶. Nyt saattaisi olla jälleen aika viranomaisten aloittaa kampanja ylivelkaantumisen vaaroista, mutta se tulisi kohdistaa kaikille ikäryhmille.

Pönkä ja Parkkali katsovat kolmen syyn takia, että alaa ei saisi kieltää, vaikka vipit ovat aiheuttaneet vihastusta. Heidän mielestään pikaluotot ovat ensisijaisesti käyttökohde johonkin muuhun kuin ylellisyyskulutukseen²²⁷. Tällöin nopeasti saatava luotto on erittäin tärkeä. Pikaluotoille ehdotettua täyskieltoa voisi miettiä seuraavan esimerkin kautta: esimerkkihenkilö asuu jossain syrjäseudulla ja jääkaappi menee rikki. On perjantai ja pankit menevät kohta kiinni, ja pankkikonttoriin menisi autolla ajaessa toista tuntia. Tili on lähes tyhjä ja tilipäivä olisi vasta maanantaina. Tilaamalla pikaluoton ja asioimalla verkkokaupassa, saa henkilö rikkinäisen laitteen tilalle uuden jo mahdollisesti maanantaiksi kotiinkuljetettuna ja asennettuna. Seuraavasta tilistä voi sitten maksaa pikaluoton ja kulut. Pikaluotto olisi siis mielestäni tällaisessa lyhytaikaisessa, mutta akuutissa tilanteessa ihan käyttökelpoinen rahoitusvaihtoehto. Varsinkin kun huomioidaan sellainen seikka, että jotkut pikavippiyritykset tarjoavat laskunsa yhdessä erässä maksaville halvempaa luottoa tai ensikertalaiselle täysin kulutonta velkaa, eli luotosta ei peritä korkoa eikä muitakaan kuluja^{228 229}. Näin ollen esimerkkitapauksessa pikaluotosta perittävät kulut ovat mielestäni kohtuulliset kun ajattelee, että olisi pitänyt käydä ehkäpä yli sadan kilometrin päässä pankissa hakemassa luottoa ja kodinkoneliikkeessä ostoksilla. Esimerkkitaapauksessa pikaluoton hakija voitti niin taloudellisesti kuin ajallisestikin. Tämä oli keksitty tapaus, mutta uskon, että vastaavia tapauksia tapahtuu oikeassa elämässäkin.

²²⁵ Pönkä & Parkkali 2010 s.603-605

²²⁶ Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007 Tiedote 044

²²⁷ Pönkä & Parkkali 2010 s.605

²²⁸ Everyday.fi 2012

²²⁹ Vivus.fi 2012

Toinen syy miksi pikaluottoalaa ei saisi kieltää, on Pöngän ja Parkkalin mielestä yksiselitteisesti se, että silloin olisi kyseessä liian voimakas puuttuminen elinkeinovapauteen²³⁰. Pikaluottoyhtiöt ovat eräs vaihtoehto kuluttajalle lainamarkkinoilla. Kuluttaja voi valita sopivan rahoitusmuodon useasta eri vaihtoehdosta, joita ovat esimerkiksi pankkivelka, osamaksusopimus, panttilaina ja pikavippi. Toki näistä kolme viimeksi mainittua eli myös pikavippi sopivat vain pieniin rahoitus- tai hyödyketarpeiden täyttämiseen. Mielestäni olisi kuluttajan kannalta harmillista, mikäli osa toimivista ja tarpeellisista luotonhakekeinoista kielletään, eteenkin kun luottoalaa valvovat viranomaiset.

Viimeisenä syynä pikaluottotoiminnan kieltä vastaan parivaljakko mainitsee tehdyt lainmuutokset, joiden kautta he uskovat väärinkäytösten vähenevän²³¹. Olen samaa mieltä, että lainsäädännöllä voidaan vähentää pikaluottoalalla tapahtuvia väärinkäytöksiä. Kaikki lainmuutokset ja uusien lakien säätäminen tarkoittavat sitä, että lainsäätäjät on yrittänyt luoda sellaiset pelisäännöt pikaluottomarkkinoille, että epärehellisille keinoille ei jäisi tilaa. Tietysti on muistettava, että mikäli joku toimija haluaa tieteen tahtoen sääntöjä rikkoa, on se mahdollista. Vastuu on viranomaisilla, sillä nopea puuttuminen on sekä alan että myös kuluttajan kannalta parempi vaihtoehto kuin liiallinen odottaminen. Ilman nopeaa puuttumista kuluttajan oikeuksista vähemmän välittävien yhtiöiden toimintaan, kärsivät alan maine ja kuluttajat. Nopean viranomaistoiminnan ansiosta markkinahäiriö saadaan pois luottomarkkinoilta tai hänen on muutettava toimintaa viranomaisten asettamaan suuntaan.

Pekka Lämsinevan artikkeli oli viimeisin Lakimies -lehden pikaluottoja käsittelevä kirjoitus. Poikkeuksena aikaisempiin artikkeleihin on se, että nyt otetaan myös kantaa vuoden 2010 hallituksen esityksen tuomiin uudistuksiin. Nämä lainsäätäjän toimenpiteet eivät vakuuta Lämsinevaa, pikemminkin päinvastoin. Hän kuvaa toimenpiteitä näpertelyksi. Pekka Lämsinevan mielestä lainsäätäjät on syyllistynyt suorastaan laiskuuteen pikaluottoasiassa, sillä alaan liittyville sosiaalisille ja taloudellisille ongelmille ei ole tehty hänen mielestään mitään. Lämsineva kantaa huolta nuorisosta, joka joutuu nyt sitten altistumaan harkitsemattomaan

²³⁰ Pönkä & Parkkali 2010 s.605

²³¹ Pönkä & Parkkali 2010 s.605

luotonottoon ja siksi nuorilla tulee olemaan maksuvaikeuksia tulevaisuudessa.²³² Länsinevan mukaan lainsäätäjällä olisi ollut syy rajoittaa perustus oikeuslain mukaan vielä tehokkaammin pikaluottoja. Hän perustelee väitettä muun muassa sillä, että perustuslain 1 §:n mukaan kaikilla on oikeus elää ihmisarvoista elämää. Kiitos pikaluottojen, ei näin Länsinevan mukaan kuitenkaan ole, sillä nuoret ylivelkaantuvat. Tätä ylivelkaantumista hän vertaa jopa vuonna 2008 alkaneeseen maailmanlaajuiseen lamaan. Sillä hänen mukaansa köyhyysongelma aiheuttaa yksilölle sosiaalisia ja inhimillisiä kustannuksia, jotka saattavat nousta niin korkealle, että niillä olisi laajaa yhteiskunnallista merkitystä. Länsineva muistuttaakin, että perustuslain 22 §:n mukaan lainsäätäjällä on velvollisuus torjua perusoikeusriskiä. Kuitenkin hän myöhemmin ilmoittaa, että myös palveluntarjoajilla on vastaavanlaiset oikeudet. Muistuttaen lisäksi, että lainsäätäjän tehtävä ei ole sieltä helpoimmasta päästä. Lainsäätäjä voi syyllistyä perusoikeudelliseen rikkomukseen, mikäli perusoikeuksia rajoitetaan liikaa tai jos rikotaan perusoikeusturvan tarjoamisen velvollisuuksia.²³³ Tässä olen Länsinevan kanssa samalla linjalla. Liian vapaa sääntely johtaa ongelmiin, mutta toisaalta liian tiukka sääntely taas saattaa poistaa tuotteen tai palvelun kokonaan markkinoilta. Mikäli pikavippi liiketoiminta kielletään tai tehdään kannattamattomaksi asettamalla erinäisiä kovia vaatimuksia esimerkiksi perittävien käsittelykulujen suhteen, niin kuluttajien mahdollisuudet saada luottoa tai kilpailuttaa luottoyhtiöitä heikkenevät.

Länsinevalta on jäänyt kuitenkin huomioimatta, että pikaluottoyritysten asiakkaina on myös eläkeläisiä²³⁴. Tästä johtuen en jaa Länsinevan kantaa siitä, että kyseiset luotot ovat vain yhteiskunnan alimmilla portailta oleville nuorille sellainen ongelma, että sääntelyä pitäisi kiristää entisestään²³⁵. Kukaan tai mikään taho ei pakota ottamaan pikavippiä. Kuluttajalla on mahdollista saada rahoitusta esimerkiksi panttilainaamosta tai kääntyä vaikkapa kirkon diakonin puoleen. Ongelman ydin ei mielestäni ole kuitenkaan luotoissa. Ne ovat seurausta siitä, että asiakkaiden oma rahatilanne kaipaa korjausta. Mikäli joku haluaa elää yli

²³² Länsineva P. 2010 s.1054-1055

²³³ Länsineva P. 2010 s.1055-1057

²³⁴ Kuittinen T. 2009

²³⁵ Länsineva P. 2010 s.1055

varojen, voi hän tilata vaikka saman päivän aikana kaikilta luottomarkkinoilta olevilta yhtiöltä luoton ja olla maksamatta niitä takaisin. Yli varojen elämisen estäminen ei kuitenkaan mielestäni kuulu pelkästään lainsäätäjän tehtäväksi, vaan mielestäni yksilöllä itsellään, oli hän nuori tai vanha, on vastuu tekemisistään ja veloistaan.

Länsinevakaan ei ole kiinnittänyt huomioita siihen, että alan keskusjärjestön toiveena oli jo useita vuosia sitten saada rekisteröimispakko ja sen kautta lisätä alaa koskevaa valvontaa, ja että ala haluaa edelleen nimenomaisesti Finanssivalvonnan alle²³⁶. Pikavippiä alaa on kritisoitu erittäin paljon lähes koko sen nykymuotoisen olemassaolon ajan. Kuten esimerkki Lappeenrannan käräjäoikeudesta esittää, olivat alan toimintatavat nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna erittäin poikkeukselliset ja tätä toimintamallia vielä tuolloin alioikeus tuki, vaikka luotonhakijan ja luotonsaajan tiedot eivät täsmänneet. Uskon, että lisäsääntelyn toivominen perustuu siihen, että ala halutaan samalle viivalle muun luotonannon kanssa, mutta ilman että liiketoiminta vaikeutuisi kohtuuttomasti.

6.2. Tunnistaminen ja yökielto

Useat kirjoittajat puuttuivat tunnistamiseen. Määtän mielestä virhesuhde 1/5000, (joka tarkoittaa sitä, että yksi 5000 hakemuksesta on sellainen, että hakija ja hakijan tilinumero ovat eri henkilön) johti hätiköityyn ratkaisuun, kun laadittiin ennakkovalvontapakko luottoyhtiöille tunnistaa asiakkaansa.²³⁷ Käytännössä tämä tarkoittaa verkkopankkitunnuksilla tunnistautumista ja rekisteröitymistä pikaluottosivustolle. Itse olen päinvastaisella kannalla. Hyvä esimerkki mielestäni tunnistamisen tarpeellisuudesta on edelleen Lappeenrannan käräjäoikeuden tuomio, jossa luotto oli saatu tilaamalla se kaverin tilille. Oikeus katsoi, että vastuu oli tuolloin tilaajan, sillä hän itse ilmoitti kaverinsa tilinumeron. Pikaluottojen tultua markkinoille oli mahdollista tilata luottoja toisen nimissä itselleen. Tietämällä jonkun toisen henkilön sosiaaliturvatunnuksen tai käyttämällä hänen puhelintaan, pystyi tilaamaan luottoja omalle tilille. Tämän

²³⁶ Vippi.ws 2012

²³⁷ Määtä K. 2010 s.276

jälkeen niin sanottu velallinen saa luottoyhtiöiltä laskuja, ja joutuu selvittämään perusteettomia maksuja niin vippiyhtiön kuin viranomaistenkin kanssa.

Itse ajattelen koko tilanteen niin että kun yhteiskunnassa havaitaan ongelma johon nykyiset lait ja asetukset eivät ylety, lainsäätäjä tekee uusia lakeja tai korjaa lakeja, jotta ongelma korjaantuu ja väärinkäytösten mahdollisuus pienenee. Tässä lainmuutosprosessissa pidän tärkeänä kahta kohtaa. 1) Kuluttajaa suojellaan. 2) Suojelu tapahtuu niin, että hyödyllistä toimintaa ei tarkoituksellisesti tehdä kannattomaksi tai vaikeaksi. Valvontasäädöksiä tehdessään lainsäätäjällä on vaihtoehtoina ennakoivalvonta tai jälkivalvonta. Tällä hetkellä lainsäätäjä vaatii vippiyhtiöitä käyttämään vahvaa tunnistamismenetelmää eli tässä päädyttiin ennakoivalvontaan. Määttä onkin ottanut kantaa siihen, että lainsäätäjän valinta näiden valvontamekanismien välillä ei ole johdonmukainen ²³⁸. Myös Pönkä ja Parkkali kiinnittävät huomiota luotonhakijan tunnistamiseen. Virhesuhdeluvun pienuudesta johtuen parivaljakko katsoo myös, että tunnistamista ei olisi tarvinnut lisätä kuluttajasuojalakiin. Mikäli joku näistä kirjoittajista olisi joutunut tilanteeseen, jossa hänet olisi rekisteröity luotonhakijaksi ilman että hän on luottoa todellisuudessa hakenut, niin tällöin tunnistamisen tärkeyttä olisi ehkäpä saatettu pitää hyvinkin tärkeänä. Kuitenkin viimeksi mainittu kaksikko toteaa, että lievä ylisääntely on pääsääntöisesti parempi kuin epäkohtiin puuttumatta jättäminen. Täten ilmeisesti ennakoivalvontaan päätyminen oli oikea ratkaisu.

Kellonaikarajoitus luoton myöntämiseen on sinänsä mielenkiintoinen. Ilmeisesti haluttiin kuluttajan suojelussa mennä niin pitkälle, että vippiä ei tilattaisi päihtymistarkoitukseen. Määttä kertoo pelkonsa siitä, että 1.2.2010 voimaan astuneet lainmuutokset saattavat mennä ylisääntelyn puolelle²³⁹. Olen Määttän kannalla, että tuo vippien myöntämiskielto yöaikaan ei varmaankaan estä sitä mitä sen on ajateltu estävän. Yökiellolla haluttiin ilmeisesti estää se, että nuoriso ei tilaisi baarissa juomia luotolla päihtyäkseen tai harrastaisi uhkapelejä. Tämä yökielto tuntuu olevan Määttän mainostamaa ylisuojelua, mutta se on tehotonta. KTM:n tutkimuksen mukaan yöllä haettiin vain 7 % luotoista²⁴⁰. Vipun pystyy

²³⁸ Määttä K. 2010 s.276

²³⁹ Määttä K. 2010 s.278-279

²⁴⁰ Kaartinen R. & Lähteenmaa J. 2006 s.40-41

tilaamaan alkuillasta tai päivän aikana. Kukaan ei pysty estämään sitä, että vipillä aiotaan rahoittaa päihtymistä.

6.3. Koronkiskonnasta ja korkokatosta

Kuten aiemmin todettiin, Jussi Tapani keskittyi omassa artikkelissaan koronkiskontaan. Sitä ennen palaan kuitenkin aiemmin ilmestyneeseen Kalle Määtän artikkeliin. Ensimmäinen pääkohta Määtällä oli todellisen vuosikoron ilmoittaminen. Hän toteaa, että pikaluotot ovat omanlaisensa tuote, eivätkä näin ole suoraan verrannollisia markkinoilla oleviin tuotteisiin. Tästä syystä todellinen vuosikorko antaa harhaanjohtavan kuvan luoton kalleudesta, kun sitä verrataan esimerkiksi tavalliseen asuntoluottoon²⁴¹. Tämä tarkoittaa sitä, että todellinen vuosikorko on vain laskennallinen suure, eikä se kerro automaattisesti mitään luoton kalleudesta tai halpuudesta varsinkaan silloin kun vertaillaan kahta eri tuotetta. Todellinen vuosikorko on sopiva tapa vertailla täysin toisiaan vastaavia tuotteita. Pikavipeistä puhuttaessa todellisen vuosikoron käyttäminen olisi hyödyllistä vain ja ainoastaan pikaluottojen hintavertailun kesken. Kuluttajan onneksi on jo olemassa erilaisia sivustoja, joissa tuleva asiakas voi vertailla eri luotonantajien luottojen suuruutta vaivattomasti²⁴². Näiden sivustojen ansiosta pikaluottojen hintoja voidaan verrata vaikkapa todellisen vuosikoron ja laina-ajan suhteen.

Korkokatosta puhuttaessa olen Määtän kanssa sitä mieltä, että sen asettaminen saattaa olla pikemminkin haitallista kuin kuluttajan hyödyn mukaista. Uskon, että kysynnän ja tarjonnan tasapaino määrittää oikean markkinatasapainon. Erityisesti Kalle Määttä on huolissaan siitä, että korkokaton takia voisi osa välttämättömistä menoista jäädä laskuttamatta asiakkailta²⁴³. Hänen mielestään yhtiöt eivät pystyisi laskuttamaan korkokaton takia kulujaan täysimääräisesti, sillä pikaluottojen kysyntä ei hänen mukaansa ole täysin joustamatonta. Uskon, että jotkut yhtiöt kokevat enemmän luottotappioita kuin toiset. Luottotappiot pitäisi mielestäni

²⁴¹ Määttä K. 2010 s.271

²⁴² Katso esimerkiksi sivustot: pikavippivertailu.net, vippivertailu.com, pikavippivertailu.com ja pikavippivertailut.org

²⁴³ Määttä K. 2010 s.272

pystyä sitomaan luoton hintaan, vaikka ne nostavat pikaluottojen hintoja. Kuluttajan pitäessä kyseisiä hinnannostoja haitallisina voi hän aina vaihtaa luottoyhtiötä ja valita halvemman palveluntarjoajan. Näin ollen viranomaisten on mielestäni hieman turha asettaa alalle mitään rajoja hinnoittelun suhteen. Mikäli tehtäisiin jonkinlainen enimmäisveloitustaulukko, niin uskon että valtaosa vippiyrityksistä siirtyisi hinnoittelussaan viranomaisten esittämän enimmäishintatason kohdalle. Näin ollen kilpailu alalla vähenisi, mikä olisi kuluttajalle haitallista. On myös huomioitava se seikka, että pikaluotot ovat lyhytaikaisia luottoja. Kuluttaja-asiakas tietää aina pikalainaa ottaessaan tulevaisuudessa maksettavan summan. Tilanne on siis erilainen kuin esimerkiksi asuntolainoissa, joten tarvetta hintasäätelyyn ei ole.

Arvio siitä mitä saatetaan pitää kiskontana, esitettiin HE 64/2009:ssä. Esityksen mukaan 100 euron arvoinen luotto, josta 14 vrk:n kuluttua maksetaan takaisin 120 euroa, ei ole kiskontaa. Kun taas 500 euron arvoinen luotto, josta maksetaan 620 euroa takaisin 30 vrk:n päästä, saattaisi olla kiskontaa.²⁴⁴ Näiden esimerkkien voitaneen katsoa heijastavan lainsäätäjän mielipidettä, mikä saattaisi olla kiskontaa ja mikä ei. Kuitenkin nyt markkinoilta löytyy 500 €:n luottoja, joista asiakas maksaa 30 päivän kuluttua enemmän kuin mitä hallituksen esityksessä pidetään koronkiskonnan rajana²⁴⁵. Tuo edellä mainittu kiskontaesimerkki ei mielestäni voi olla kuitenkaan absoluuttinen totuus, sillä ainakin inflaatio pitäisi huomioida. Näin ollen uskon siihen, että mikäli joku yritys olisi esimerkiksi kymmenen vuoden kuluttua syytettynä kiskonnasta ja luottoyhtiön perisi samaa korvausta kuin mitä hallituksen esityksessä pidetään kiskontana, niin alioikeus todennäköisesti hylkäisi syytteet. Kallistun korkokaton asettamista vastaan, sillä se asettaisi markkinat toimimattomiksi. Paljon luottotappioita kärsinyt yhtiö ei saisi siirrettyä tappioitaan hintoihin. Ja toisaalta markkinoille olisi vaikea tulla ja kasvattaa markkinaosuutta. Kuluttajan kannalta olisi aivan sama mitä palveluntarjoajaa hän käyttäisi, jos hintataso olisi määritelty lainsäätäjän toimesta sallitulle enimmäishintatasolle. Vaikka uusi tulokas laskisi hintatasoa markkinahintaan nähden, täytyy sen silti varautua luottotappioihin. Lisäksi sen

²⁴⁴ HE 64/2009 vp s.27

²⁴⁵ Vippi.fi 2012 Hinnasto: 500 euron luotosta maksaa asiakas takaisin 30 vrk:n päästä 625 €, josta toimituskuluja on 114,73 € ja koron osuus on 10,27 €. Todellinen vuosikorko on 1410,33 %

täytyy huomioida se, että korkokaton ansiosta muilla toimijoilla olisi yhteiskunnan luoman kartellimaisen hinnoittelun vuoksi ja aiempien kartellivoittojen ansiosta, kyky myydä luottoja kilpailutilanteessa polkuhintaan. Tällöin on helppo saada uudet kilpailijat pois markkinoilta, sillä he eivät pysty vastaamaan hintakilpailuun.

Jussi Tapanin Kiskontarikokset -artikkelisarjan toinen osa keskittyy luottokiskontaan. Lehden aikaisemmassa numerossa hän oli jo paneutunut esinekiskontaan²⁴⁶. Hallituksen esitys vuodelta 2009 muutti luottokiskonnan tunnusmerkistöä. Tapanin luottokiskontaa käsittelevässä artikkelissa paneudutaan erityisesti uudistettuun koronkiskonnan tunnusmerkistöön. Asiaa pohdiskellaan millaisena kriminaalipoliittisena ongelmana ja ilmiönä koronkiskonta on nähty, kun uutta lakia (voimaan 1.2.2010) on valmisteltu. Tapani ottaa heti kantaa siihen, että oikeuskirjallisuudessa on jo varhain todettu, että korkoon voidaan rinnastaa erilaisia maksuja joita aiheutuu lainan hakemisesta. Tällaisia ovat muun muassa erilaiset provisiot ja uusimismaksut. Jotta ongelman ydin tulisi ilmi, esittelee Tapani tässä työssä mainitsemani Keskusrikospoliisin esitutkinnan koronkiskonnasta²⁴⁷.

Tapanin mielestä onkin selvää, että nykyinen kiskontasäännös on tehty vain ja ainoastaan pikaluottoja silmällä pitäen²⁴⁸. Kiskonnan muutosprosessin heikkoutena hän kokee sen, että oikeushenkilön rangaistusvastuun tarpeellisuus käytännössä ohitettiin lainvalmisteluprosessissa. Lisäksi Tapani kritisoi sitä, että kun kyseessä on vain ja ainoastaan pikaluottoja silmällä tehty lainmuutos, on unohdettu se, että laille on yleisesti asetettu yleisyyden ja abstraktisuuden ideaali. Tämän seurauksena päästäänkin rivien välistä luettuna varsinaiseen ongelmaan eli pitäisikö lain olla ajaton ja onko syytä muuttaa lakia jonkun erityisen tapahtuman johdosta. Tapani ei kerro tähän selvästi omaa mielipidettään vaan ainoastaan kritisoi uudistettua tunnusmerkistöä. Viimeisenä kritiikkinä hän esittää yksityishenkilöiden välisen luottokiskonnan arvioinnin muuttumattomuuden. Hänen mukaansa uudistuksesta johtuen olisi yksityishenkilönkin mahdollista periä jonkinlaista preemiota luottoriskistä. Mikäli yksityishenkilöt päätyisivät oikeuteen

²⁴⁶ Edilex.fi 2010

²⁴⁷ Tapani J. 2010 s.517-524

²⁴⁸ Tapani J. 2010 s.528

selvittämään velkasuhteessaan epäiltyä koronkiskontaa, niin tällöin Tapanin mielestä vastaaja voisi vedota aina luottoriskiin. Tämän johdosta hän pitää uudistusta turhana, sillä suorituksen epäsuhtaa voitiin arvioida aivan hyvin vanhan lain mukaan.²⁴⁹

On selvää, että nykyinen luottokiskontasäädöksen tunnusmerkistö johtuu pikavipeistä, joita ei ollut kuin alkuperäinen kiskontasäädös tehtiin. Ymmärrän Tapanin toiveen, että lait pitäisi tehdä mahdollisimman yleisluontoisiksi. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että ne kirjoitetaan sellaiseen muotoon, jotta niiden kanssa voidaan elää pitkään ja että tuomioistuimien pystyy niitä soveltamaan. Tämä onkin se ongelma. Epäilen, ettei missään oikeusvaltiossa päästä sellaiseen tilanteeseen, että kaikki lait ja asetukset noudattavat yleisyyden ja abstraktisuuden ideaalia. Yhtenä syynä voitaneen pitää sitä, että tekniikan kehittyessä maailma muuttuu. Samoin käy ihmisten asenteille ja arvoille. Se mitä tänään pidetään selvänä, ei tulevaisuudessa saatakaan olla niin. Toisaalta mikä on vaihtoehto? Mikäli sellaisiin ongelmiin ei reagoida lainsäädännön avulla, jotka ovat nykyisen lainsäädännön ulottumattomissa, niin tuskinpa se lisää luottamusta vallassa olevaa tahoa kohti. Vaikka sääntelyssä joudutaan menemään joskus jopa erittäin yksityiskohtaiselle tasolle, on mielestäni kuitenkin parempi että havaittuihin ongelmiin puututaan kuin jätetään puuttumatta. Huolimatta siitä, että sääntely ei ole yleisluonteista.

Tapani kyllä myöntää, että varsinaisessa uudistetussa lakitekstissä RL 36:2 ei mainita pikaluottoyhtiötä ja että teksti on kirjoitettu yleiseen muotoon. Lähinnä hän kritisoi sitä, että yksityishenkilöiden väliset luottosopimukset jäivät ilman huomioita ja pohtii olisiko pärjätty pelkästään esinekiskontasääntelyn avulla.²⁵⁰ Tapani on mielestäni oikeassa, että kiskontasäädöksen muutos oli kosmeettinen. Parhaiten tämä selviää työryhmämietinnöstä. Lainkohdan vanha sanapari *huomattavasti ylittää* vastaa työryhmämietinnön mukaan nykyistä *selvästi epäsuhteessa*-sanaparia²⁵¹. Tästä johtuen kiskontaan arviointi ei ehkä olekaan niin yksikertaista kuin eduskunta saattoi ajatella hyväksyessään lakimuutoksen.

²⁴⁹ Tapani J. 2010 s.526-527, 532, 534-536

²⁵⁰ Tapani J. 2010 s.536

²⁵¹ TRM 2008:7 s.33

Pönkä ja Parkkali kommentoivat myös ohimennen K. Tapanin artikkelia luottokiskonnasta. Pöngän ja Parkkalin mielestään ei ole oikein, että rikosoikeudellisella säännöstelyllä puututtaisiin ensisijaisesti mahdollisiin vääristymiin. Heidän mielestään olisi oikein, että annettaisiin toimivien markkinoiden asettaa ensin korkotaso ja vasta sen jälkeen ongelmatilanteissa puututtaisiin toimintaan kuluttajansuojan avulla. Se, mitä lainsäätäjä on jättänyt pohtimatta kokonaan, on Pöngän ja Parkkalin peräänkuuluttamaa rikosoikeudellisen sääntelyn tarpeellisuus.²⁵² Tämä johtuu siitä että koronkiskonta, joka liitetään vahvasti erilaisissa kirjoituksissa pikaluottoihin, kuuluu jo sääntelyltään rikosoikeudellisen sääntelyn piiriin. Näin tarpeellisuutta ei erikseen tarvinnut pohtia.

Todellisuus on varmaankin Tapanin esittämän maailman ja Pöngän & Parkkalin esittämän välillä. Pikaluottomarkkinat saivat toimia vuosia käytännössä erittäin kevyellä sääntelyllä ja kun ongelmat tulivat lainsäätäjän tietoon, korjattiin sekä kuluttajansuojaa että rikoslakia. Tämä on osoitus siitä, että markkinaehtoinen omasääntely ei toimi ainakaan lyhyellä aikavälillä, mutta myös siitä, että ilmenneihin ongelmakohtiin puututaan monipuolisella sääntelyllä lainsäätäjän toimesta. Kirjoitusten aikaan oli jo tiedossa, että EU:n direktiivistä johtuen KSL:n seitsemäs luku joudutaan täysin uudistamaan ja luotonantajat rekisteröimään, sillä direktiivi oli annettu jo vuonna 2008, joten ala kohtaisi pian uusia säädöksiä²⁵³.

Pönkä ja Parkkali haikailevat varovasti myös oikealle tasolle asetetun korkokaton perään, sillä pikaluottoyhtiöt eivät ilmoita kulurakennettaan. Kaksikko kuitenkin pelkää, että matalalle asetettu katto saattaa aiheuttaa sen, että toiminta on kannattamatonta ja luottojen myöntäminen siirtyy pimeille markkinoille. Lisäksi Pönkä ja Parkkali ovat tehneet havainnon, että HE 64/2009 esitetty koronkiskonnan arvio on asettanut pikaluottohinnoittelun lähes kaikilta palveluntarjoajilla samalle hintatasolle.²⁵⁴ Näyttäisi siis siltä, että hinnan sallittu enimmäistaso toimii kartellimaisena hintatasona, ilman että kartelleja tarvitsee erikseen solmia. Etuna voidaan kuitenkin pitää sitä, että hinta ei nouse yli sallituissa rajoissa olevan hintatason, koska ylihinnnoittelusta rangaistaisiin.

²⁵² Pönkä V. & Parkkali E-L 2008 s.598

²⁵³ Direktiivi 2008/48/EY s.66

²⁵⁴ Pönkä V. & Parkkali E-L- 2010 s.600-601

Heidän havaintoan on syytä miettiä, mikäli alalle aiotaan asettaa mahdollinen korkokatto.

Tässä työssä on esitetty, että pikaluottoja ei voitane pitää suoraan koronkiskontana, eivätkä vippiyritykset pyri hyväksikäyttämään velallisen taloudellisesta tilaa. Päinvastoin, pikaluottoja tarjoavien yritysten on aina tarkoitus saada luotto takaisin eli luottoja ei myönnetä maksuhäiriöisille, eikä tämä kannattaisikaan. Luottotappion todennäköisyys 90 päivän päästä luoton myöntämisestä oli noin 10 % luokkaa²⁵⁵. Mikäli lainataan kymmenelle asiakkaalle sata euroa ja joista yksi ei maksa, on muilta perittävä hänen osuutensa. Täten voidaan laskea luoton minimihinta, jotta päästään nollatulokseen. Muiden on tällöin maksettava 11,12 € enemmän luotostaan luottoyhtiölle ja vain sen takia, että yksi ei maksa ($9 \times 11,12 + 1 \times 0 = 1000,08$ €). Hakijan luottotiedot tarkistetaan Suomen Asiakastieto Oy:n rekisteristä ja tästä aiheutuu yhtiölle kuluja riippumatta siitä myönnetäänkö luottoa vai ei. Hylkäyksestä aiheutuneet kulut joudutaan kattamaan hyväksytyillä luottohakemuksilla. Suomen Pienlainayhdistyksen puheenjohtajan mukaan joka toinen hakemus jouduttiin hylkäämään ennen kuin vahva tunnistaminen tuli pakolliseksi²⁵⁶. Tähän pitää vielä lisätä yritystoiminnasta aiheutuvia kuluja, joten todellisen korvauksen on oltava edellä mainittua suurempi.

Aikaisemmin tässä työssä käsiteltiin KRP:n tutkimusta siitä, olivatko pikaluotot silloisen lainsäädännön mukaan kiskontaa vai eivät. Keskusrikospoliisin mukaan silloinen RL 36:6.1 ei käynyt pikaluottoihin, sillä luotonantaja ei pyrkinyt hyötymään velallisen taloudellisesta ahdingosta. Pikaluottoyrityksen tavoitehan on saada myönnetty luotto takaisinmaksetuksi, joten luottoja ei myönnetä luottotietonsa menettäneille. Tuolloin hyväksyttiin vielä sellainen näkökulma, että luoton hintaan voidaan lisätä esimerkiksi luottotietojen tarkistuksesta aiheutuneet kulut. Lisäksi Keskusrikospoliisin mukaan on hyväksyttävää, että luoton saamisen helpous voi nostaa luoton hintaa.^{257 258}

²⁵⁵ KRP 2008 s. 12

²⁵⁶ KRP 2008 s. 12

²⁵⁷ KRP 2008 s. 6

²⁵⁸ Tapani J. 2010 s.523

KRP:n tutkimus myyntikateprosentin todenmukaisuudesta on helppo todistaa seuraavalla esimerkillä. Näissä laskuissa täytyy kuitenkin tehdä sama oletus kuin aiemmassakin esimerkissä tämän työn kohdassa 4.1.4. Luottotappion todennäköisyys 90 vuorokaudelle on sama 10,96 %. Otetaan esimerkiksi Pikavippi.fi:n lainat 500 € ja 30 vrk:n maksuajalla, sekä 200 € luotto 14 vrk:n maksuajalla.

- myönnetty laina 500 €, palkkio 90 €	- myönnetty laina 200 €, palkkio 40 €
- tod. vuosikorko 649,14 %	- tod. vuosikorko 11497,60 %
- myöntökulut 6,40 €	- myöntökulut 6,40 €
- luottotappio 90 vrk: $(10,96/100) \times (500+90) = 64,67$ €	- luottotappio 90 vrk: $(10,96/100) \times (200+40) = 26,30$ €
- myyntikate: $90 \text{ €} - (6,40 \text{ €} + 64,67 \text{ €}) = 18,93 \text{ €}$ (21,03 %)	- myyntikate: $40 \text{ €} - (6,40 \text{ €} + 26,30 \text{ €}) = 7,30 \text{ €}$ (18,25 %)

Lähde Pikavippi.fi 2012 Hinnasto

Mikäli keskimääräinen maksuaika ja lainan myöntökulut ovat samat kuin Suomen Pienlainayhdistyksen tilastoissa, niin kyseisen yrityksen myyntikatteeksi tulisi 500 euron luoton kohdalla 18,93 € (21,03 %) ja 200 euron luoton kohdalla 7,30 € (18,25 %), joten KRP:n laskelmaa ei voida kyseenalaistaa myyntikateprosentin osalta. Keskusrikospoliisille Suomen Pienlainayhdistyksen esittämien faktojen pohjalta voidaan todeta, että myyntikateprosentti on sekä tässä esimerkissä näiden luottojen osalta että KPR:n tutkimuksessa noin 20 prosentin suuruinen. Kun kuitenkin huomioidaan se, että myyntikatteesta (tässä tapauksessa 18,93 € tai 7,30 €) joudutaan vähentämään muun muassa hylättyjen lainapäätösten tiedontarkistuskulut, sekä kaikki muut liiketoiminnan kiinteät kustannukset, niin yrityksen saama voitto-osuus on marginaalinen. Esimerkissä ei siis ole kyse kiskonnasta.

Kuluttajansuojalain uudistuksen yhteydessä uudistettiin todellisen vuosikoron laskentatapaa ja uuden tavan myötä kyseisten luottojen todellinen vuosikorko on nyt 649,14 % tai 11 497,60 % ²⁵⁹. Kun verrataan myyntikatetta ja erittäin korkeaa todellista vuosikorkoa, on tehtävä sellainen johtopäätös, että pikaluottoyritys ei kohtaa missään vaiheessa luoton todellisen vuosikoron suuruisia voittoja. Todellista vuosikorkoa ei siis voi pitää arviointikeinona lyhyenaikavälin luoton kohtuuttomuuden arvioinnissa. Näin ollen korkeasta todellisesta vuosikorosta huolimatta eivät pikaluottoyritykset näyttäisi syyllistyvän koronkiskontaan. Luottoja ei myönnetä luottotietonsa menettäneille tai ihmisille, joilla on ennestään maksamattomia velkoja. Toisin sanoen luottoyritykset haluavat saada luottonsa ajallaan takaisinmaksetuksi. Nykykaltaisen kiskonnan ydin on riskilisiä tai marginaali. Pankkilainassa pankki asettaa aina luotonhakijakohtaisen marginaalin. Toisin kuin pikaluottoyritykset, joiden kaikki asiakkaat maksavat luotoistaan listahintaa. Tämän huomioiminen koronkiskonnasta ja pikaluottotoiminnassa puhuttaessa tarkoittaa sitä, että hinnoittelu on

- kaikille asiakkaille sama
- luoton todellinen hinta tiedetään vippiä tilatessa.

Tämä hinnoittelumalli johtaa kuitenkin siihen, että mikäli joku pikaluottoyritys joutuu koronkiskonnasta epäilyksi, niin uhreina ovat kaikki samansuuruista luottoa tilanneet (esimerkiksi 200 €:n luotto, josta 14 vrk:n kuluttua maksetaan takaisin 300 €). Se, paljonko tuo kaikille asiakkaille oleva riskilisiä saisi enintään olla, on hankala määrittää. Lähtökohtaisesti yritystoiminnassa pyritään tuottamaan voittoa. Mikäli pikaluottoyritys kohtaa enemmän luottotappioita kuin kilpailijansa kustannustasojen ollessa samansuuruiset, niin ainoaksi keinoksi saada yritystoiminta kannattavaksi jäävät

- tarjota luottoja entistä halvemmalla ja panostaa markkinointiin toivoen volyymien kasvavan, ja sitä kautta kasvattaa voittoa
- nostaa luottojen hintoja realisoituneista luottotappioista johtuen

²⁵⁹ Pikavippi.fi 2012 Etusivu; valitse lainasummaksi 500 € ja maksuajaksi 1 kk. tai 200 € ja maksuajaksi 14 pv.

Näistä keinoista ensimmäinen vaatii reilusti pääomaa, sillä yrityksen tuotteiden mainostaminen maksaa. Mikäli yritys päättää nostaa luottojen hintaa, niin tässäkin tapauksessa mielestäni kuluttajilla on vaihtoehtoja. Jokaisen luoton hinta on kerrottu etukäteen. Kilpailuttamalla vippiyhtiöitä vaikkapa erilaisten Internetistä löytyvien vippilaskurien avulla, pystyy kuluttaja valitsemaan itselleen sopivimman luoton niin kestoaltaan kuin hinnaltaankin. Täten puhdas markkinatalous ajaisi sellaiset yritykset pois markkinoilta, joiden hintataso on muita selvästi kalliimpi. Tämä tosin sillä oletuksella, että kuluttajat toimisivat rationaalisesti preferoiden halvimpia luottotarjoajia. Tämä tarkoittaisi sitä, että kuluttaja-asiakkaat valitsisivat vain ja ainoastaan halvimpia luottoja tarjoavia yrityksiä, ja täten nämä kallista luottoa tarjoavat yhtiöt joko joutuvat muuttamaan hinnoittelua tai katoavat markkinoilta. Tästä johtuen viranomaisten resurssien siirtäminen pelkästään tutkimaan alan korkeimpien hinnoittelijoiden korkotasoa olisi huono valinta, sillä kyseinen taso tulee joko laskemaan tai yhtiöt katoavat markkinoilta, sillä vapaa markkinatalous hoitaa tehtävänsä kysynnän ja tarjonnan mukaan. Hyväksyn kuitenkin viranomaisseurannan vippimarkkinoita kohtaan, jos aiotaan toimia kuluttajan edun mukaisesti. Tämä tarkoittaa puuttumista hinnoitteluun, mikäli kyseessä on kartelliepäilyt. Kuluttajan edulla voidaan perustella myös tietosuojavaltuutetun seurantaan pikaluottoyrityksissä käsiteltävien henkilötietojen osalta.

6.4. Allekirjoittaneen de lege ferenda -näkökulma

Katson lainsäätäjän toimet osittain riittäviksi pikavippien suhteen. Lainsäätäjä on ottanut kantaa siihen mitä saatetaan pitää koronkiskontana. Lisäksi pikaluottoyrityksille on asetettu velvollisuus tunnistaa lainanhakija luotettavasti, sekä vielä pakotettu luotonantajat rekisteröitymään. Osittain luulen myös Määtän, sekä Pöngän ja Parkkalin olevan kuitenkin samaa mieltä kanssani valituista sääntelyn keinoista. Lähtökohta on kuitenkin se, että pikaluotot ovat poikkeuksellinen tuote, eikä niitä voi verrata mihinkään markkinoilla olevaan tuotteeseen. Tästä syystä lainsäätäjä on päätenyt osittain jopa tiukkaankin sääntelyyn ja uusien rajoitteiden luomiseen, sekä ennakkovalvontaan. Ja

mielestäni aivan syystä. Kannatan yritysten rekisteröimispakkoa. Muutoin rahan lainaaminen vippiyhtiöltä tuntuisi oudolta liiketoiminnalta. Sillä muut tahot, jotka myöntävät luottoja tai harjoittavat laillista perintää, ovat jo viranomaisten tiedossa²⁶⁰.

Kerron nyt oman ehdotuksen sääntelyn tasosta, jonka kautta voidaan vielä vaikuttaa myös osittain ylivelkaantumiseen. Ratkaisun nimet ovat positiivinen luottorekisteri ja Finanssivalvonta. Uskon, että direktiivin perusteella olisi voitu perustaa positiivinen luottorekisteri, jolla pystyttäisiin ainakin osittain estämään yksilön ylivelkaantumista. En ole kaikista lainsäätäjän toimista tyytyväinen. Aiemmin käsitellyn kulutusluottodirektiivin kahdeksas artikla nimittäin asettaa jäsenvaltiolle velvollisuuden varmistaa, että ennen luottosopimuksen tekemistä luotonantaja arvioi kuluttajan luottokelpoisuuden riittävien tietojen perusteella.²⁶¹ Tämä artikla olisi mielestäni mahdollistanut sen, että olisi perustettu erillinen luottorekisteri, josta kuluttajan kaikki luotot olisivat näkyneet. Tämän jälkeen luotonantajan olisi mielestäni ollut helpompi arvioida aikooko kuluttaja-asiakas maksaa vanhat velkansa uusilla luotoilla ja ajautua pahaan velkakierteeseen. Nykyisessä tilanteessa luotonantajat näkevät vain maksuhäiriömerkinnät, eivät kokonaiskuvaa. Ehdotankin, että velallisen kaikki lainat kirjattaisiin rekisteriin, josta luotonantajat näkisivät myös tällä hetkellä olevat luotot ja näin luotonantajat voisivat paremmin arvioida velallisen mahdollisuuksia suoriutua velvoitteistaan. Tässä kohdin olisi hyvä muistaa, että positiivisesta luottorekisteristä hyötyisivät kumpikin osapuoli: velallinen ja velantaja. Positiiviseen luottorekisteriin merkittäisiin kaikki mahdolliset luotot koskien myös kuluttajaluottoja myöntäviä kodinkonekauppoja, autorahoitusta myöntäviä liikkeitä, kuin asuntoluottoja myöntäviä pankkejakin. Mielestäni tämän asiakasseurannan perusteella voidaan estää ylivelkaantumista ainakin osittain. Mikäli luottoja alkaa jollain henkilöllä olla liikaa, ei hänelle enää välttämättä myönnettäisi uusia luottoja, vaikka entiset eivät olisi aiheuttaneet suuria ongelmia. Positiiviseen luottorekisteriin voitaisiin määrätä myös velkaantuneisuustaso (esimerkiksi velkojen suhde velallisen varallisuuteen ja tuloihin). Kannustimena luottoyhtiöitä kohtaan voisi olla sellainen sanktio, että mahdollisessa perintätilanteessa tämän luottorajan yli

²⁶⁰ Lääninhallitus 2012

²⁶¹ Direktiivi 2008/48/EY s.76

luottoa myöntänyt yritys saisi periä vain osan luoton pääomasta ilman käsittely- ja perintäkuluja. Mikäli luottoyhtiö myöntäisi luottoa tuon tason yli, niin kyseinen yritys ei olisi oikeutettu perimään velalliselta kuin vaikkapa vain 50 % lainatusta pääomasta rajan yli menevältä osalta. Myös muut, maksunsa ajallaan hoitaneet kuluttajat hyötyisivät positiivisesta luottorekisteristä. Laiminlyödyistä maksuista johtuneet kustannukset lähtisivät laskemaan. Perintää ei tarvitsisi enää harjoittaa niin paljoa kuin nykyään. Tämän kaiken pitäisi mennä täydellisillä markkinoilla kuluttajan hyväksi alentaen luottojen hintoja, koska luottotappioita ei tulisi enää niin paljon.

Toivon edelleen että myös pikaluottoja myöntävät yritykset pääsevän Fivan alaisuuteen. Täten koko luottoalaa valvoisi sama toimija ja säännöt olisivat kaikille luotonantajille samat. Pikavippiyritysten täytyisi toimittaa luotonehtonsa ja esitteensä tarkastettavaksi samalla toimijalle kuten pankkisektorin ja näin luottomarkkinakenttä olisi tasavertainen. En ole ajatukseni kanssa yksin, sillä kuten todettu, niin ennen hallituksen esityksiä eduskunnassa eri kansaedustajat halusivat alan rahoitustarkastuksen alaisuuteen. Edelleen Suomen Pienlainayhdistys halusi oikeusministeriön pikaluottoja koskevassa työryhmässä luotonantajien rekisteröintipakon Rahoitustarkastukseen. Heidän mukaan se vähentäisi alan yllä leijuvaa epäilyksen varjoa.²⁶²Tämä on erittäin tärkeä huomio, että alan suurimmista toimijoista koostuva etujärjestö halusi alalle enemmän valvontaa, joten tuota yritysten rekisteröimispakkoa ei saisi nähdä yhteiskunnan voimakkaana haluna puuttua tiettyyn elinkeinoon.

²⁶² TRM 2008:7 s.56

7. VIRANOMAISTEN TOIMET 1.2.2010 JÄLKEEN JA KANNANOTTOJA EDUSKUNNASTA

7.1. Kuluttajaviraston ja tietosuojavaltuutetun toimet alaa kohtaan

HE 64/2009 esitettyjen lainmuutosten astuttua voimaan 1.2.2010, Kuluttajavirasto ja tietosuojavaltuutettu aloittivat yhdessä seuraavana päivänä valvontakampanjan, jonka tarkoituksena oli seurata lainmuutosten edellyttämiä muutoksia. Jo valvonnan alussa Kuluttajavirasto muistutti näistä lakimuutoksista korostaen luotonantajan tiedonantovelvollisuutta, sekä pyysi luottoyrityksiä toimimaan hyvän luotonantotavan mukaisesti.²⁶³ Pikaluottoyhtiöt eivät saaneet myöntää luottoja ennen kuin heillä oli lain vaatima tunnistusmenetelmä²⁶⁴. Väliaikatietao seurannasta saatiin jo seuraavana kuukautena, kun Atlas Invest Oy:n Hetiluotto.fi -mainokset eivät täyttäneet Kuluttajaviraston mielestä lain asettamia velvoitteita. Kuluttajaviraston mielestä luottoehdoissa on myös kerrottava luoton todellisesta vuosikorosta. Virasto neuvotteli yrityksen kanssa ja lainvastaisia mainoksia ei enää pystytetty näkyviin, sekä virheelliset mainokset korjattiin uusilla lainmukaisilla mainoksilla²⁶⁵. Huomioitavaa on se, että viranomaiset ensin neuvottelivat yrityksen kanssa ja antoivat mahdollisuuden korjata virheet ilman sanktioita.

Kuluttajaviraston ja tietosuojavaltuutetun loppuraportti tehovalvonnasta oli valitettavasti alan julkisuuskuvan kannalta murheellista luettavaa. Tutkinnan kohteeksi joutui noin 80 pikaluottoa tarjoavaa yritystä. Näistä vain 30 tunnisti lainanhakijan lain edellyttämällä tavalla eli vahvalla tunnistamismenetelmällä. Lisäksi 13 yritystä jäi kiinni puutteellisesta vuosikoron ilmoittamisesta. Monilla tunnistamisvelvollisuutta rikkoneilla yrityksillä oli kuitenkin tämä tunnistamismahdollisuus, mutta sen käyttäminen jätettiin asiakkaan vastuulle, mikä oli vastoin lakia.²⁶⁶ Vahvan tunnistamismenetelmän määritteet löytyvät lakikirjasta. Lakiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisestä

²⁶³ Kuluttajavirasto 2010 Tiedote 2.2.2010

²⁶⁴ Tietosuoja.fi 2010 Tiedote 2.2.2010

²⁶⁵ Kuluttajavirasto 2010 Tiedote 10.3.2010

²⁶⁶ Tietosuoja.fi 2010 Tiedote 7.6.2010

allekirjoituksesta ei suoranaisesti ole kirjattu tekniikan kehittymisen johdosta näitä vahvoja menetelmiä, mutta pääsääntö on se, että kaksi seuraavasta kolmesta vaihtoehdosta on toteuduttava (2 §): käyttäjä tietää (esimerkiksi PIN -koodinsa), käyttäjä omistaa (esimerkiksi käyttäjätunnuksensa) tai käyttäjällä on (esimerkiksi oma sormenjälki). Pikavippisivustoja tutkiessani, näyttävät yritykset siirtyneen käyttämään Tupas -tunnistusta. Useasti asiakkaat tunnistautevat palveluntarjoajille verkkopankkitunnuksilla. Kyseinen tapa täyttää vahvan tunnistamismenetelmän kriteerit. Käyttäjällä on oma henkilökohtainen käyttäjätunnuksensa, sekä turvallisuussyistä PIN -koodi tai salasana.

Tietosuojavalvutettua tehovalvonnassa kiinnosti erityisesti henkilötietorekisterit. Kävi ilmi, että rekistereissä pidetään asiakastietoja keskimäärin 5-10 vuoden ajan. Tästä pitkästä aikajaksosta oli kuitenkin tullut joillekin kansalaisille ongelmia, sillä he saivat liittymänumeron aikaisemman omistajan perusteella pikavippimainoksia puhelimeen, sekä laskutukseen ja perintään liittyviä viestejä. Lisäksi osa yrityksistä jäi kiinni siitä, että ne eivät olleet ilmoittaneet tietosuojavalvutetulle lain vaatimaa ennakoilmoitusta siitä, että ne käyttävät automatisoituja päätöksentekojärjestelmiä tai että asiakasrekisterin ylläpito on ulkoistettu.²⁶⁷

Valvonnan yhteydessä Kuluttajavirastosta tehtiin uusi tutkintapyyntö poliisille mahdollisesta koronkiskonnasta²⁶⁸. Ilmeisesti perusteena tutkintapyyntöön oli se, että näiden pikaluottoyritysten kulut olivat kaikista pikavippiyrityksistä kalleimmat. Esimerkiksi vippiasiakkaiden luottotiedot tarkastetaan samasta lähteestä, joten näin ollen yritysten kulurakenteessa ei voi olla isoja eroja. Ainoa syy miksi kustannustaso voisi olla korkeampi kuin alalla keskimäärin, johtuu omasta mielestäni siitä, että asiakkaiksi on valikoitunut enemmän sellaisia henkilöitä, jotka eivät maksa luottoa ajallaan. On mahdollista myös että yritys yrittää kattaa liiketoiminnasta esimerkiksi aktiivisesta markkinoinnista aiheutuvia korkeita kuluja asiakkailleen. Ilmeisesti kuluttajaviranomaiset eivät usko, että näiden korkeaa korkoa perivien yritysten luottoriski tai muut kustannukset olisivat suurempia kuin muilla alan yhtiöillä.

²⁶⁷ Tietosuoja 2010 Tiedote 7.6.2010

²⁶⁸ Kuluttajavirasto 2010 Tiedote 7.6.2010

Vuoden 2010 syksyllä valvonta jatkui. Kuluttajavirasto lähetti kirjelmän 43:lle eri yritykselle lainrikkomisesta. Ongelmia oli muun muassa asiakkaan tunnistamisessa, luottojen maksamisessa öisin, sekä puutteellisessa vuosikoron ilmoittamisessa. Jälleen kerran yrityksille annettiin mahdollisuus korjata puutteet ilman sanktioita, ennen kuin heille määrättäisiin markkinointikielto. Lainmuutosten asettamien velvollisuuksien lisäksi ongelmaksi muodostui perintä. Laki saatavien perinnästä ja kuluttajansuojalaki määrittelevät perinnän toimintatavat, mutta nyt paljastui tapahtumia, jossa oli toimittu omavaltaisesti. Perintälain mukaan perintä on suoritettava asiallisen tahdikkaasti asiakkaan yksityisyyttä kunnioittaen. Nyt kävi ilmi, että perintäkirjeissä oli uhkailtu maksuhäiriömerkinnällä heti eräpäivän jälkeen. Lisäksi paljastui omituisuus liittyen eräpäivän siirtoon. Mikäli pikaluoton ottanut henkilö siirtää eräpäivää, niin tästä aiheutuu enemmän kuluja kuin mikäli hän laiminlöisi velan maksun määrättyä eräpäivänä, jolloin maksettavaksi tulevat vain viivästyskorot ja lain mukaiset kulut. Myös osa yrityksistä kieltäytyi neuvottelemasta velallisen kanssa uudesta maksusuunnitelmasta. Kuluttajaviranomaiset epäilivätkin, että tehtyään sopimuksen perintätoimiston kanssa, saa yritys enemmän tuloja kuin eräpäivän siirto toisi. Alan toimintavoista tehtiin yhteenveto viranomaisten toimesta ja se lähetettiin noin sadalle alan toimijalle. Siinä toivottiin yritysten laittavan asiakaspalvelunsa kuntoon, sekä toimivan perintälain mukaisesti. Pyyntöä vahvistettiin muistuttamalla oikeudesta antaa uhkasakko ja asian viennillä markkinaoikeuteen.²⁶⁹

Keväällä 2011 Kuluttajavirasto haki markkinaoikeudelta väliaikaista markkinointikieltoa yritykselle, joka tarjosi Reissuluotto-nimistä pikavippiä. Yrityksen mainoskampanjan mainoksissa oli mainittu luoton ehdot. Ehdot olivat esillä mainoksen alareunassa, mutta ne olivat niin pienellä fonttikoolla painettu ettei niitä pystynyt lukemaan. Tästä johtuen markkinaoikeus asettui Kuluttajaviraston kannalle, että mainokset olivat lainvastaisia ja tehosti mainoskampanjan välitöntä keskeyttämistä 50 000 euron uhkasakolla²⁷⁰. Samanaikaisesti mainostettiin Pikavippi.fi -nimellä olevia luottoja. Yrityksen mainoksissa oli samanlainen ongelma, mutta kyseinen luottoa tarjoava yritys

²⁶⁹ Kuluttajavirasto 2010 Tiedote 13.10.2010

²⁷⁰ MAO Dnro 87/11/M2

keskeytti mainoskampanjansa viranomaisten kehotuksesta ja lupasi vastedes olla toteuttamatta samanlaista kampanjaa.²⁷¹ Kuluttajaviranomaisten ilo oli kuitenkin ennenaikainen. Marraskuussa 2011 kuluttajaviranomainen totesi, että kyseinen pikaluottoyritys jatkaa samanlaista toimintaa mainoksien suhteen kuin aikaisemminkin. Yritykselle vaadittiin mainostoiminnan kieltoa 100 000 euron uhkasakolla. Toisena vaihtoehtona kuluttaja-asiamies esitti, että yritys tuomittaisiin 50 000 euron uhkasakkoon ja markkinointikielto pidettäisiin voimassa.²⁷² Vuoden 2011 lopussa julkaistiin Kuluttajaviraston tutkimus, jossa oli tutkittu eri pikaluottoyritysten Internet-kotisivuja. Noin sadan luotontarjoajan sivustot tarkastettiin. Yhteensä tarkastuksen kohteeksi joutui noin 200 sivua. Yli 70:llä eri sivustolla oli erinäisiä ongelmia, joista 12 tapausta koski mainontaa. Kuluttajavirasto vaati yrityksiä korjaamaan puutteet muistuttaen aikaisemmista toimista markkinaoikeuden suhteen. Näissä kritisoiduissa mainostapauksissa luvattiin edelleen muun muassa luottoa kellon ympäri, ilmaista lainaa tai luottopäätös minuuteissa.²⁷³

Ihmettelenkin sitä, että ainakin osa pikaluottoyrityksistä ei välittänyt viranomaisten ohjeistuksista ja vaatimuksista, vaikka viranomaisen oli aikaisemmin esittänyt mainosohjeistuksen²⁷⁴. Tämän kaltainen piittaamaton toiminta laskee alan julkisuuskuvaa, sillä välinpitämätön käytös viranomaisten toimintaa kohtaan aiheuttaa sen, että ala saa negatiivista julkisuutta, lisäten entisestään vaatimuksia rajoittaa alan toimintaa. Ymmärrän mainonnan tarpeen kuluttaja-asiakkaiden saamiseksi. Mielestäni paras ratkaisu olisi, jos alan etujärjestö ja kuluttaja-asiamies voisivat yhdessä keskustella siitä millaiset mainokset olisivat hyväksyttäviä. Suomen Pienlainayhdistyksen jäsenet voisivat kannella suoraan viranomaisille ja toimia alalla vartijoina, mikäli joku etujärjestöön kuulumaton yritys tai oma jäsenyritys markkinoisi luottoja sopimattomasti. Näin ollen välttyttäisiin työllistämästä markkinaoikeutta ja samalla säästyttäisiin lisäämästä alan negatiivista julkisuutta. Tosin kotimaisten pikavippaajien puolustukseksi on todettava, että eurooppalainen luottomainonta

²⁷¹ Kuluttajavirasto 2011 Tiedote 7.4.2011

²⁷² Kuluttajavirasto 2011 Tiedote 2.11.2011

²⁷³ Kuluttajavirasto 2011 Tiedote 12.12.2011

²⁷⁴ Kuluttajavirasto 2011 Luotto ei saa hallita tuotteen tai palvelun mainontaa

kärsii myös ongelmista. Yhteensä 29:n eri maan viranomaiset kävivät lävitse yli 500 luottosivua, joista yli 70 %:ssa oli puutteita, keskeisimpien ongelmien koskiessa todellista vuosikoron ilmoittamista ja sopimusten kestoja.²⁷⁵

Erityistä huolta kuluttajaviranomainen on kantanut kuluttajien velkaantumisesta. Luottomainonnasta on tullut varsin yleistä, mikä puolestaan on ainakin ylivelkaantuneiden ihmisten mielestä osasy siihen, että he ovat eläneet yli varojensa. Velkaneuvonnassa työskentelevät henkilöt eivät pystyneet sanomaan, että ylivelkaantuminen olisi johtunut suoraan pikavipeistä, vaan he kokivat että näin saattoi olla. Kuluttajaviranomainen huomautti, että luotonantajan hyvään luotonantotapaan kuuluu se, että asiakkaan maksukykyä arvioidaan, mutta tarkkaa rajaa luotonannon perusteelle viranomainen ei kuitenkaan osaa sanoa. Kuluttajaviraston tiedotteessa todetaan, että 20 euron arvoiseen pikavippiin riittää luotonantajalta se, että luottotiedot tarkistetaan. Satojen eurojen luotoissa vaaditaan luottoyhtiöltä muitakin toimia kuin hakijan tulojen ja työtilanteen selvittämistä.²⁷⁶ Missä menee sitten raja, jossa ei enää riitä luottotietojen tarkistus? Tähän kuluttajaviranomainen ei ole ottanut kantaa.

7.2. Eduskunnassa 1.12.2010 jälkeen tapahtunutta

Keväällä 2011 Suomessa järjestettiin eduskuntavaalit. Pitkien hallitusneuvottelujen jälkeen maahan saatiin Jyrki Kataisen johtama hallitus. Hallitusohjelma syntyi neuvottelujen päätteeksi kesäkuun 2011 lopulla. Pikavippien ja muiden luottomuotojen yhdenmukaisen kohtelun tulevaisuus on avoin, sillä Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmassa luvataan puututtavan pikavippialan toimintaan. Syyksi nähtiin se, että ihmiset ovat velkaantuneet pahasti, sillä käräjäoikeudessa joka toinen velkomiskanne on seurausta siitä, että on otettu pikaluotto jota ei ole maksettu. Ratkaisuksi hallitusohjelmassa kerrotaan, että alan toimintaedellytyksiä pitää kiristää.²⁷⁷ Mikäli ongelmana ovat juuri käräjäoikeuksissa käsiteltävinä olevat velkomiskanteet, niin eikö tällöin ongelma

²⁷⁵ Kuluttajavirasto 2012 Tiedote 10.1.2012

²⁷⁶ Kuluttajavirasto 2011 Tiedote 4.7.2011

²⁷⁷ Hallitusohjelma 2011 s.25

olisi pikemminkin se, että velkoja ei makseta ajallaan. Ymmärrän lakien kiristämisen edesauttavan ihmisten velkojen ajoissa takaisinmaksamista ja velkomiskanteiden vähentämistä, kun luotonantomahdollisuuksia rajoitetaan. Jos luottoa ei kuluttajille enää myönnetä vaikkapa etäviestivälinein, niin täten myös velkomiskanteet lähtenevät laskemaan. Onko sitten lakien kiristäminen ja kuluttajien valintamahdollisuuksien lakkauttaminen pelkästään hyvä asia? Mielestäni tällä palattaisiin pari askelta taaksepäin, sillä luotonantomahdollisuuksien väheneminen vähentäisi luotontarjoajien kilpailua ja lainan hakeminen vaikeutuisi vaihtoehtojen vähentyessä.

Kansanedustaja Sampsa Kataja oli syksyllä 2011 sitä mieltä, että pikaluotot pitäisi kokonaan kieltää. Tämä mielipide johti lakialoitteeseen, jonka allekirjoitti 126 kansanedustajaa. Katajan aloitteessa vaaditaan, että pikaluottoja ei saisi myöntää kuluttajille ollenkaan. Lakialoitteessa määritellään, että pikaluotto olisi alle 1 000 euron luotto, jonka maksuaika olisi alle kuusi kuukautta. Kuitenkaan lakialoite ei puuttuisi siihen, että osamaksukaupalla kuluttaja pystyisi hankkimaan tavaroita tai palveluita, joiden arvo on alle 1 000 euroa ja maksuaika alle kuusi kuukautta.²⁷⁸ Mielestäni Katajan lakialoite johtaisi siihen, että kuluttajalta vietäisiin yksi lyhytaikaisen rahoituksen keino pois. En näe tämän ehdotuksen palvelevan kuluttajaa, sillä useampi luottokeino mahdollistaisi luottokilpailun ja luottotuotteiden vertailun kuluttajan hyödyksi. Mikäli ehdotus toteutuisi ja kuluttaja-asiakas haluaisi ostaa tuotteen luotolla, jäisi hänelle mahdollisesti ainoastaan hyödykkeen myyjän tarjoama luottovaihtoehto eli kulutusluotto.

Nykyisessä tilanteessa asiakas saa itse valita keneltä hän luoton ottaa, minkä suuruisen luoton hän tilaa ja kuinka pitkä on takaisinmaksukausi. Mielestäni pikaluottojen puolesta puhuu se, että asiakas tietää luottoa tilatessaan mitä luotto hänelle maksaa, sillä vipeissä ei korkotaso muutu. Hyödykkeen mukana kaupattavassa pitkäaikaisissa osamaksusopimuksissa ja pankkivelassa luoton hinta saattaa kallistua korkomuutoksista johtuen. Toisena ongelmana näen sen, että lakiehdotuksessa ehdotettua kuluttajansuojalain uudistusta voidaan kiertää. Ehdotus kieltää vain alle tuhannen euron luotot, jotka ovat maksuajaltaan alle 6 kk:n mittaisia. Ehdotuksen mukaan on kuitenkin täysin mahdollista myöntää yli

²⁷⁸ LA 58/2011 vp

1 000 euron luottoja alle 6 kuukauden maksuajalla ja alle 1000 euron lainoja yli 6 kk:n laina-ajalla etäviestintävälineitä käyttäen. Tässä uudessa mallissa pikavippiyhtiö alkaa esimerkiksi vain myöntää isompia vakuudettomia luottoja. Ovatko tällaiset isommat luotot sitten hyväksi kuluttajalle? Luulen kuitenkin, ongelman ydin on velkaantumisen kasvu ja isommat luotot vain pahentaisivat tilannetta. Kieltämällä nykyiset pienluotot, muodostuvat luottomarkkinat todennäköisesti isompien luottosummien suuntaan. Yli 1 000 euron vakuudettomien ja lyhytaikaisten luottojen tulo markkinoille kuitenkin aiheuttaa sen, että ihmiset joutuisivat tulevaisuudessa ottamaan enemmän velkaa kuin tarvitsisivat. Myös laiminlyöntien seuraukset kasvaisivat suurempien luottojen myötä. Vaikka viivästyskorko on sama niin isolle kuin pienellekin luotolle, kasvaa suuremman laiminlyödyn luoton euromääräinen viivästyskorko kuitenkin aina isommaksi kuin pienemmän luoton. Lisäksi on olemassa mahdollisuus niin sanottuun hyödykevippiin. Lakiehdotus ei mielestäni estä sellaista tapausta, että kuluttaja tilaisi vipin ja jonkin hyödykkeen yhdistelmän itselleen etäviestintävälineellä. Tässä toimintamallissa kuluttaja saisi tilaamansa tuotteen itselleen ja lisäksi hänen tililleen tulisi vielä tilatun vipin ja tuotteen hinnanerotus²⁷⁹. Tästä kerron enemmän luvussa kahdeksan.

Kansanedustaja Lenita Toivakka teki myös pikaluottoja koskevan lakialoitteen, jonka allekirjoitti 135 edustajaa. Toisin kuin Katajan lakialoitteessa, tässä ei kielletä pikaluottoja vaan alalle asetetaan uusia ehtoja tavoitteena kuluttajan oikeusturvan parantaminen. Lakialoitteessa puututtaisiin kolmeen lakiin; kuluttajansuojalakiin, saatavien perinnästä annettuun lakiin ja eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annettuun lakiin. Lisäksi tässäkin lakiehdotuksessa määritellään pikaluotoksi luotot, joiden lainattu pääoma olisi 1 000 euroa tai pienempi, sekä laina-aika enintään kuusi kuukautta.²⁸⁰

Ensimmäiseksi ehdotettaisiin kuluttajansuojalakia muutettavan niin, että enää ei saisi olla sama omistaja sekä pikaluottoja myöntävässä yrityksessä että perintää

²⁷⁹ Näin toimii ainakin Pizzaraha.fi -niminen palvelu. Katso lisää luku 8. Kuluttaja tilaa pizzeria jollain summalla luotoksi. Pizzan hinta vähennetään tuosta tilauksesta, joka sitten maksetaan asiakkaan tilille. Yhtiön kotisivun mukaan asiakas voi tilata pizzarahaa esimerkiksi 50 euron edestä. Tuosta summasta pizzan osuudeksi tulee 20 euroa ja 30 euroa maksetaan kuluttajan tilille. Asiakas maksaa sitten eräpäivänä palveluntarjoajalle 50 euroa + 12 euron laskutuslisän.

²⁸⁰ LA 59/2011 vp

harjoittavassa yhtiössä. Toisin sanoen, ei haluta että pikaluottojen ja perinnän taustalla olisivat samat henkilöt. Kuitenkaan lakiehdotuksessa ei nähdä mitään ristiriitaa siinä, että mikäli myöntää luottoja kiinteästä toimipaikasta josta luotonsaanti on mahdollista vain henkilökohtaisella asioimisella, voisi samainen yhtiö tai henkilö omistaa samanaikaisesti perintäyhtiön.²⁸¹

Nyt maksamaton luotto tarkoittaa sitä, että perintä hoidetaan lain (laki saatavien perinnästä) mukaisesti. Luotonantaja ei missään nimessä rikastu siinä, että velallinen laiminlyö maksunsa. Vain perintätoimisto hankkii toimeentulonsa toisten henkilöiden suoritusten laiminlyönnistä. Heidän perimänsä maksujen suuruus taas perustuu edellä mainittuun lakiin. Lisäksi minusta tuntuu kummalliselta, että pikavippiyhtiön ja perintäyhtiön omistussiteet pitäisi katkaista. Jos taas luottoa myönnetään kiinteästä toimipaikasta, niin tällöin luotonantajayhtiön ja perintäyhtiön omistussuhteilla ei ole mitään väliä. Mielestäni jos mennään erottamaan luotonannon ja perinnän omistus, niin se pitäisi tehdä sitten samanaikaisesti kaikkien luotonantajien ja laillista perintää harjoittavien perintätoimistojen välille. Lain pitäisi oman näkemykseni mukaan olla tasa-arvoinen, sillä muutoin mielestäni syyllistytään syrjintään.

Kuluttajansuojalain 7:6a § olisi myös Toivakan lakiehdotuksessa uusi. Uudistuksen seurauksena pikaluotoista saisi periä vain seitsemää prosenttiyksikköä suurempaa korkoa, kuin mitä Euroopan keskuspankin perusoperaatioihin soveltama korko on. Korkoa tarkasteltaisiin puolivuositain. Näin ollen suurimmaksi sallituksi koroksi tulisi aina sama kuin viivästyskorko²⁸². Lisäksi velalliselta ei saisi periä missään nimessä enempää kuluja kuin 20 euroa per asiakassuhde. Tämä kuluraja koskee kaikkia luotosta luotonantajalle aiheutuvia kuluta, joita ovat muun muassa luoton perustamisesta, luottotietojen tarkistuksesta, luoton toimituksesta, sekä henkilöstöstä ja toimitiloista aiheutuvat kulut. Lisäksi asiakassuhde määritellään niin, että se olisi voimassa 10 vuotta ensimmäisestä luotosta. Toivakka siis ehdottaa, että asiakkaalta saa periä kustannuksia luotoista vain 20 euroa kymmenen vuoden ajanjaksolta. Lakiehdotuksen mukaan kuluttajansuojalakiin kirjattaisiin uudet säädökset luottokelpoisten asiakkaiden arvioimiseksi. Lakia

²⁸¹ LA 59/2011 vp

²⁸² Katso Korkolaki

saatavien perinnästä muutettaisiin niin, että siihen tulisi perintäkatto, joka olisi 40 euroa. Lakia eräiden luotonantajien rekisteröinnistä muutettaisiin niin, että pikaluottoyrittäjiä vaadittaisiin kasvattamaan myös omaa pääomaansa vähintään 500 000 euroon, jotta yritykset selviäisivät luottotappioista paremmin.²⁸³

Tähän saakka asiakas on itse voinut valita itselleen sopivimman luottoyrittäjän. Mikäli asiakas kokee, että luotosta maksettavat kulut ovat suuria, voi kuluttaja siirtyä käyttämään toisen yrityksen palveluita. Luottotappion todennäköisyys KRP:n tutkimuksessa oli noin 10 % suuruinen. Mikäli yksi kymmenestä ei maksa 100 euron luottoa, niin muilta asiakkailta on perittävä korvausta yli 11 euroa eli noin 11 %:n korkoa. Tällöin luotonantaja olisi omillaan ($111,12 \text{ €} \times 9 = 1000,08 \text{ €}$). Toivakan mukaan korkoa saisi periä vuoden 2012 ensimmäisellä puoliskolla vain 8,0 %²⁸⁴. Mikäli hänen toiveensa toteutuisi, niin ala kuihtuisi pois, sillä sallittu 8,0 % korko on pienempi kuin luottotappion todennäköisyys, joka on noin 10 %. Kun perittävä korko on pienempi tai yhtä suuri kuin luottotappion todennäköisyys, ei toiminta ole kannattavaa.

Myös 20 euron raja enimmäiskulujen osalta 10 vuoden ajalta, ajaisi jo itsessään koko toimialan pois vaikka luottotappioita ei tulisi yhtään, sillä luottotiedot täytyy aina uuden luottohakemuksen yhteydessä tarkistaa. KSL:n kohta 7:14 vaatii luottoyhtiötä aina arvioimaan asiakkaan luottokelpoisuuden luottoa myöntäessä. Luottotietojen tarkistus maksaa luottoyhtiölle joka kerta vaikka luottoa ei myönnettäisikään, joten tämän aloitteen perusteella rajoitetaan yhtiön mahdollisuuksia myöntää luottoja asiakkaille. Mikäli kulukatto asetetaan, on mielestäni ensisijaisesti samanaikaisesti taattava kaikille luottoyhtiöille ilmainen keino tarkistaa asiakkaan ajan tasalla olevat luottotiedot. Näin voidaan puuttua luottoja myöntävien yritysten luotonmyöntämiskustannuksiin. Mikäli kulukatosta kaikesta huolimatta tulee todellisuutta, eikä ilmaista keinoa tarkistaa asiakkaiden luottotietoja ole, niin täytyisi kulukatton koskea vain yhtä luottoa kerrallaan. Kuitenkaan asetettu kuluraja ei saa olla ehdoton, sillä ainakin vuosittainen

²⁸³ LA 59/2011 vp

²⁸⁴ Suomen Pankki 2012

inflaatio olisi otettava huomioon. Huomioitavaa olisi mielestäni se, että useiden luottojen kustannukset ylittävät jo nyt tuon mainitun 20 euron rajan²⁸⁵.

Eniten kuitenkin kummeksun sitä, että pikaluottojen laiminlyönti toisi velalliselle korkeintaan vain 40 euron korvausvelvoitteen. Mikäli luoton perimisestä aiheutuvat kustannukset tuntuvat kalliilta, niin sitten on mielestäni tehokkaampaa ja ennen kaikkea oikeudenmukaisempaa tarkistaa lakia saatavien perinnästä kaikkien luottojen osalta. Nykyään laissa on määrätty perinnän enimmäishinnat luoton pääoman mukaisesti. Toivakan nykyinen lakiehdotus olisi oikeudenmukaisuuden periaatteen vastainen. Nimittäin muitten alle 1000 euron ja 6 kk:n pituisten luottojen perintäkulut kun voisivat muodostua edelleen nykyisen perintälain mukaan, mutta pikaluotoille asetettaisiin 40 euron katto. Itse katson, että syyllistyttäisiin yhdenvertaisuusperiaatteen rikkomiseen. Keinolla miten on velkaannuttu, ei pitäisi olla mitään tekemistä sen kanssa kuinka suureen korvaukseen luotonantaja on oikeutettu.

Viimeisenä puutun pääomarakenteeseen. Nostamalla oman pääoman rajan 500 000 euroon johtaisi se siihen, että markkinoilta poistuisi yrityksiä. Tästä seuraa, että kuluttajan lyhytaikaisen luoton valintamahdollisuudet supistuvat. Jäljelle jääneet veloittaisivat todennäköisesti samansuuruisia korkoa eli luultavasti sallittua enimmäiskorkoa asiakkailtaan. Näin ollen luottomarkkinoilla ei olisi minkäänlaista hintakilpailua ja tilanne ei olisi hyvä asiakkaille jotka nyt voivat valita itselleen halvimman lainan eri vaihtoehdoista.

²⁸⁵ Pikaluottoja voidaan verrata kulujen suhteen. Katso esimerkiksi vippivertailu.com -sivuston vertailu.

Lähde:[<http://www.vippivertailu.com/pikavippivertailu/?la1=0&la2=12&lp1=0&lp2=12&o=&hae=Hae&al=7&rp=0&av=0>] Viitattu 30.4.2012

8. PIKAVIPPIALAN UUDET TRENDIT SEKÄ KATSAUS SÄÄNTELYYN JA ALAN TULEVAISUUTEEN

8.1. Uudet pikavippituotteet

Pikaluotto ei enää ole vain pelkkä etäviestivälinein hankittava luotto. HE 64/2009:ssä määriteltiin pikaluotto, mutta tämän jälkeen on tullut uusia vippituotteita, jotka itse kuitenkin rinnastan pikavipeiksi²⁸⁶. Ensimmäinen uutuuus on niin sanottu osahyödykevippi. Yksi esimerkki tästä on Pizzaraha.fi -palvelu. Se toimii niin, että asiakas tilaa samanaikaisesti pizzan ja vipin. Sivuston esimerkin mukaan kuluttaja voi tilata pizzan arvoltaan 20 euroa ja 30 euroa maksetaan tilaajan tilille. Eräpäivänä asiakas maksaa 50 euroa ja tähän päälle vielä 12 euroa kuluja. Näin ollen pizzan ja luoton hinnaksi tulee 62 euroa.²⁸⁷ Tässäkin tapauksessa vastuu on mielestäni asiakkaalla. Mikäli joku taho kokee, että tämänkaltainen toiminta ei ole kuluttajalle edullista, niin muistutan, että potentiaalinen hyödykevippin tilaaja voisi pizzahimon yllättäessä ja rahanpuutteen iskiessä vertailla eri vippipalveluiden hintoja. Sen jälkeen kuluttaja voi päättää tilaako pelkän luoton ja vasta myöhemmin pizzan, vai tilaako molemmat yhdellä hakemuksella. Edellä mainittu Palvelu kattaa useita paikkakuntia²⁸⁸. Pizzan ja luoton yhdistelmiä on tarjolla kolmella eri luottovaihtoehdolla²⁸⁹.

Pikaluottoja markkinoidaan myös veronpalautuksena. Ainakin yksi pikaluottotarjoaja antaa rahapulassa olevalle kuluttajalle mahdollisuuden päästä nauttimaan veronpalautuksista ennakkoon. Suomen Ennakkopalautus Oy:n Veronpalautusnyt.fi -sivusto myöntää luottoa, mikäli veronpalautus on arvoltaan 200 ja 1 500 euron väliltä. Asiakkaan on oltava yli 24-vuotias luonnollinen henkilö ja hänen on täytynyt olla töissä viimeiset kolme kuukautta tai olla

²⁸⁶ HE 64/2009 s.4 -Pikaluotoilla tarkoitetaan tyypillisesti nopeasti saatavia, summaltaan pieniä, alle kolmen kuukauden pituisia kulutusluottoja, joita myönnetään yksityishenkilöille tekstiviestillä (tekstiviestilaina) tai internetissä (internetlaina) tehtävän lainahakemuksen perusteella ja joiden saamiseksi ei edellytetä vakuuksia

²⁸⁷ Pizzaraha.fi 2012

²⁸⁸ Pizzaonline.fi 2012

²⁸⁹ Pizzaraha.fi 2012

eläkkeellä.²⁹⁰ Palvelun idea on tarkemmin sanottuna seuraava. Joulukuussa saatava veronpalautus menee vippiyhtiölle, koska he tarjoavat sinulle tätä vastaan luottoa. Tosin ”ennenaikainen veronpalautus” tulee maksamaan asiakkaalle. Yhtiö näyttää pitävän veronpalautuksesta itsellään 24 %. Tämän verran vähemmän asiakkaille maksetaan kun sitä verrataan verottajan joulukuussa maksamaan palautukseen. Lisäksi asiakkaalle lankeaa kolmen euron arvoinen luotonhakumaksu.²⁹¹

Kuluttajavirasto on ottanut ennakkoon tarjottavaan veronpalautukseen kantaa keväällä 2011. Viraston mukaan ehdot olivat tuolloin puutteelliset. Todellista vuosikorkoa ei ilmoitettu ja lainan eräännyttämisestä perittiin erillisiä maksuja, myös viivästyskorko oli korkolain vastainen. Lisäksi ehdoissa vaadittiin, että hakijalla ei saanut olla ulosotossa elatusmaksuja. Virasto huomauttikin, että hakija tietää taloudellisen tilanteensa vain ja ainoastaan hakuhetkellä, ei silloin kun veronpalautus tulee maksuun.²⁹² Nyt Suomen Ennakkopalautus Oy:n ehdoista käy ilmi, että luoton todellinen vuosikorko on laskettu esimerkkisummalle, sekä kerrottu kaava niin että hakija voi laskea hakemansa luoton koron suuruuden. Myös hakijan tekemästä luoton perumisesta aiheutuvat kulut eli lainanantajan oikeus korvaukseen pääoman suhteen, ovat nyt korkolain mukaisia, eikä yhtiö näytä perivän mitään ylimääräisiä maksuja. Hakijan taloudellisen tilan muutoksista on nyt voimassa oleviin ehtoihin kirjoitettu sellainen huomio, että hakija on velvollinen informoimaan luottoyhtiötä taloudellisen tilanteensa muutoksista.²⁹³

Mielestäni suurin huomio koskee kuitenkin sitä seikkaa, että hakijan veronpalautus saattaa muuttua. Kuluttajaviraston mukaan tässä oli ennen virhe. Silloisten ehtojen mukaan hakijalla ei saanut olla vireillä mitään, mikä saattaisi pienentää valtion maksamaa veronpalautusta. Mikäli veronpalautus onkin suurempi kuin luvattu, niin aikaisemmin yhtiö piti kuluttajaviranomaisten mukaan itsellään korvauksen siitä, että ilmoitettu veronpalautus oli suurempi. Yritys

²⁹⁰ Veronpalautusnyt.fi 2012 Sopimusehdot

²⁹¹ Veronpalautusnyt.fi 2012 Etusivu: Laittamalla laskuriin palautuksen arvoksi 500 €, saat laskurin mukaan yhtiöltä nyt takaisin 380 €

²⁹² Kuluttajavirasto 2011 Veronpalautukset käteen jo kesällä

²⁹³ Veronpalautusnyt.fi 2012 Sopimusehdot

saattoi jopa pitää koko alkuperäisen veronpalautuksen ylittävän osan itsellään. Kuluttajavirasto ilmoitti yhtiölle, että valtion veronpalautus kuuluu kokonaisuudessaan luotonhakijalle²⁹⁴. Tämän takia on nyt yhtiön ehdoissa kohdassa kahdeksan ilmoitettu, että alkuperäisen ja toteutuneen veronpalautuksen erotus maksetaan asiakkaalle kokonaisuudessaan, joten asia on tältä osin korjattu²⁹⁵. Mikä on sitten tällaisen palvelun tarve? Syy lienee yksinkertainen eli rahanpuute. Tämä on vain yksi keino lisää hankkia rahoitusta, joka muistuttaa huomattavasti perinteisiä pikavippejä. Itse en näe tarvetta kieltää tätä palvelumuotoa, ellei yritys itse sitten riko kuluttajan oikeuksia tai tee mainonnastaan sellaista, että se voidaan sekoittaa esimerkiksi valtion Vero.fi -sivustoon.

Viimeisin uutuustuote on vertaislainat. Vertaislainassa kierretään voimaan saatuja uusia lakeja ja vanhojen lakien päivityksiä. Näissä vertaislainoissa lainoihin keskittyneet yritykset toimivat vain välittäjinä, eivät lainanmyöntäjinä, jolloin yritysten olisi rekisteröidyttävä viranomaisvalvontaan. Vertaislainayritykset saattavat lainantarvitsijat ja -tarjoajat yhteen. Yritysten tarkoituksena on tarjota kuluttajalle parempaa korkoa kuin pankkitilillä, sekä halvempaa luottoa velalliselle kuin pikaluottoyritysten tarjoamat. Näihin vertaisluottoihin liittyy riskejä. Mikään ei estä sitä, että jonain päivänä yritys lopettaa toimintansa ja omistaja katoaa tallettajien rahat mukanaan. Tällöin sijoittajat joutuva pettymään aivan kuten siinäkin tapauksessa, kun asiakas ei suostu maksamaan takaisin luottoaan.²⁹⁶ Yksi vertaislainoja välittävä on Lainaaja.fi -sivusto ja palveluntarjoajan mukaan heidän ansaintalogiikkansa perustuu siihen, että he saavat tuloja lainan järjestelypalkkioilla, tilinhoitomaksuilla ja veloituksilla saaduista tuotoista. Lisäksi ihmettelen sitä, että vaikka hakijan ilmoittamat tulot ovat usein korkeat (esimerkiksi 4000 €) ja asumiskulut pienet (800 €), niin silti pyydetään sellaisia lainasummia, (esimerkiksi 1000 € 36kk:n maksuajalla) jotka voisi rahoittaa itse muutaman kuukauden säästämällä.²⁹⁷ ²⁹⁸ Vertaislainat ovat jo

²⁹⁴ Kuluttajavirasto 2011 Veronpalautukset käteen jo kesällä

²⁹⁵ Veronpalautusnyt.fi 2012 Sopimusehdot

²⁹⁶ Yle 2011

²⁹⁷ Lainaaja.fi 2012 Tietoja lainaajasta

aiheuttaneet hyväuskoisille lainaajille luottotappioita ja todennäköisyys kohdata sellainen on mitä ilmeisimmin noin 25 %:n suuruinen.²⁹⁹

8.2. Tapahtuneet toimenpiteet luotonhakijan oikeusturvan parantamiseksi vippimarkkinoilla ja niiden vastaanotto

Ensimmäinen hallituksen esitys (HE64/2009) oli puhtaasti kotimainen vaihtoehto pikaluottomarkkinoilla ilmenneiden ongelmien ratkaisuksi. Silloinen Matti Vanhasen II hallitus esitti eduskunnalle vuonna 2009, että se hyväksyisi muutokset kuluttajansuojalakiin, rikoslakiin ja korkolakiin. Kuluttajansuojalakia uudistettiin tuntuvimmin. Vaikka kuluttajansuojalain seitsemäs luku jouduttiin uudistamaan pian uudestaan EU:n direktiivin takia, niin HE64/2009 otti pikalainat ensimmäistä kertaa kunnolla huomioon, sillä tuolloin voimassa ollut kulutusluotoista määrännyt KSL 7:4 § ei koskenut alle kolmen kuukauden mittaisia kulutusluottoja. Nämä kuluttajansuojalain muutokset olivat voimassa olevaa oikeutta vain vähän aikaa. Kuitenkin 1.2.2010 oli astuttu uuteen maailmaan pikaluottojen sääntelyn suhteen. Vaikka seuraavat lakipykälät olivat lyhytikäisiä, ovat ne silti voimassa nykyisessä kuluttajansuojalaissa, tosin eri kohdassa eri tavalla ilmaistuna.³⁰⁰

Täysin uutena kuluttajansuojalain 7. lukuun kirjoitettiin 9a §. Sen tarkoituksena oli turvata kuluttajaa identiteettivarkauksilta. Kuten olen jo tässä työssä aikaisemmin kertonut, niin valitettavasti varsinkin luottotoiminnan alkuaikoina oli mahdollista tilata luottoa niin, että tilinomistaja oli eri henkilö kuin se, jonka matkapuhelimella luottoa tilattiin ja että myös identiteettivarkauksilla hankittiin pikaluottoja³⁰¹. Tunnistamisen vaatimuksia parannettiin eduskunnan päätöksellä. Kuluttajansuojalain mukaan luotto voitiin myöntää, mikäli on käytetty vahvaa tunnistamismenetelmää. Vahvoina tunnistamismenetelminä pidettiin ja edelleen

²⁹⁸ Lainaja.fi 2012 Etusivu. Sivustolla luotonarvitsijat kertovat hakemansa summan ja vakuuttaakseen luotonantajat ilmoittavat kk-tulonsa ja -menonsa. 22.4.2012 tekemäni tarkastuksen mukaan hakija saa rahoitusta useista lähteistä. Hakija voi saada useita pieniä luottoja, joista muodostuu tarvittava kokonaislainasumma.

²⁹⁹ Lassila A. 2011

³⁰⁰ Vertaa 1.2.2010 voimaan tullutta KSL 7-lukua ja nykyistä KSL 7-lukua. Esimerkiksi varojen luovutusta koskeva säännös on nyt KSL 7:19

³⁰¹ Härkönen R. 2009

pidetään ainakin pankkien käyttämää Tupas -menetelmää, sekä mobiilivarmenteita. Lisäksi pian kumottavaksi tulleet KSL:n 7. luvun pykälät 9b ja 9c velvoittivat yrityksiä säilyttämään hakemustiedot viiden vuoden ajan eräpäivästä ja rajoittivat liiketoimintaa niin, että hyväksytyä lainapäätöstä ei voitu pistää täytäntöön kello 23.00 ja 7.00 välisenä aikana. Nopea vanheneminen koski KSL:n 7. luvun 11a, b ja c §. Niissä vaadittiin palveluntuottajia toimittamaan lainaehdot asiakkaalle ja turvattiin asiakkaan mahdollisuus perua lainahakemuksensa 14 vuorokauden kuluessa.³⁰² Tämä lainaehtojen toimittaminen tarkoitti tuolloin ja tarkoittaa edelleen sitä, että ehdot tulevat esille ensimmäisen kerran rekisteröityessä ja myöhemmin ne vielä lähetetään luotonhakijan sähköpostiosoitteeseen. Aikaisempi toimintapata, jossa lainaehdot olivat luettavissa yhtiön Internet-sivuilla ei ollut markkinaoikeuden mielestä riittävä, sillä *saatavilla* sanalla on eri merkitys kuin *tarjottuna*.³⁰³

Rikoslain merkittävin uudistus oli koronkiskonnan tunnusmerkistön muutos. Aikaisemmin RL36:6.2 olevassa koronkiskonnan määritelmässä verrattiin mahdollista kiskurikorkoa julkisen valvonnan alaisen rahalaitoksen perimään korkoon. Nyt koronkiskonnan tunnusmerkistössä puhutaan *epäsuhdasta* suoritukseen, jota arvioitaessa on otettava huomioon viisi eri kohtaa, joissa katsotaan muun muassa luoton määrää ja luottoaikaa suoritukseen verrattuna.

Uudempi hallituksen esitys (HE24/2010) perustuu taas Euroopan unionin direktiiviin. Näin ollen se piti sellaisenaan saattaa kotimaiseen lainsäädäntöön. Soveltamisalan tiukkuudesta eli soveltavuusraja luottojen suuruuden mukaan annettiin päätösvalta kansalliselle parlamentille. Tätä oikeutta Suomen eduskunta käytti, sillä muutoin olisi syntynyt tilanne, että yli 200 euron arvoiset pikaluotot olisivat kuuluneet direktiivin piiriin, mutta alle 200 euron luotot eivät. Lisäksi toteutui osittain pikaluottoalan toive siitä, että alalle saataisiin valvova viranomainen. Jatkaakseen toimintaansa pikavippiyritysten täytyi rekisteröityä Etelä-Suomen aluehallintovirastoon. Rekisteröityneet luotonarjoajat ovat kaikki osakeyhtiötä³⁰⁴. Rekisteröinnin edellytys on se, että yhtiön johdossa tai yli 10 prosenttia osakekannasta omistavista ei saa olla rikoksesta tuomittuja. Muut

³⁰² HE 64/2009 vp s.30-31

³⁰³ MAO Dnro 36/08/M2

³⁰⁴ Luotonantajarekisteri 2012

merkittävät direktiivin kohdat koskivat luotonantajan tiedonantovelvollisuutta mainonnassa ja luotonannon yhteydessä. Myös yhtenäinen laskentakaava todellisen vuosikoron suhteen oli tarpeen. Nykyinen laskentakaava ottaa huomioon myös erilaiset hakemiskulut, joita pikaluotoissa voivat olla tekstiviestit tai puhelinkulut.³⁰⁵

Uudistukset aiheuttivat enemmän keskustelua pikaluottolaitosten ulkopuolella, kuin itse toimijoiden kesken. Oikeustieteellisissä julkaisuissa artikkeleiden kirjoittajat käsitelivät muun muassa rekisteröintipakkoa. Tämä rekisteröintipakko aiheutti negatiivisia kommentteja. Missään näissä kirjoituksissa ei huomioitu, että vuonna 2008 työnsä päättäneessä oikeusministeriön työryhmässä mukana ollut Suomen Pienlainayhdistys vaati yritysten rekisteröintiä tai valvovaksi viranomaiseksi muuta tahoja kuin kuluttaja-asiamiestä. Artikkeleissa ei myöskään huomioitu sitä, että kirjoittajien mainitsema poikkeuksellinen markkinasääntelyn lisäys aikakautena, jolloin sääntelyä on pikemminkin pyritty purkamaan, perustuu direktiiviin. Tosin osittain ymmärrän sääntelyyn turhautumisen, sillä esimerkiksi aiemmin voimaan tullut luottojen yöaikaisen myöntämisen kieltö ei estä päihtymishaluisen henkilön vippihakemusten jättämistä³⁰⁶. Nyt vippi päihtymistarkoitukseen tilataan todennäköisesti vain hyvissä ajoin.

Kun koronkiskonnan tunnusmerkistöä muutettiin, kuvittelin, että uudistetun pykälän ansiosta koronkiskonnan arviointi helpottuisi. Näin ei kuitenkaan käynyt. Aiemmin koronkiskontaa arvioitiin sanaparin *huomattavasti ylittää* kautta. Nykyinen sanapari *selvästi epäsuhteessa* tarkoittaa kuitenkin samaa asiaa³⁰⁷. Työryhmämietinnössä ilmoitettiin, että koronkiskonnasta voidaan tuomita vain jos on tehty sitova sopimus, ilman että koron on tarvinnut eräänntyä. Lisäksi nyt ei tarvitse ottaa huomioon silloisen RL36:6.1 säädöksiä, joita olivat taloudellinen asema tai ajattelemattomuus.³⁰⁸ Aikaisemmin tehdyn KRP:n tutkimuksen mukaan pikaluotoissa ei ollut kyse kiskonnasta, sillä luottoja ei myönnetty taloudellisesti heikossa tilanteessa oleville, koska luottoyritys halusi tietysti luoton takaisinmaksetuksi. Nyt tarkastelun kohteeksi nousee epäsuhta velallisen

³⁰⁵ HE 24/2010 vp s.107

³⁰⁶ Länsineva P. 2010 s.1055

³⁰⁷ TRM 2008:7 s.33

³⁰⁸ TRM 2008:7 s.32-33

suorituksen ja myönnetyn luoton välillä³⁰⁹. Kuitenkin tässä koronkiskonnan tarkastelussa on otettava huomioon kaikki kustannukset huolellisesta luotonantoprosessista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että luottotietojen ja henkilöllisyyden tarkastaminen, sekä vakuuksien arviointi (joita pikaluotoissa ei ole) ovat kustannuksia, jotka hyväksytään kuluiksi. Nämä kulut vähennetään tietysti ensin tuosta epäsuhdasta, kuten myös liiketoiminnan muut kulut, joita ovat muun muassa henkilöstö-, vuokra- ja markkinointikulut. Koronkiskontaa ei ilmeisestikään ole helppo laskea, sillä Kuluttajaviraston tekemä tutkintapyyntö koronkiskonnasta tapahtui vuoden 2010 ensimmäisellä puoliskolla³¹⁰. Asia on edelleen kesken³¹¹. Tämä pitkä ajanjakso osoittaa kuinka vaikean asian kanssa ollaan tekemisissä.

Asiantuntijakirjoituksen mukaan luottoriskiinkin voidaan periaatteessa aina vedota, oli kyseessä sitten elinkeinoharjoittajan ja kuluttajan välisestä tai yksityishenkilöiden välisestä luottosopimuksesta³¹². Mielestäni ammattimaisesti toimivan luotonantajan on pystyttävä vielä kattamaan luottotappionsa hinnoittelun avulla. Mietittäessä luottoriskin arviointia ja hinnoittelumallia, jonka mukaan yritykset pyrkivät kattamaan ainakin muuttuvat kulunsa, saattaa nyt lain mukaan tulla sellainen tilanne, että koronkiskonnasta ei pystytä ketään tuomitsemaan, vaikka luoton hinta on selvästi korkeampi kuin kilpailijoilla. Mielestäni tuomitseminen on mahdollista vain jos oikeus saa tietoonsa luotonantajan historiallisen luottoriskin ja tarkan tiedon yrityksen kulurakenteesta. Näin ollen luottokiskonnan määrittäminen selvästi vaikeutui.

Mikäli oikeus jonain päivänä pystyy antamaan arvion luottokiskonnan rajasta, niin en kuitenkaan usko, että tuo raja olisi ehdoton. Jokainen tapaus pitäisi mielestäni arvioida tapauskohtaisesti. Mikäli joku yhtiö tuomitaan koronkiskonnasta tietyntasoisien luottotuotteiden hinnoittelun osalta, voivat sen muut tuotteet olla lainmukaisia luottotuotteita. Luotonantajien asiakaskunta on jokaisella erilainen, joten tämä vaikuttaa suoraan luottotappion todennäköisyyteen. Vaikka hallituksen esityksessä esitettiin laskelmia siitä, mitä saatetaan pitää kiskontana ja mitä ei,

³⁰⁹ Turun sanomat 2010

³¹⁰ Kokko O. (2010)

³¹¹ Kuluttajavirasto 2012 Katsaus vuosiin 2008-2011

³¹² Tapani J. 2010 s.534

niin näistä arvioista ei saa automaattisesti selvää siitä, missä menee luottokiskonnan raja³¹³. Oikeuden pitäisi mielestäni myös huomioida inflaatio. Se mitä pidetään tänä päivänä liian kalliina kustannuksina, saattaa viiden vuoden päästä olla alan normaali kustannustaso inflaation ja kasvaneiden kustannusten takia. Näin ollen hallituksen esityksessä esitetty arvio luottokiskonnasta ei välttämättä enää pidä paikkaansa.

8.3. Nykyinen tilanne, tulevaisuuden ennuste ja toive jatkosta

8.3.1. Nykyisyys

Kaiken kaikkiaan pikaluottoala on erittäin tiukasti säädelty toimiala. Kiitos tästä sääntelystä kuuluu HE64/2009 ja HE 24/2010 perusteella tehtyihin muutoksiin. Enää vippiä ei voi tilata toisen nimissä, asiakkaat pitää tunnistaa, korko pitää laskea tietyn kaavan mukaan, sekä asiakasta pitää informoida ennen luottosopimuksen tekoa ja sen aikana. Näistä muutoksista huolimatta mediassa valitetaan pikaluottoista. Pitää muistaa, että jokainen nyt rekisteröity luottoyritys on yhtiömuodoltaan osakeyhtiö³¹⁴. Osakeyhtiölain mukaan yrityksen on tuotettava voittoa³¹⁵. Tämä tarkoittaa sitä, että luottotappioiden ja kustannusten kasvaessa nostaa yritys markkinatalouden mukaisesti tuotteidensa hintaa, jotta päästäisiin voitolle. Mikäli perintäkulut ovat liian tiukat, niin tällöin on hyvä muistaa, että laillista perintää hoidetaan lain (laki saatavien perinnästä) mukaisesti. Vaikka luottomarkkinoille asetettiin tiukkoja vaatimuksia ja ala on ne ainakin kohtuudella täyttänyt, niin edelleen mediassa on esitelty henkilökuvia niin sanotuista pikaluottojen uhreista. Helsingin Sanomat esimerkiksi uutisoi, että 18-vuotias henkilö joutui ongelmiin pikavippien takia. Tarkempi tarkastelu kuitenkin paljasti, että kyseinen henkilö käytti vippirahat lähinnä alkoholiin ja väitti, ettei tiennyt mitä teki. Kun hän ei pystynyt maksamaan luottoja, ajautuivat ne ulosottoon.³¹⁶ Tuossa tarinassa kiteytyy suurempi ongelma kuin pikaluotot. Ongelman nimi on oman vastuun puute. Milloin ihminen on kykenevä huolehtimaan itsestään?

³¹³ HE 64/2009 vp s.27

³¹⁴ Luotonantajarekisteri 2012

³¹⁵ OYL 1:5

³¹⁶ Pokkinen P. 2011 Virhe josta maksan pitkään

Äänestysikärajan laskua on ehdotettu laskettavan 16 ikävuoden kohdalle³¹⁷. Miten kuitenkin voidaan perustella sitä, että tuossa iässä tiedettäisiin yhteiskunnan toimivuudesta tarpeeksi, jos ei tiedetä sitä että velan joutuu pääsääntöisesti maksamaan takaisin tai mikä korko on? Yhteiskunta ei voi mielestäni ottaa vastuuta yksilöistä läpi heidän elämänsä. Täysi-ikäisellä ihmisellä on vastuu omista teoistaan.

Saman päivän Helsingin Sanomien uutisessa otettiin kantaa myös pikavippiyhtiöiden rekisteröitymiseen. Alan etujärjestön puheenjohtajan mielestä nykyinen rekisteröintimaksu ja vuosimaksu eivät ole riittäviä, sillä alalla on edelleen toimijoita, joiden toimintatapa on kyseenalainen. Etujärjestö ehdottaakin ensitöikseen yli kymmenkertaistamista viranomaismaksuihin. Uutisen julkaisuaikaan markkinoilla oli kolme yritystä, jotka myönsivät pikaluottoja, mutteivät olleet rekisteröityneet Etelä-Suomen aluehallintovirastoon. Virasto pystyy käyttämään vain valikoituja keinoja toiminnan lopettamiseen. Ensimmäiseksi joudutaan pyytämään toiminnan lopettamista. Järeämmät keinot ovat uhkasakko, sekä poliisitutkinnan määrääminen.³¹⁸ Tämän Helsingin Sanomien uutisen mukaan voidaan todeta, että olisi ollut huomattavasti parempi niin alalle kuin kuluttajallekin, että kaikki luottoyritykset olisivat siirtyneet Finanssivalvonnan alaisuuteen. Tällöin kaikki luottoehdot ja luottoesitteet olisivat joutuneet ennakkotarkastuksen kohteeksi. Omasta mielestäni oli hieman outoa jättää pikaluottoyritysten rekisteröinti ja valvonta aluehallintoviraston vastuulle. Itse olisin toteuttanut viranomaisvalvonnan niin, että lakia Finanssivalvonnasta olisi muutettu ja kaikki tahot, jotka myöntävät luottoa joko ilman hyödykesidonnaisuuksia tai niiden kanssa, olisi pakotettu rekisteröitymään Finanssivalvontaan. Uskon, että mikäli luottomainokset ja luottoehdot olisivat joutuneet ennakkotarkastuksen piiriin, johon Fiva:n alaisuudessa olisi jouduttu, niin tällöin mainonnan rajoja ei olisi tarvinnut etsiä markkinaoikeuden kautta³¹⁹. Samanaikaisesti kun vippimainonnasta kiisteltiin, tv-lähetysten mainoskatkoilla

³¹⁷ Alli.fi 2010

³¹⁸ Pokkinen P. 2011 Pikavippejä myöntää laittomasti muutama yritys

³¹⁹ MAO Dnro 87/11/M2

mainostettiin asuntoluottoja. Näissä mainoksissa ei mainittu lähinnä muuta kuin että kannattaa hakea asuntolainaa arjen tarpeisiin³²⁰. Kampanjaa ei kuitenkaan koskaan keskeytetty. Tämän, epäyhtenäisen mainoskäytännön perusteella toivon, että sama taho katsastaisi kaikki luottomainokset ennen kuin ne pääsevät julkisuuteen.

8.3.2. Lakialoitteet ja Oikeusministeriön työryhmämietintö 2012 :17 sekä epävarma tulevaisuus

Jotkut poliitikot ovat nostaneet omaa näkyvyyttään vuoden 2011 eduskuntavaalien jälkeen vaatimalla pienluottoja kiellettäviksi tai ehdottamalla alalle korkokattoa³²¹. Huolimatta siitä, että kuluttajalla on nyt mahdollisuus kilpailuttaa lainoja ja valita niistä se halvin, on Kataisen hallitus puuttumassa pikaluottoyritysten toimintaan. Hallitusohjelmassa on otettu selkeästi kantaa sääntelyn kiristämiseen.³²² Tämä on mielestäni väärin, sillä mikäli yritys ei voi siirtää luottotappioitaan luottojen hintoihin, ei yritystoiminta ole kannattavaa. Mikäli kuluttaja kokee palveluntarjoajan hinnoittelun olevan hänelle epäedullista, niin ainahan voi valita toisen luottoyrityksen tai osamaksua tarjoavan liikkeen, jossa on tarjolla halvempaa luottoa markkinatalouden sääntöjen mukaisesti. Sääntelyn kiristäminen kannattaisi kohdistaa pikemminkin luottolajikohtaisesta alakohtaiseksi. Mikäli pikavipit kielletään, ei se kuitenkaan poista itse ongelmaa, joka on mielestäni ylivelkaantuminen. Tämä jatkunee tulevaisuudessa vain toisin välinein. Ylivelkaantumista voitaneen mielestäni estää velkarekisterin avulla josta näkyy luotonhakijan muut luotot. Pikaluottoja kohtaan tehtiin kaksi lakialoitetta. Toinen näistä käytännössä kieltäisi pikaluotot kokonaan. Tällöin tarjolle jäisivät yli 1000 euron luotot, joiden takaisinmaksuajat olisivat yli 6 kk. Toinen lakiehdotus puolestaan asettaisi alalle sellaisia kulurajoitteita ja maksukattoja, jotka puolestaan myös johtaisivat siihen, että pikavippiala loppuisi kokonaan.

³²⁰ YouTube -videopalvelussa on Nordean asuntoluottomainos vuodelta 2010. Siinä kysytään asiakkaalta, muun muassa että onhan sinulla vielä varaa asuntolainan jälkeen lomailuun, autoon ja vakuutuksiin. Samanaikaisesti paikka vaihtuu lomakohteeksi ja vanha auto uudeksi katumaasturiksi. Video lopussa kuluttaja ohjeistetaan nordea.fi/asuntolaina -sivustolle tai soittamaan palvelunumeroon. Tässä mainoksessa ei ollut esimerkkisummia tai mahdollisia vuosikorkoprosentteja ilmoitettu, vaan pikemminkin mainoksen tehtävänä oli saada ihmiset ottamaan asuntolainaa, jotta myös arjen tarpeet voidaan rahoittaa velaksi.

Lähde: [<http://www.youtube.com/watch?v=-XQT82YD3sE>]

³²¹ Helsingin Sanomat 2011 Kokoomuksen Sampsu Kataja kieltäisi pikavipit kokonaan

³²² Hallitusohjelma 2011 s.26

Hallitusohjelmasta johtuen oikeusministeri asetti työryhmän pohtimaan pikaluottojen asemaa. Työryhmä sai tehtävän 2.12.2011 ja heidän julkaisunsa luovutettiin oikeusministeriölle 11.4.2012. Työryhmään kuului edustajia eri järjestöistä ja ministeriöistä. Jälleen kerran työryhmän vetäjä oli lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen. Työryhmämietinnön mukaan uudistuksen kohteeksi joutuvat kuluttajansuojalain seitsemäs luku, laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä, korkolaki, sekä oikeusministeriön asetus vastapuolen maksettavaksi tuomittavista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21:8c:ssä tarkoitetuissa asioissa.³²³ Työryhmä ei kuitenkaan ollut yksimielinen, sillä jälleen jätettiin eriävä mielipide Suomen Pienlainayhdistyksen ja Finanssialan Keskusliiton toimesta³²⁴.

Työryhmä ei myöskään antanut selkeää ratkaisua pikavippialan sääntelyyn, sillä kuluttajansuojalain uudistukseen annettiin kaksi eri vaihtoehtoa. Keskeisin kohta tässä työryhmämietinnössä on se, että pikaluotoille asetetaan korkokatto ja mahdollisesti kielletään alle sadan euron arvoisten luottojen myöntäminen. Työryhmämietinnön mukaan alle tuhannen euron luotoille asetetaan korkokatto. Tämä korkokatto ei kuitenkaan koske hyödykesidonnaisia luottoja, joten sinällään tässä syyllistytään mielestäni luottosyrjintään.³²⁵ Kuluttajan on toistaiseksi mahdollista valita pikaluoton ja hyödykesidonnaisen luoton väliltä. Ainoaksi tehtäväksi jää kuluttajalle se, että pitää laskea itselle halvin rahoitusmuoto. Hintarviointi on nykyään helppoa, sillä Internetistä löytyy useita luottoja vertailevia sivustoja. Lisäksi ehdotettua sadan euron rajaa voi kiertää esimerkiksi pikaluoton ja hyödykkeen yhdistelmällä. Tästä esimerkkinä on Pizzaraha.fi -sivusto. Lakiehdotus suosii mielestäni osamaksuja tarjoavia yrityksiä ja näin ollen veisi kuluttajalta yhden keinon hankkia rahoitusta. Mielestäni olisi syytä jättää koskematta lainattaviin luottosummiin, sillä uskon markkinoiden muodostavan sellaiset luottohinnat, joille on käyttöä.

Olen iloinen siitä, että perintäkuluihin kiinnitetään tässä mietinnössä huomiota ehdottamalla niitä pienemmiksi kuin nykyiset kustannukset. Valitettavasti mietinnössä esitetty hintasääntely perintäkustannusten osalta aiheuttaa sen, että

³²³ TRM 2012:17 s.5,37,49-50

³²⁴ TRM 2012:17 s.80-85

³²⁵ TRM 2012:17 s.49-50

ala ei enää tule kannattamaan. Mietinnössä esitettyjen uusien luottohintojen perusteella voidaan helposti päätellä se, että luottotappion todennäköisyydestä aiheutuvat kustannukset ovat suuremmat kuin suurin sallittu korvaus velalliselta, joten toiminta tulee ehdotuksen hyväksymisen jälkeen olemaan kannattamatonta.³²⁶

Tämän ehdotuksen hyväksyminen tarkoittaa mielestäni samaa kuin pikaluottojen täyskiellon kannatus. Pikavippejä tarjoavan yrityksen tarkoitus on kuitenkin saada myöntämänsä luotto takaisin maksetuksi aikataulun mukaisesti. Mikäli luoton perintä joudutaan hoitamaan käräjäoikeuden kautta, on se luotonantajalle aina kalliimpaa kuin se, että velallinen olisi maksanut suorituksen sovitusti. Pikaluotot syntyivät modernin teknologian ansiosta ja niiden suosio on vuodesta toiseen kasvanut, saavuttaen jälleen uuden ennätyksen. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2011 niitä myönnettiin yli 1,4 miljoonaa kappaletta. Pikavippiyritysten asiakkaina ei ole enää vain nuoria vaan käyttäjiä löytyy niin keski-ikäisistä kuin varttuneimmistakin kansalaisista. Täten pikaluotoilla on mielestäni paikka yhteiskunnassa.

Pikavipit ovat vain yksi lyhytaikaisen rahoituksen muoto, jonka juuret ovat syvemmillä kuin arvaammekaan. Ennen piti käydä pankista hakemassa vekseliluottoa, nyt luoton saamiseksi riittää hakemus Internetissä tai puhelimitse. Nyt työryhmämietinnön mukaan ainakin osa kuluttajan luoton hankkimismahdollisuuksista katoaa. Jos ajatellaan verkkokauppoja, niin jäljelle jäisi vain hyödykemyyjän tarjoama osamaksuluotto. Tätä osamaksuvaihtoehtoa ei kaikilla myyjillä ole, esimerkiksi VR:n verkkokaupasta ei voi ostaa junalippua osamaksulla³²⁷. Nyt esimerkiksi tilapäisesti rahaton opiskelija on voinut ottaa vipin jolla on maksanut junamatkan kotipaikkakunnalleen.

Mikäli lainsäätävä nyt lopettaa nykyisenkaltaisen pikaluottoliiketoiminnan, ei se mielestäni ole kuluttajan kannalta edullista. Jo nyt Internetissä pyydetään rahaa tuntemattomilta ihmisiltä esimerkiksi vertaislainojen kautta. Millaisia ovat luottoa myöntävien ja hakevien yksityishenkilöiden toimintatavat, niin tätä voidaan vain

³²⁶ TRM 2012:17 s.47–48. Esimerkiksi 100 € luotosta 30 vrk: maksuajalla luotonantaja saa takaisin 102,55–103,38 €. Vertaa aiemmin esitettyyn laskelmaan 10 % suuruiseen luottotappion todennäköisyyteen.

³²⁷ VR 2012

arvailla. Lisäksi perintää saattavat harjoittaa laista piittaamattomat henkilöt. Ne kansalaiset, jotka eivät saa luottoa, saattavat mahdollisesti siirtyä käyttämään epärehellisiä keinoja tai ajautua harmaan talouden piiriin rahan saamiseksi. Tämä on selvästi ristiriidassa sen kanssa, että harmaan talouden sektoria piti juuri Kataisen hallituksen pienentää³²⁸. Vippaustoiminnan kieltäminen ei myöskään poista kaikkia luottoyrityksiä. Työryhmämietinnön mukaan puututaan vain hyödykesidonnattomiin alle tuhannen euron ja kuuden kuukauden mittaisiin luottoihin. Tuota on helppo kiertää. Ehdotuksen hyväksymisen jälkeen nykyiset pikavippiyritykset siirtyvät luultavasti tarjoamaan hyödykesidonnaisia luottoja Pizzaraha.fi -palvelun mukaisesti. Hyödyke saattaa olla mitä vain elintarvikkeista elektroniikkaan. Hyödyke olisi osa sopimusta ja työryhmämietintö ei näin ollen koskisi tämänkaltaisia palveluita.

Kännykällä voi tilata muun muassa joukkoliikennelipun Helsingissä tai ostaa automaattista limonadia pelkällä tekstiviestillä³²⁹ ³³⁰. Kun puhutaan velkaantumisen kasvusta, niin eikö näitä etämyyntipalveluja olisi myös syytä säädellä, sillä näissäkin on vaarana myös ylivelkaantuminen. Virvoitusjuoman ja joukkoliikennelipun maksun aika koittaa vasta puhelineläskun yhteydessä. Tämä ei eroa pikavipeistä, sillä kyseessä on velan ottaminen. Ainoa ero on se, että pikaluoton myöntänyt taho ei tiedä mihin asiakas rahat käyttää. Tästä päästään suoraan ongelman ytimeen: ongelman nimi ei ole mielestäni pikavipit vaan se, että rahat eivät riitä. Pikaluotot ovat valitettavasti osalle ihmistä nykyisellään tapa rahoittaa hankintoja joihin muuten ei olisi varaa. Uskon, että osa ihmisistä tulee jatkossakin velkaantumaan tavalla tai toisella. He tekevät sen sitten vain toisilla välineillä, joko rehellisesti tai epärehellisesti.

8.3.3. Toive tulevasta

Selvää perustetta pikaluottojen kieltämiselle ei mielestäni ole, vaikka esimerkiksi kansanedustajat Toivakka ja Kataja ovat tätä täyskieltoa ajaneet. Maksuhäiriötilaston mukaan vain yksi prosentti maksuhäiriöistä johtuu pelkästään pikavipeistä, tosin tilaston mukaan joka viidennessä tapauksessa nämä ovat mukana. Tämän perusteella voidaan sanoa, että pikaluotot ovat olleet suosittuja ja

³²⁸ Hallitusohjelma 2011 s.15-16

³²⁹ HKL 2012

³³⁰ Iltasanomat 2009

tarpeellinen lainausmuoto, mutta ainakin osa velallisista on mitä todennäköisimmin pyrkinyt pikaluottojen avulla peittelemään toisia velkojaan.³³¹ Käsittelin tässä työssä oikeusministeriön työryhmämietinnöissä esiintyneitä eriäviä mielipiteitä. Nostin nämä eriävät mielipiteet esille siitä syystä, että halusin osoittaa niiden vaikutuksen hallituksen esitykseen. Hallituksen esitys eduskunnalle näyttäisi olevan pikaluottotapauksissa lähes täydellinen kopio työryhmämietinnön lopputuloksesta, vaikka mietintöä ei ole yksimielisesti hyväksytty. Mikäli näitä eriäviä mielipiteitä ei huomioida, niin sellaisenaan hyväksytty hallituksen ehdotus saattaa johtaa useisiin kuluttajalle epäsuotuisiin tilanteisiin. Itselläni on kuitenkin ollut sellainen mielikuva, että lainvalmisteluprosessi hoidetaan niin, että se on harkitun toiminnan tulos, eikä jo säädettyjä lakeja jouduta pian paikkailemaan. Tästä syystä toivon, että kansanedustajat lukisivat työryhmämietinnössä 2012:08 olevan eriävän mielipiteen. Lähtökohtana eivät saisi olla mitkään ennakkoluulot alan etujärjestöä kohtaan, vaan aito mielenkiinto siihen mikä on kuluttajan parhaaksi.

Mikäli lainsäätäjä haluaisi todella puuttua ongelman perimmäiseen kysymykseen, eli kuinka saada holtiton velalla eläminen loppumaan, ovat ratkaisut aivan muita kuin vippialan kieltäminen. Ensimmäisenä mielestäni pitäisi perustaa velkarekisteri. Tuohon rekisteriin kaikki luotonantajat merkitsisivät velallisen luotot ja näin ollen luotoantaja voisi arvioida sitä pystyykö velallinen suoriutumaan velvoitteistaan. Samalla kuluttaja näkisi velkojensa kokonaisuuden ja toivottavasti pystyisi ajoissa muuttamaan elämisen tyyliään. Uskon, että mikäli tällainen rekisteri olisi olemassa niin aiemmin kerrottu fakta siitä, että joka viidennellä maksuhäiriöisellä on ollut ongelmia pikaluottojen kanssa, olisi luku huomattavasti pienempi. Nykytilanteen jatkuessa muuttumattomana, velkaantuminen voi jatkua, kun uusilla luotoilla maksetaan vanhoja velkoja. Tämä liiallinen velkaantuminen voi tapahtua siitäkin huolimatta, että pikaluotot kiellettäisiin kokonaan. Onkin mielestäni syytä lisätä valistusta. Nykynuorisolla on ainakin ongelmia ymmärtää mitä korko tarkoittaa. Vaikka ylivelkaantumisen vaaroista on yritetty jo Kalliitkulissit.fi -verkkopalvelun kautta opettaa, niin

³³¹ Saavalainen H. 2012

sanoma ei ole mennyt kaikille perille. Täten valistusta tarvitaan lisää ja kaikille ikäryhmille.

Pikaluotot ovat helppo keino paikasta riippumatta hankkia lyhytaikaista rahoitusta. Ihmisillä näyttää olevan jyrkkiä mielipiteitä pikavippejä ja -alaa kohtaan. Enimmäkseen nämä mielipiteet ovat negatiivisia. Tämä on osittain ymmärrettävää, koska varsinkin pikavippien alkuaikoina ilmeni pikavippialalla merkittäviä ongelmakohtia. Mielestäni ihmisten kannattaisi kuitenkin hankkia enemmän tietoja pikavipeistä ja niiden sääntelystä, jotta ihmiset kunnolla ymmärtäisivät mistä pikalainoissa on kyse. Pikavippialan alasajo lainsäätäjän toimesta, kuten esimerkiksi alalle mahdollisesti määrättävän hintakaton kautta, vähentäisi kilpailua ja tarjontaa lainamarkkinoilla. Pikavippiala näyttää edelleen olevan huonossa maineessa, joka jo aiemmin tehdyistä pikaluottoalan rajoituksista huolimatta saattaa johtaa koko pikavippialan katoamiseen. Pikavippien kieltö ei kuitenkaan ratkaisisi ihmisten ylivelkaantumista.

LÄHDELUETTELO

LAIT JA ASETUKSET

Henkilötietolaki 22.4.1999/523

Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38

Korkolaki 20.8.1982/633

Laki luottolaitostoiminnasta 9.2.2007/121

Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513

Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa 22.12.1978/1061

Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista 7.8.2009/617

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Rikoslaki 19.12.1889/39

OIKEUSTAPAUKSET

Lappeenrannan KäO Tuomio 06/425. Saatavilla käräjäoikeuden kansliasta.

MAO Dnro 87/11/M2 [www-dokumentti] Saatavilla:

[<http://www.oikeus.fi/markkinaoikeus/54642.htm>] Viitattu 20.9.2011

MAO Dnro 36/08/M2 [www-dokumentti] Saatavilla

[<http://www.oikeus.fi/markkinaoikeus/46913.htm>] Viitattu 6.9.2011

MAO Dnro 178/02/M2 [www-dokumentti] Saatavilla:

[<http://www.oikeus.fi/markkinaoikeus/tulostus/24348.htm>] Viitattu 9.10.2011

MT Dnro 33/91 [www-dokumentti] Saatavilla:

[<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/mao/1992/19920029>] Viitattu 16.11.2011

Tietosuojalautakunta Dnro 1/933/2007 [www-dokumentti] Saatavilla:

[<http://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/ftie/2008/20080001>] Viitattu 23.11.2011

KIRJALLISET LÄHTEET

- Husa et. al. (2008) Kirjoitetaan juridiikkaa. 2.uud. p. Talentum Media Oy Helsinki
- Kaartinen R. & Lähteenmaa J. (2006) Miten ja mihin nuoret käyttävät pikavippejä ja muita kulutusluottoja? 1.p. Edita Helsinki
- Kuittinen T. (2009) Uusina uhreina eläkeläiset. Apu 17.9.2009 s.33–34.
- Kurkela M. (2009) Laki ja oikeus; lainoppi ja oikeustiede. Defensor Legis 3/2009 s.461–469
- Länsineva P. (2010) Pikaluottojen sääntely ja perusoikeudet. Lakimies 6/2010 s. 1054–1060
- Määttä K. (2010) Pikaluottojen sääntely oikeustaloustieteellisestä näkökulmasta. Lakimies 3/2010 s.365–279
- Ojanen T. (2010) EU-oikeuden perusteita. Uud. laitos. Edita Publishing Oy Helsinki
- Pönkä V. & Parkkali E-L. (2010) Pikaluottojen oikeudelliset ongelmat. Defensor Legis 5/2010 s.585–605
- Rekonen S. (2007) Pikavipit – nopea tie onneen vai ahdinkoon. 1. p. Otamedia Espoo
- Saarnilehto A. (2008) Uudet lait – uudet säännökset? Teoksessa: Juhlajulkaisu Leena Kartio 1938 – 30/8 -2008. 1. p. Gummerrus Oy Jyväskylä
- Tapani J. (2010) Kiskontarikokset: luottokiskonta. Lakimies 4/2010 s.517-536
- Valkama E. & Muttilainen V. (2008) Maksuvaikeudet pikaluottomarkkinoilla. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja. 1.p. Hakapaino Oy Helsinki

VERKKOLÄHTEET

Direktiivit, hallituksen esitykset ja työryhmämietinnöt

Direktiivi 2008/48/EY Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY, annettu 23 päivänä huhtikuuta 2008, kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta. Euroopan Unionin virallinen lehti 22.5.2008 L133/66–92 [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:133:0066:0092:FI:PDF>]

HE 64/2009 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun, rikoslain 36 luvun 6 §:n ja korkolain 4 §:n muuttamisesta [www-dokumentti] Saatavilla [<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2009/20090064.pdf>] Viitattu

HE 24/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta ja eräiden luotonantajien rekisteröinnistä [www-dokumentti] Saatavilla [<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2010/20100024.pdf>] Viitattu

TRM 2008:7 Pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön uudistaminen. [www-dokumentti] Saatavilla:

[<http://www.om.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURlapptype=BlobServer&SSURlcontainer=Default&SSURlsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline;%20filename=OMTR%202008%207%20mietint%C3%B6%2065%20s.pdf&SSURlsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1243790103841&blobheadername1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf>] Viitattu 6.9.2011

TRM 2009:15 Kulutusluottoja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus. [www-dokumentti] Saatavilla

[<http://www.om.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURlapptype=BlobServer&SSURlcontainer=Default&SSURlsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline;%20filename=omtr%202009%2015%20KOKO%20MIETINT%C3%96%20198%20S.pdf&SSURlsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1243794664894&blobheadername1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf>] Viitattu 1.11.2011

TRM 2012:17 Pikaluottolainsäädännön muuttaminen [www-dokumentti] Saatavilla

[<http://www.om.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURlapptype=BlobServer&SSURlcontainer=Default&SSURlsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline;%20filename=OMML%2017%202012%20Pikaluottolains%C3%A4%C3%A4d%C3%A4nn%C3%B6%20uudistaminen%2088%20s.pdf&SSURlsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1331735791096&blobheadername1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf>] Viitattu 26.4.2012

Eduskunnassa käsitellyt

EV 89/2010 vp [www-dokumentti] Saatavilla:

[http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/ev_89_2010_p.shtml] Viitattu 5.11.2011

HE 28/2003 vp Seuranta [www-dokumentti] Saatavilla

[<http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiat/he+28/2003>] Viitattu 30.10.2010

HE 64/2009 Lausuma [www-dokumentti] Saatavilla:

[<http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/lax3000.sh?TUNNISTE=HE+64/2009>] Viitattu 1.11.2011

HE 64/2009 Seuranta [www-dokumentti] Saatavilla:

[<http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/vex3000.sh?kanta=veps7099&haku=suppea&TUNNISTE=HE+64/2009>] Viitattu 1.11.2011

HE 24/2010 Seuranta [www-dokumentti] Saatavilla:

[<http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/vex3000.sh?TUNNISTE=HE+24/2010>] Viitattu 5.11.2011

KK 921/2005 vp [www-dokumentti] Saatavilla

[http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/kk_921_2005_p.shtml] Viitattu 6.10.2011

LA 56/2007 vp [www-dokumentti] Saatavilla:

[http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/la_56_2007_p.shtml] Viitattu 5.11.2011

LA 103/2007 vp [www-dokumentti] Saatavilla:

[http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/la_103_2007_p.shtml] Viitattu 5.11.2011

LA 58/2011 vp [www-dokumentti] Saatavilla:

[http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/la_58_2011_p.shtml] Viitattu 5.11.2011

LA 59/2011 vp [www-dokumentti] Saatavilla:

[http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/la_59_2011_p.shtml] Viitattu 5.11.2011

LaVL 12/2009 vp Lakivaliokunnan lausunto 12/2009 vp [www-dokumentti] Saatavilla:

[http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/lavl_12_2009_p.shtml] Viitattu 3.11.2011

Talousvaliokunta (2010) HE24/2010 vp [www-dokumentti] Saatavilla:

[<http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/vkx3000.sh?TUNNISTE=HE+24/2010>] Viitattu 6.11.2011

TaVM 13/2009 vp –HE 64/2009 Talousvaliokunnan mietintö 13/2009 vp [www-dokumentti] Saatavilla

[http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/tavm_13_2009_p.shtml] Viitattu 6.11.2011

TaVM 10/2010 vp –HE 24/2010 Talousvaliokunnan mietintö 10/2010 vp [www-dokumentti] Saatavilla:

[http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/tavm_10_2010_p.shtml] Viitattu 7.11.2011

TPA 59/2007 [www-dokumentti] Saatavilla:

[http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/tpa_59_2007_p.shtml] Viitattu 5.11.2011

TPA 17/2008 [www-dokumentti] Saatavilla:

[http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/tpa_17_2008_p.shtml] Viitattu TaVM 13/2009 vp –HE 64/2009.

Viranomaislähteet

Hallitusohjelma (2011) Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelma. [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>] Viitattu 30.12.2011

Kauppa- ja teollisuusministeriö (2006) Tiedote 256 [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.tem.fi/files/17023/Pikavippisuositukset.pdf>] Viitattu 16.10.2011

Kauppa- ja teollisuusministeriö (2006) Tiedote 257 [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.tem.fi/files/17308/Nuoren_miehen_kalliit_kulissit_romahtivat_nayttavasti.pdf] Viitattu 16.10.2011

Kauppa- ja teollisuusministeriö (2006) Tiedote 258 [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.tem.fi/files/17026/Ministereiden_korkosuositukset.pdf] Viitattu 16.10.2011

Kauppa- ja teollisuusministeriö (2007) Tiedote 044 [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.tem.fi/files/17308/Nuoren_miehen_kalliit_kulissit_romahtivat_nayttavasti.pdf] Viitattu 16.10.2011

KRP (2008) Esitutinnan päätökset [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://pienlainayhdistys.fi/UserFiles/pienlaina/File/pikaluottokiskonta.pdf>] Viitattu 3.9.2011

Kuluttajavirasto (2004) Tiedote 12.11.2004 [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.kuluttajavirasto.fi/Page/2e667085-8cb0-4e49-b382-521fdabff22c.aspx?groupId=f15b23c5-9bfc-41a5-bd04-0adc7b47371a&announcementId=1a06d537-9ee4-4edb-b171-03cdf4456c10>] Viitattu 9.10.2011

Kuluttajavirasto (2006) Perussäännöt kulutusluottojen etämyynnistä. [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.kuluttajavirasto.fi/File/680eff50-0f3c-4185-9e33-48593bb72fea/Kulutusluottojen+et%C3%83%C2%A4myynti+%28esim.pikavipit%29.pdf>] Viitattu 6.10.2011

Kuluttajavirasto (2007) Yrittäjä & tekstiviestilainojen perussäännöt [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.kuluttajavirasto.fi/File/258e26c8-dd1f-4a5b-bfec-549567be8ac7/Tekstiviestilainojen%20peruss%C3%83%C2%A4%C3%83%C2%A4nn%C3%83%C2%B6t.pdf7>] Viitattu 9.10.2011

Kuluttajavirasto (2009) Que vadis pikaluotto? [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/070509/>] Viitattu 9.10.2011

Kuluttajavirasto (2009) Tiedote 2.6.2009 [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.kuluttajavirasto.fi/Page/6f180b5f-ad4e-4fb7-a02b-e867928f04b0.aspx?groupId=4ac236ea-a13b-41f9-8416-248ca82aa95d&announcementId=f7d146ad-ec9e-479f-a6f9-d2ab75ecc41a>] Viitattu 9.10.2011

Kuluttajavirasto (2010) Tiedote 2.2.2010 [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi->

FI/ajankohtaista/tiedotteet/2010/tiedote/10/kuluttajaluottoja-koskeva-lainsaadanto-uudistui-luotonantajan-vastuu-korostuu] Viitattu 9.10.2011

Kuluttajavirasto (2010) Tiedote 10.3.2010 [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/ajankohtaista/tiedotteet/2010/tiedote/10/kuluttajavirasto-puuttui-pikavipin-ulkomainoksiin] Viitattu 9.10.2011

Kuluttajavirasto (2010) Tiedote 7.6.2010 [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/ajankohtaista/tiedotteet/2010/tiedote/10/kuluttajaviraston-ja-tietosuojavaltuutetun-valvontakampanja-pikaluottojen-tarjonnassa-edelleen-lainvastaisuuksia] Viitattu 9.10.2011

Kuluttajavirasto (2010) Tiedote 13.10.2010 [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/ajankohtaista/tiedotteet/2010/tiedote/10/kuluttajavirasto-ja-tietosuojavaltuutettu-seuraavat-pikaluottoyrityksia-edelleen] Viitattu 9.10.2011

Kuluttajavirasto (2011) Luotto ei saa hallita tuotteen tai palvelun mainontaa. [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/yritykselle/Markkinointi/luotot/] Viitattu 9.10.2011

Kuluttajavirasto (2011) Tiedote 7.4.2011[www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/Uutiset/2011/tiedote/tiedotteet-2011/reissuluoton-lainvastaiselle-markkinoinnille-valiaikainen-kielto] Viitattu 9.10.2011

Kuluttajavirasto (2011) Tiedote 4.7.2011[www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/Uutiset/2011/tiedote/tiedotteet-2011/luottojen-pallekayva-markkinointi-lisaa-velkaantumista] Viitattu 9.10.2011

Kuluttajavirasto (2011) Tiedote 2.11.2011[www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/Uutiset/2011/tiedote/tiedotteet-2011/kuluttaja-asiamies-vaatii-pikavippi-fi-n-lainvastaisia-mainoksia-kuriin-uhkasakolla] Viitattu 6.11.2011

Kuluttajavirasto (2011) Tiedote 12.12.2011[www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/Uutiset/2011/tiedote/tiedotteet-2011/pikaluottoyritysten-verkkosivuilla-puutteita-ja-vastuutonta-markkinointia] Viitattu 27.12.2011

Kuluttajavirasto (2011) Veronpalautukset käteen jo kesällä. [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/arkisto2011/?announcementId=63d2a8ba-30ff-4e7b-ad11-dca8304c481c&groupId=9e75e509-23b9-4cd7-970e-8e9add9aace3] Viitattu 9.10.2011

Kuluttajavirasto (2012) Katsaus vuosiin 2008–2011[www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.kuluttajavirasto.fi/File/5c940d57-bbae-4b8d-87ef-91aa5201717a/Rahoituspalveluiden%20painopistealue%202008-2011.pdf] Viitattu 4.4.2012

Kuluttajavirasto (2012) Tiedote 10.1.2012[www-dokumentti] Saatavilla:
[<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/Uutiset/2012/tiedote/tiedotteet-2012/eu-n-kuluttajaviranomaisten-valvontakampanja-luotoista-annetaan-verkossa-puutteellisia-ja-harhaanjohtavia-tietoja>] Viitattu 4.4.2012

Luotonantajarekisteri (2012) LUOTONANTAJAREKISTERI – KREDITGIVARREGISTER päivitetty 13.4.2012 [www-dokumentti] Saatavilla:
[[http://www.intermin.fi/lh/etela/kil/home.nsf/pages/2A3DCAA76293D4ECC22577F4002C6816/\\$file/Luotonantajarekisteri_13042012.pdf](http://www.intermin.fi/lh/etela/kil/home.nsf/pages/2A3DCAA76293D4ECC22577F4002C6816/$file/Luotonantajarekisteri_13042012.pdf)] Viitattu 24.4.2012

Lääninhallitus (2012) Luettelo voimassa olevista perintätoimen luvista [www-dokumentti] Saatavilla
[<http://www.laeninhallitus.fi/lh/etela/oik/home.nsf/Pages/9C1993E475EA654AC225720B0046B370>] Viitattu 1.4.2012

Rahoitustarkastus (2006) Pikavippitoiminta Suomessa yleisempää kuin muissa EU-maissa. [www-dokumentti] Saatavilla:
[http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Arkisto/Ratan_lehdistotiedotteet/Pages/8_2006.aspx] Viitattu 8.9.2011

Suomen Pankki (2012) Korot [www-dokumentti] Saatavilla:
[http://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/korot/Pages/tilastot_markkina-ja_hallinnolliset_korot_viitekorko_fi.aspx] Viitattu 23.4.2012

Tietosuoja.fi (2010) Tiedote 2.2.2010 [www-dokumentti] Saatavilla:
[<http://www.tietosuoja.fi/49706.htm>] Viitattu 9.10.2011

Tietosuoja.fi (2010) Tiedote 7.6.2010 [www-dokumentti] Saatavilla:
[<http://www.tietosuoja.fi/51009.htm>] Viitattu 9.10.2011

Tilastokeskus (2012) Luottokanta 2011 4. neljännes [www-dokumentti] Saatavilla
[http://www.stat.fi/til/lkan/2011/04/lkan_2011_04_2012-03-22_fi.pdf] Viitattu 4.4.2012

TEM (2011) Todellinen vuosikorko [www-dokumentti] Saatavilla
[<http://www.tem.fi/index.phtml?s=2283>] Viitattu 16.11.2011

Valtioneuvosto (2011) Oikeusministeriön asetus luottosopimuksesta kuluttajalle annetuista tiedoista. [www-dokumentti] Saatavilla
[<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100789>] Viitattu 13.9.2011

Valtioneuvosto (2011) Oikeusministeriön asetus luottosopimuksesta kuluttajalle annetuista tiedoista. Liitteet 1 ja 2. [www-dokumentti] Saatavilla
[<http://www.finlex.fi/data/sdliite/liite/5830.pdf>] Viitattu 13.9.2011

Muut verkkolähteet

Alli.fi 2010 Äänestysikärajaksi 16 v [www-dokumentti] Saatavilla
[<http://www.alli.fi/alli/nuorten+osallisuus/aanestysikarajaksi+16+v/>] Viitattu 23.3.2012

- Anttila P. 2012 Sadan euron laina, 297 euroa perintäkuluja – näin pikavippaaja joutuu maksuvaikkeuksiin. Suomen Kuvalehti 16.3.2012 [www-dokumentti] Saatavilla [http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/sadan-euron-laina-297-euroa-perintakuluja-nain-pikavippaaja-joutuu-maksuvaikkeuksiin] Viitattu 29.3.2012
- Arola H. 2012 Verkkokauppa lisäsi maksuhäiriöiden määrää. Helsingin Sanomat 13.1.2012 [www-dokumentti] Saatavilla [http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Verkkokauppa+lis%C3%A4si+maksuh%C3%A4iri%C3%B6iden+m%C3%A4%C3%A4r%C3%A4%HS20120113SI2TR019j9?free=v elkomustuomiot&date=1990&advancedSearch=&] Viitattu 14.2.2012
- Edilex.fi (2010) Kiskontarikokset:esinekiskonta Tapani Jussi Lakimies 2010/3. [www-dokumentti] Saatavilla [http://www.edilex.fi/content/lakikirjasto/lakimies/7037/?archive=1] Viitattu 30.10.2011
- Everyday.fi (2012) Hinnasto. [www-dokumentti] Saatavilla [http://www.everyday.fi/pikaluotto/hinnasto/] Viitattu 3.3.2012
- Ferratum (2012) Yhteystiedot. [www-dokumentti] Saatavilla: [https://www.ferratum.fi/yhteystiedot] Viitattu 3.1.2012
- Finanssialan Keskusliitto (2011) Tupas tunnustusperiaatteet. [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.fkl.fi/teemasivut/sahkoinen_asiointi/Dokumentit/Tupas-tunnustusperiaatteet_v20b.pdf] Viitattu 4.11.2011
- Helsingin Sanomat (2011) Kokoomuksen Sampsä Kataja kieltäisi pikavipit kokonaan. Helsingin Sanomat 3.9.2011 [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.hs.fi/politiikka/artikkeli/Kokoomuksen+Sampsä+Kataja+kielt%C3%A4isi+p ikavipit+kokonaan/1135269081071] Viitattu 3.12.2011
- Helsingin Sanomat (2011) Näin kansalaisaloite tehdään. Helsingin Sanomat 30.12.2011 [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/N%C3%A4in+kansalaisaloite+tehd%C3%A4%HS20111230SI1YO0132i#] Viitattu 30.12.2011
- Hiilamo H. (2006) Pikaluotoista kasvanut huomattava sosiaalinen ongelma. [www-dokumentti] Saatavilla: [http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/56D82CFBA8469D8BC2257230004685F4?OpenDocument&lang=FI] Viitattu 1.9.2011
- HKL 2012 Kännykkälippu [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.hel2.fi/HKL/mobile/kannykkalippu.html] Viitattu 29.3.2012
- Härkönen R. (2009) Identiteettivarkauksiin perustuvat rahapetokset kasvaneet rajusti. Turun Sanomat 28.10.2009. [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.ts.fi/online/kotimaa/84090.html] Viitattu 22.2.2012
- Iltalehti (2010) Liian rajua perintää –toimilupa peruttiin. Iltalehti 22.4.2010 [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.iltalehti.fi/uutiset/2010042211515795_uu.shtml] Viitattu 13.2.2011

Iltasanomat (2009) Kännykällä maksaminen älytöntä –keskustelu. Iltasanomat 23.4.2009-27.4.2009 [www-dokumentti] Saatavilla
[<http://keskustelut.iltasanomat.fi/thread.jspa?threadID=17243&showAllMessages=true>]
Viitattu 6.12.2011

Isohookana M. (2011) Pikavippifirmat osasyllisiä nuorten vaikeuksiin. Helsingin Sanomat 25.10.2011 [www-dokumentti] Saatavilla:
[<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Pikavippifirmat+osasyllisi%C3%A4+nuorten+vaikeuksiin/HS20111025SI1MP01e77?free=koronkiskonta&date=1990&advancedSearch=&depa=Mielipide>] Viitattu 12.11.2011

Kalliitkulissit.fi (2007) Onko elämässäsi liian kalliit kulissit? [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.kalliitkulissit.fi/>] Viitattu 2.1.2012

Kannas O. (2008) Yli miljoona pikavippiä vuodessa. Tieto & trendit 4-5/2008 [www-dokumentti] Saatavilla: [http://www.stat.fi/artikkelit/2008/art_2008-07-10_001.html?s=0]
Viitattu 3.1.2012

Kokko O. (2010) Poliisi tutkii pikavippaajia: Koronkiskontaa vai ei? Taloussanomat 2.11.2010 [www-dokumentti] Saatavilla
[<http://www.taloussanomat.fi/rahoitus/2010/11/02/poliisi-tutkii-pikavippaajia-koronkiskontaa-vai-ei/201015197/12>] Viitattu 4.2.2012

Lassila A. (2011) Vertaislainoista neljännes päätyy perintään. Helsingin Sanomat 23.12.2011 [www-dokumentti] Saatavilla
[<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Vertaislainoista+nelj%C3%A4nnes+p%C3%A4%C3%A4tyy+perint%C3%A4n/HS20111223SI4TA022hg?free=pikavippej%C3%A4&date=1990&advancedSearch=&>] Viitattu 30.12.2011

Lainaja.fi (2012) Etusivu [www-dokumentti] Saatavilla: [<https://www.lainaja.fi/>]
Viitattu 22.4.2012

Lainaja.fi (2012) Tietoja lainaajasta [www-dokumentti] Saatavilla:
[<https://www.lainaja.fi/tietojalainajasta/tietoa-lainajasta.html>] Viitattu 22.4.2012

Luottokunta (2011) Historia [www-dokumentti] Saatavilla
[<http://www.luottokunta.fi/fi/luottokunta/yritystietoa/historia>] Viitattu 30.11.2011

Markkola M. (2010) Pistä mulle heti 50 euroa. Ylioppilaslehti 19.3.2010 [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://ylioppilaslehti.fi/2010/03/pista-mulle-heti-50-euroa/>]
Viitattu 12.2.2012

Matkahuolto (2012) Hinnasto 1.1.2012 [www-dokumentti] Saatavilla:
[http://www.matkahuolto.fi/matkahuolto_tiedostot/Bussitaksa_2012.1.1.pdf] Viitattu 6.2.2012

Mobiilivarmenne (2012) Mobiilivarmenne [www-dokumentti] Saatavilla:
[<http://www.mobiilivarmenne.fi/fi/index.html>] Viitattu 5.1.2012

- Määttä J. (2011) Pikavipit –syrjäytymisautomaatti. Keskuomalainen 14.10.2011 [www-dokumentti] Saatavilla:[<http://www.ksml.fi/mielipide/mielipidekirjoitukset/pikavipit-syrjaytymisautomaatti/970280>]
- Oksanen A. (2008) Yli puolet 18–19 ei tiedä mitä korko on. Helsingin Sanomat 11.2.2008 [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.hs.fi/talous/artikkeli/Yli+puolet+18%E2%80%9319-vuotiaista+ei+tied%C3%A4+mik%C3%A4+korko+on/1135233982964>] Viitattu 20.12.2011
- Paakkanen M. (2008) Pikavipit velkaannuttavat pahoin osaa varusmiehistä. Helsingin Sanomat 14.6.2008 [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Pikavipit+velkaannuttavat+pahoin+osaa+varusmiehist%C3%A4/1135237163372>] Viitattu 30.1.2012
- Pikavippi.fi (2012) Etusivu [www-dokumentti] Saatavilla [<http://www.pikavippi.fi>] Viitattu 3.2.2012
- Pikavippi.fi (2012) Hinnasto [www-dokumentti] Saatavilla [<http://www.pikavippi.fi/vippi/hinnasto/>] Viitattu 3.2.2012
- Pikavippi.org (2009) Mikä on positiivinen luottorekisteri [www-dokumentti] Saatavilla [<http://www.pikavippi.org/vippiuutiset/mik%C3%A4-positiivinen-luottorekisteri>] Viitattu 1.3.2012
- Pizzaonline.fi (2012) Määritä kuntasi [www-dokumentti] Saatavilla [<http://www.pizzaonline.fi/>] Viitattu 5.3.2012
- Pizzaraha.fi (2012) Etusivu [www-dokumentti] Saatavilla [<http://www.pizzaraha.fi/>] Viitattu 5.3.2012
- Pokkinen P. (2011) Pikavippejä myöntää laittomasti muutama yritys. Helsingin Sanomat 6.7.2011 [www-dokumentti] Saatavilla [<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Pikavippej%C3%A4+my%C3%B6nt%C3%A4%C3%A4+laittomasti+muutama+yritys/HS20110706SI3TA01urd?free=pikavippi&date=1990&advancedSearch=null&>] Viitattu 30.10.2011
- Pokkinen P. (2011) Virhe josta maksan pitkään. Helsingin Sanomat 6.7.2011 [www-dokumentti] Saatavilla [<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Virhe+josta+maksan+pitk%C3%A4n/HS20110706SI3TA01urh?free=pikavippi&date=1990&advancedSearch=null&>] Viitattu 30.10.2011
- Saavalainen H. (2012) Maksuhäiriöiden lukema lähes ennätyslukemissa. Helsingin Sanomat 13.4.2012 [www-dokumentti] Saatavilla [<http://www.hs.fi/talous/Maksuh%C3%A4iri%C3%B6iden+m%C3%A4r%C3%A4r%C3%A4+l%C3%A4hes+enn%C3%A4tyslukemissa/a1305559807158>] Viitattu 20.4.2012
- Studio55.fi (2011) Köyhän elämää nykysuomessa: On viikkoja, jolloin elän leivällä ja kahvilla. 8.8.2011 [www-dokumentti] Saatavilla

[<http://www.studio55.fi/oikeusjakohtuus/artikkeli.shtml/1367690/koyhan-elamaa-nykypaivan-suomessa-on-viikkoja-jolloin-elan-leivalla-ja-kahvilla>] Viitattu 6.9.2011

Suomenpienlainayhdistys (2007) Perustamiskokous [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.pienlainayhdistys.fi/?pageid=3&newsid=9>] Viitattu 1.2.2012

Suomen Pienlainayhdistys (2011) Sampsa Katajan väitteille ei löydy pohjaa [www-dokumentti] Saatavilla [<http://www.pienlainayhdistys.fi/?pageid=3&newsid=34>] Viitattu 1.2.2012

Suomen Pienlainayhdistys (2012) Etusivu [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.pienlainayhdistys.fi/?pageid=1>] Viitattu 1.2.2012

Suomen Pienlainayhdistys (2012) Pienlainatoiminnan eettiset säännöt [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.pienlainayhdistys.fi/?pageid=4>] Viitattu 1.2.2012

Sutinen T. (2011) Kansa saa pian ehdottaa lakeja. Helsingin Sanomat 30.12.2011 [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Kansa+saa+pian+ehdottaa+lakeja/HS20111230SIIYO0132n?free=sutinen%20teija&date=year2011&advancedSearch=&#>] Viitattu 30.12.2011

Taloussanomat (2009) Pikavipit [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.taloussanomat.fi/laskurit/pikavipit>] Viitattu 6.9.2011

Turun sanomat (2010) Pikavippifirmoille uhkasakko tai kanne markkinaoikeuteen. Turun Sanomat 18.9.2011 [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/160371/Pikavippifirmoille+uhkasakko+tai+kanne+markkinaoikeuteen>] Viitattu 6.3.2012

Veronpalautusnyt.fi 2012 Etusivu [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.veronpalautusnyt.fi/>] Viitattu 16.4.2012

Veronpalautusnyt.fi 2012 Sopimusehdot [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.veronpalautusnyt.fi/terms.html>] Viitattu 16.4.2012

Vippi.fi (2012) Hinnasto [www-dokumentti] Saatavilla: [<https://www.vippi.fi/hinnasto/>] Viitattu 19.2.2012

Vippi.fi (2012) Hae lainaa [www-dokumentti] Saatavilla: [<https://www.vippi.fi/hae-lainaa/>] Viitattu 19.2.2012

Vippi.ws (2012) Suurin osa pikavippialan toimijoista haluaa alalle tiukempaa valvontaa [www-dokumentti] Saatavilla: [<http://www.vippi.ws/suurin-osa-pikavippialan-toimijoista-haluaa-alalle-tiukempaa-valvontaa/>] Viitattu 3.3.2012

Vivus.fi (2012) Pikavippivertailu [www-dokumentti] Saatavilla [<https://www.vivus.fi/#dynamic;contentId=compare>] Viitattu 4.4.2012

VR (2012) Verkkokauppa [www-dokumentti] Saatavilla [http://shop.vr.fi/onlineshop/Domestic_main.do] Viitattu 20.4.2012

Yle (2009) Pikavippejä yli miljoona. 19.5.2009 [www-dokumentti] Saatavilla:
[http://yle.fi/uutiset/talous_ ja_ politiikka/2009/05/pikavippeja_yli_miljoona_745917.html]
Viitattu 20.4.2012

Yle (2011) Uudet vertaislainat kiertävät lain pykälän. 5.7.2011 [www-dokumentti]
Saatavilla
[http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2011/07/uudet_vertaislainat_kiertavat_lain_pykalan_2703467.html]
Viitattu 12.12.2011

Yle Häme (2012) Pikavippirajoitukset ja positiivinen luottorekisteri lääkkeitä
velkakierteeseen. 22.2.2012 [www-dokumentti] Saatavilla
[http://yle.fi/alueet/hame/2012/02/pikavippirajoitukset_ ja_ positiivinen_luottorekisteri_laa kkeita_ velkakierteeseen_3278090.html]
Viitattu 30.1.2012

Ylex (2011) Etusivu-ohjelma 17.11.2011 [www-dokumentti] Saatavilla:
[<http://ylex.yle.fi/radio/vieraat/samposa-kataja- ja- kari-kuusisto-ovatko-pikavipit-laillista- elinkeinotoimintaa- vai- royhk>]
Viitattu 20.11.2011